VANDAAG

MARKES
...gemenebest...

109E JAARGANG — NO.: 45 ZATERDAG 22 FEBRUARI 1992

AMIGOE

Prekè

Mazarella: Carnavalspet past ons allemaal

Operatie in drie regio's Joegoslavië

Eerste troepen VN-leger over twee weken in Kroatië

NEW YORK - De Veiligheidsraad heeft gisteren besloten een vredesmacht van 14.000"blauwhelmen" naar Kroatië te sturen. Het besluit werd unaniem genomen. De vredesmacht zal ten minste een jaar lang in Kroatië blijven, maar niet alle troepen zullen wegens financiële problemen meteen gestationeerd worden. De VN-macht zal in drie regio's van Kroatië opereren: de Servische enclave Krajina en Oost- en West-Slavonië.

Bedoeling is dat de vredesmacht de strijdende partijen van elkaar scheidt en een bijdrage levert aan een politieke oplossing van het conflict in Joegoslavië. De eerste VN-troepen worden over twee weken in Kroatië gestationeerd; de rest volgt twee weken later.

Sommige leden van de Veiligheidsraad, bij voorbeeld de Verenigde Staten, hebben moeite met de kosten van de vredesoperatie vooral nu die veel duurder is dan eerst werd aangenomen. Volgens het officiële overzicht, dat VN-secretaris-generaal Boutros Boutros Ghali gistermorgen onder ogen kreeg, is alleen al voor het eerste jaar 1173 miljoen gulden vereist. De VS, die overigens een derde deel van de financiering voor hun rekening nemen, willen dan ook dat de diverse partijen in Joegoslavië zorgen voor onderdak en huisvesting van de VN-soldaten. Op die manier kunnen de kosten enigzins beperkt worden.

De resolutie die eenstemmig werd aangenomen, onderging op het allerlaatste moment een wijziging. Het deel van de VN-macht dat eerst zal worden uitgezonden, zal met de partijen in Joegoslavië moeten onderhandelen over een bijdrage aan huisvesting en andere diensten. Serviërs en Kroaten zouden een deel van die kosten moeten betalen of deze diensten tegen gereduceerde prijzen moeten leveren, zo luidde de strekking van de resolutie.

In resolutie 743 wordt aan alle strijdende partijen gevraagd de wapenstilstand die op 2 januari in Sarajevo van kracht werd te respecteren en medewerking te verlenen aan het vredesplan van de Verenigde Naties.

UNPROFOR

De VN-macht krijgt de officiële naam "Beschermingsmacht van de Verenigde Naties" (Unprofor). De drie Kroatische gebieden waar de Serviërs de dienst uitmaken en waar de VN-troepen gestationeerd worden, zullen gedemilitariseerd worden. De gebieden vallen geheel onder controle van de VN-macht.

Ongeveer 30 landen zijn gevraagd om bataljons, militaire waarnemers, militaire of civiele politie-eenheden te leveren. Nederlandse verbindingstroepen zullen vermoedelijk eveneens deel gaan uitmaken van de "beschermingsmacht".

De VN-macht is de eerste in de geschiedenis die opereert op het Europese continent. VN-troepen zijn wel sinds 1964 op het Middellandse Zee-eiland Cyprus actief.

De Kroatische minister van Buitenlandse Zaken, Zvonimir Separovic, zei gisteravond dat de VN-troepen zo snel mogelijk naar Kroatië moeten gaan. "We zijn bang dat de wapenstilstand niet langer standhoudt. Het staakt-het-vuren wordt nog gehandhaafd, maar niet zonder moeilijkheden." Wat betreft een eventuele bijdrage in de kosten, zei hij: "We kunnen sommige gebouwen van het voormalige Joegoslavische leger beschikbaar stellen en sommige andere plaatsen, maar we kunnen niet alle scholen en hotels aanbieden. We hebben 700.000 vluchtelingen."

Het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken heeft Amerikanen die in Kroatië, Kosovo en Bosnië-Hercegovina zijn, het advies gegeven deze gebieden zo spoedig mogelijk te verlaten. Het Amerikaanse consulaat in Zagreb is nog steeds open, maar functioneert niet volledig, aldus een mededeling van het ministerie. In Kosovo en Bosnië-Hercegovina wordt (nog) niet gevochten, maar het door Serviërs gedomineerde Federale leger is vrij massaal in deze twee gebieden aanwezig.

België is bereid maximaal 500 militairen, onder wie -op vrijwillige basis - een vijftigtal dienstplichtigen, ter beschikking te stellen van de VN-vredesmacht die naar Joegoslavië zal worden gestuurd. Dit heeft (demissionair) minister van Defensie Guy Coeme vandaag bekendgemaakt.

De Belgische regering zal volgende week een definitieve beslissing nemen als de Verenigde Naties hebben laten weten wat verwacht wordt van België. Aanvankelijk rekenden de VN op ruim 800 Belgische troepen maar de kosten daarvan liggen Brussel zwaar op de maag.

Het keuzedividend in aandelen van CSM (en van de houdstermaatschapopij Wester Suiker) is vastgesteld op 1/38e aandeel per uitstaand stuk van f 2 nominaal. Aandeelhouders kunnen ook f 2,25 in contanten krijgen.

■ *RISHON LEZION — De moeder (links) en zus (rechts) van kapitein Eran Alkawi treuren tijdens zijn begrafenis. De Israëlische officier Alwaki sneuvelde donderdag tijdens de gevechten in Zuid-Libanon.*

Leed om gesneuvelde Israëliër

Twintig guerrilla's gesneuveld in Peru

LIMA - Twintig leden van de extreem-linkse Peruaanse guerrillabeweging Lichtend Pad (Sendero Luminoso) zijn dinsdag gesneuveld in gevechten met regeringstroepen. Dat heeft een legerwoordvoerder gisteren meegedeeld.

De gevechten duurden vier uur en speelden zich af in het dorp Chilia, 500 kilometer ten noordoosten van de hoofdstad Lima. De legerwoordvoerder maakte geen melding van slachtoffers onder de regeringsoldaten. Bij de guerrilleros zouden ook gewonden zijn gevallen. Zij werden echter op hun vlucht meegenomen door andere leden van Lichtend Pad.

De Peruaanse querilleros vechten sinds 1980 een harde strijd uit met het leger. Lichtend Pad probeert een maoïstische maatschappij in Peru tot stand te brengen en schuwt daarbij het middel van de terreur niet. Het politieke geweld in Peru heeft sinds 1980 aan meer dan 20.000 mensen het leven gekost.

Aftellen voor Carnaval

■ *WILLEMSTAD — De vrolijke clownsgrimassen van de groep Ban Hasi Un Chansa maken duidelijk dat het aftellen voor het carnaval nu echt begonnen is. Gisteravond werd Mazarela Jansen tot Carnavalskoningin '92 gekozen en Aishel Jardinier werd Reina Popular. Daarover meer in de Carnavalsrubriek op p. 8 van deze editie.*

Strijd laait op in Nagorno-Karabach

MOSKOU - In de omstreden enclave Nagorno-Karabach hebben Armeniërs en Azeri's elkaar in de nacht van donderdag op vrijdag met raketten bestookt. Daarbij is een nog onbekend aantal slachtoffers gevallen. Daags tevoren hadden de Armeense en Azerbajdzjaanse ministers van Buitenlandse Zaken nog gezamenlijk opgeroepen tot een staakt-het-vuren.

De Azeri's vuurden vanuit de stad Sjoesja 32 raketten af op de Armeense stellingen in de hoofdstad Stepanakert, aldus het Russische persbureau Itar-Tass. De Armeniërs vuurden terug naar de Azerbajdzjaanse posities in Sjoesja en Chodzjali.

Het parlement van Nagorno-Karabach heeft VN-secretaris-generaal Boutros Boutros Gali vrijdag schriftelijk gevraagd op de volgende zitting van de Veiligheidsraad het sturen van een vredesmacht te bespreken. Ook zou de enclave tot rampgebied moeten worden verklaard.

De Armeense en Azerbajdzjaanse ministers waren het donderdag in Moskou nog eens geworden over een gezamenlijk communiqué, waarin zij zeiden bij hun respectieve presidenten en parlementen te zullen pleiten voor een bestand, de opheffing van de blokkade rond het gebied en het toelaten van humanitaire hulp. De strijd om de overwegend door Armeniërs bewoonde enclave heeft de afgelopen vier jaar al aan meer dan 1.000 mensen het leven gekost.

De Azerbajdzjaanse Ajaz Moetalibov veroordeelde in een oproep gisteren de krachten "die omwille van hun eigen belangen het lot van het volk op het spel zetten". Moetalibov staat onder zware druk van de nationalistische oppositie, verenigd in het Volksfront, die zijn regering ten val wil brengen en het parlement laten ontbinden. Het Volksfront torpedeerde vorige week nog Moetalibovs vredesplan voor Nagorno-Karabach.

RESERVISTEN

De president van Azerbajdzjan, Ajaz Moetabilov, heeft gisteren per decreet alle reservisten tussen de 20 en 40 jaar opgeroepen, meldde het Moskouse persbureau Interfax. Het leger zou mankracht tekortkomen omdat veel legerpersoneel wordt ingezet in de militaire industrie in het gebied.

Moetabilov heeft de Franse minister van Humanitaire Zaken, Bernard Kouchner, laten weten dat zijn regering wil dat de Sovjettroepen (nu troepen van het Gemenebest van Onafhankelijke Staten) uit Azerbajdzjan worden teruggetrokken, omdat zij partij zouden kiezen voor de Armeniërs in het conflict in de enclave Nagorno-Karabach.

Gos-opperbevelhebber Jevgeni Sjaposjnikov ontkent dat. Deze week kondigde hij wel de terugtrekking van deze troepen aan.

'Honecker verlaat ambassade Chili'

MOSKOU - De voormalige leider van de DDR, Erich Honecker, heeft volgens de Russische radio de Chileense ambassade verlaten om opgenomen te worden in een ziekenhuis in Moskou, "wegens een plotselinge verslechtering van zijn gezondheidstoestand".

Duitsland heeft om uitlevering van de 79-jarige Honecker gevraagd in verband met het doodschieten van Oostduitse vluchtelingen.

Maar volgens de Chileense krant La Epoca zal de Duitse regering maandag instemmen met een reis van de onder meer aan leverkanker lijdende Honecker naar Chili. La Epoca bracht dit nieuws vandaag met een grote kop op de voorpagina. Hoe de krant aan de informatie is gekomen, werd niet gemeld.

De voormalige Oostduitse partij- en regeringsleider vluchtte 11 december de residentie van de Chileense ambassadeur in Moskou binnen. Half maart was Honecker vanuit een militair ziekenhuis van het Sovjetleger in de buurt van Berlijn naar Moskou gevlogen.

NEW YORK - De secretaris-generaal van de Verenigde Naties, Boutros Boutros Ghali stuurt twee hoge VN-functionarissen naar Libanon en Israël "met het oog op de verslechterende situatie in het zuiden van Libanon". Dit heeft een woordvoerder van de VN gisteren meegedeeld. Het gaat om vice-secretaris-generaal Marrack Goulding, die voor de VN belast is met vredesoperaties en Boutros Gali's toekomstige assistent, Kofi Annan. Het tweetal zal zaterdag New York verlaten en naar het Midden-Oosten afreizen. Het is niet duidelijk welk land ze het eerst zullen bezoeken.

Moordenaar van journalist krijgt forse celstraf

AOSTA - Een rechtbank in Aosta (Italië) heeft vannacht de Turk Necdek Demirkaya veroordeeld tot 25 jaar gevangenisstraf wegens moord op de Belgische journalist Stefan Steiner, in 1989. Dit is in gerechtelijke kringen vernomen.

De moord werd volgens de aanklacht gepleegd in opdracht van de commissaris van politie van Charleroi die de journalist "een lesje wilde leren", omdat hij een verhouding zou hebben gehad met de vriendin van de commissaris. Deze moet met tien andere personen nog in België berecht worden.

Demirkaya werd in Italië veroordeeld omdat hij in België de doodstraf riskeerde en de Italiaanse justitie hem daarom niet wilde uitleveren.

Vliegtuigpassagiers met cholera besmet

LOS ANGELES - Ten minste zestig personen hebben symptomen van cholera opgelopen nadat ze bedorven voedsel hadden gegeten tijdens een vlucht van de Argentijnse luchtvaartmaatschappij Aerolineas Argentinas van Buenos Aires naar Los Angeles. Amerikaanse functionarissen van het ministerie van Volksgezondheid hebben dat meegedeeld.

Een 70-jarige mannelijke passagier is inmiddels overleden en van zeven andere passagiers is vast komen te staan dat ze aan cholera lijden. Tweeënvijftig personen hebben symptomen van cholera en een groot aantal van hen zou de ziekte ook al hebben, menen gezondheidsfunctionarissen.

Volgens hen is bedorven of verontreinigd water en voedsel aan boord van het vliegtuig op 14 februari de oorzaak van de infectieziekte. Luchtvaartfunctionarissen menen dat de besmetting vermoedelijk afkomstig is uit de Peruaanse hoofdstad Lima, waar een tussenstop werd gemaakt en voedsel aan boord werd gebracht. Peru is het land in Latijns-Amerika dat het hardst door cholera is getroffen. Er zijn al ruim 3.000 doden gevallen, terwijl meer dan 350.000 mensen de ziekte opliepen.

De Argentijnse luchtvaartmaatschappij staakte gisteren alle vluchten op Lima. De autoriteiten in Peru wezen echter de beschuldiging van de hand dat de besmetting is opgetreden na het aan boord brengen van voedsel door het cateringbedrijf van de Limese luchthaven.

Beschietingen op Israël stopgezet

BAYRUT - De Shi'itische milities zijn gisteravond tijdens een bijeenkomst met vertegenwoordigers van de Libanese regering en het Syrische leger overeengekomen om de aanwezigheid van gewapende milities in de twee Zuidlibanese dorpen Yater en Kafra te beperken die donderdag gedeeltelijk in puin geschoten werden tijdens een Israelische inval.

Al voor de bijeenkomst verklaarde minister Nabih Berri, leider van de Shi'itische Amalmilitie, dat er een akkoord was met de gewapende arm van de Hezbollah-partij om de raketbeschietingen op het noorden van Israël te stoppen. De Libanese regering, die geen militairen heeft gestationeerd in Yater, zei later dat "het geen taak is van het verzet" om de militaire verdediging van Zuid-Libanon op zich te nemen.

Het leger heeft de Shi'itische milities doorgang verleend om naar huis terug te keren. De militaire leiding heeft milities gewaarschuwd dat zij gearresteerd zullen worden als zij zich met wapens begeven in gebied dat onder controle van het Libanese leger staat.

De inval was een reactie op beschietingen van het Noorden van Israël door voornamelijk Hezbollah-strijders. Tientallen Katjoesjas (bereik 20 km) werden voor het eerst op Israël afgeschoten, in plaats van het gebied dat Israël in het zuiden van Libanon bezet houdt. Het was een vergelding op de moord op de Shi'itische leider Musavi en zijn gezin, uitgevoerd eerder deze week door de Israëlische luchtmacht.

De Israëlische generaal Ehud Barak stond erop te verklaren dat er niet sprake zal zijn van een "uitbreiding van de oorlog" en dat Israël daarin "tegen zijn wil" betrokken zou raken.

Israëlische militairen zeiden op televisie zaterdag opeens dat de Katjoesja die een dode en gewonden veroorzaakte in een joodse nederzetting, was afgeschoten door het Palestijns Volksfront, niet door het islamitisch verzet (de militaire vleugel van Hezbollah). Die uitspraak werd in Bayrut door sommige mensen uitgelegd als een poging om het blazoen van de Hezbollah te zuiveren en zo bij te dragen aan vermindering van de spanning.

Israël hervatte zaterdag zijn kanonbeschietingen op het zuiden van Libanon, nadat de situatie eerst volledig kalm leek te zijn geworden.

Van Gent start zeilschool aan Spaanse Water

"Curacao binnen vijf jaar een volwaardig zeileiland"

WILLEMSTAD —De zon schijnt altijd, de noordoostpassaat levert voortdurend wind en bovendien is er zowel beschut als open water. Alle hens aan dek: Curaçao is een ideaal zeilparadijs. Toch zijn er weinig toeristen op het eiland die de boot instappen. Te weinig, vindt Henk van Gent. Dat was de reden voor de veertigjarige Nederlandse zeilschoolhouder om vorige maand een filiaal aan het Spaanse water in het leven te roepen. Van Gent: "Binnen vijf jaar is Curaçao een volwassen zeileiland!"

—door Eric Westerhof—

Toeristen die op zoek zijn naar lange stranden met uitstekende hotels gaan naar Aruba en natuurliefhebbers botvieren hun lusten op Bonaire, maar Curaçao is het ideale oord voor sportieve vakantiegangers die zeilend het water op willen.

Als het aan Van Gent ligt, is zijn droom over een à twee jaar verwezenlijkt. Zijn school moet het zeilen voor de toerist aantrekkelijk maken. De zeilschoolhouder mag gebruiken maken van de faciliteiten van de club Asiento, die het initiatief wel ziet zitten om de club nog beter te laten floreren.

In januari werden de zeilen van de school 'Sail Curaçao' voor het eerst gehesen. Van de twintig cursisten die zich inmiddels hebben aangemeld heeft de eerste al zijn vaardigheidsdiploma gehaald. Van Gent: "Een rustige start, maar daar hebben we ook op gerekend. De zaak begint naar wens te lopen".

TWEEDE LEVEN

Hij beschouwt het zeilen als zijn tweede leven. De Nederlander is dan ook geen vreemde in deze sporttak. In 1980 eindigde hij op de vierde plaats tijdens de Olympische Spelen. Bovendien heeft hij drie titels van het Nederlands Kampioenschap op zijn naam geschreven; een in de Vrijheid- en twee in de 470-klasse. Ook werd hij ooit tweede in het Europees Kampioenschap in de Laserklasse. "Via het zeilen ben ik in aanraking gekomen met de grenzen van de natuur; met windkracht negen op de zee varen bij voorbeeld", zegt Van Gent met een glimlach.

Vijf jaar geleden stopte hij met zijn wedstrijdcarrière. Rugklachten belemmerden hem continue intensief te zeilen. "Dat vond ik een goede reden om serieus te beginnen aan mijn zeilschool die ik in '74 uit hobbyïsme had opgericht aan de Kralingse Plas in Rotterdam. Het is grappig te vertellen hoe die school van de grond is gekomen. Tijdens mijn zomervakantie in dat jaar wilde ik graag geld verdienen, maar het was niet gemakkelijk om vakantiewerk te krijgen. Ik zat op de Academie voor lichamelijke opvoeding en had bovendien een zeilboot waarmee ik goed uit de voeten goed kon. Toen kreeg ik het idee om zeilles te geven aan mensen. Ik plakte een briefje op een bord aan het water waarop ik had geschreven: 'Voor slechts honderd gulden kunt u leren zeilen'. Na vijf minuten had ik mijn eerste klant! Daarna heb ik snel de prijs verhoogd tot honderdvijftig gulden. Zo is het balletje gaan rollen. Binnen een jaar had ik een volwaardige zeilschool."

Vanaf 1987 stopte Van Gent al zijn energie in zijn Rotterdamse zeilschool, die inmiddels tien kielboten, 25 Optimisten, surfplanken en lasers telt. Hoewel zijn bedrijf in '89 nog steeds goed liep, zocht hij in dat jaar naarstig naar een tweede vestiging, en wel in het Caribisch gebied.

"Ik had de indruk dat de Westeuropeaan steeds meer wil doen aan actievere vakanties. Bovendien zoekt hij een warm, tropisch land om te overwinteren. 'Waarom gaat hij dus niet zeilen in het buitenland als er sneeuw en ijs ligt in zijn eigen land?', dacht ik bij mezelf. Daarom zocht ik naar mogelijkheden voor het oprichten van een zeilschool in het Caribisch gebied."

SPAANSE WATER Sint Maarten, Aruba, Bonaire, Curaçao. Weken zwierf Van Gent op die eilanden rond met een video-camera in de aanslag, waarmee hij alle mooie zeilstekken op de band vastlegde. "Uiteindelijk heb ik gekozen voor een vestiging in Curacao omdat ik daar unieke zeilmogelijkheden aantrof. Neem het Spaanse Water. Een vlak, beschermd water, waar ongeoefende zeilers goed kunnen worden getraind. Bovendien leent het water zich ook prima voor zeilboottrips, die 'Sail Curaçao' ook geeft. Anders dan op Aruba en Bonaire, spoel je hier niet met je boot van het eiland weg. In Sint Maarten zag ik ook mogelijkheden voor een zeilschool, maar daar zijn de voorzieningen niet zo goed als op Curaçao. De infrastructuur op dat eiland bij voorbeeld haalt het niet bij die van hier. Bovendien liggen de kosten voor het levensonderhoud daar veel hoger."

"Maar Curaçao had in feite al eerder mijn hart gestolen. Een vriend van mij woonde twaalf jaar op het eiland en was er behoorlijk enthousiast over. Hij zij dat het het leukste eiland van de Antillen was en dat het veel te bieden had. Hij heeft gelijk gehad. Veel mensen hebben kritiek op het eiland, maar ik vind het leven hier goed en aangenaam. Curaçao is veelzijdig. Anders dan in mijn geboorteland is het altijd lekker zonnig en vergeleken met de andere eilanden van de Nederlandse Antillen heeft Curaçao een cultuur die me aanspreekt. Veel minder veramerikaniseerd dan Sint Maarten bij voorbeeld."

HUISWERK

Van Gent heeft zijn huiswerk goed gedaan. Naast het filmen van alle baaien en stranden liep hij ook de Curaçaose hotels af om te peilen of men daar belangstelling had voor een zeilschool. "Vrijwel iedereen reageerde enthousiast op mijn plannen", zegt hij uitbundig.

Omdat zijn zeilschool in Rotterdam goed loopt, kan hij regelmatig op het eiland verblijven om de schouders te zetten onder 'Sail Curaçao, zijn nieuwe bedrijf dat nog in de kinderschoenen staat. In de zomer is hij veelal terug in Nederland, maar in de winter werkt hij op Curaçao.

De voornaamste reden van het succes van zijn Rotterdamse vestiging schrijft Van Gent toe aan de formule die hij toepast op de Rotterdamse vestiging: jong en oud is welkom, op alle tijden en dagen kan de cursist lessen en de aspirant-zeiler kan zèlf kiezen of hij vaardigheden in een snel of langzaam tempo wil leren. 'Zeilen op maat' noemt Van Gent die formule. De zeilschoolhouder pakt het op Curaçao op dezelfde manier aan en verwacht dan ook dat het 'Caribisch initiatief' aanslaat.

Hoewel Van Gent grote plannen heeft voor het eiland loopt hij voorlopig niet te hard van stapel. Samen met andere instructeurs uit Curaçao geeft hij voorlopig alleen les in Sturdy's of Centaurs, stabiele boten die enigszins te vergelijken zijn met zestienkwadraats, ook wel BM'ers genoemd in de volksmond. Bovendien mag hij van de club Asiento een J24 gebruiken. Dat is een boot die de ervaren zeiler kan huren om de zee mee op te bruisen.

In de toekomst wil hij ook de 'sportieve' zeiler aan bod laten komen. Die zou dan bij voorbeeld gebruik kunnen maken van de Sunfish, een rank, snel bootje dat veel overeenkomsten vertoont met de Laser. Als de zaken goed lopen wil hij bovendien gaan zeilen met Optimisten waarin kinderen goed kunnen leren varen. Van Gent komt overigens niet in de problemen als de vraag naar zeilles flink zal toenemen: zeeverkenners, leden van de club Asiento en andere ervaren zeilers hebben al laten weten hem graag bij te staan in zijn 'job'.

CREATIEF

Curaçao: een eiland met zon, zee en wind. Zeilboten en -clubs zijn volop vertegenwoordigd op dit Caribisch paradijs, maar het heeft nu ook een zeilschool, waar toeristen aan bod komen. Weliswaar nog in de pioniersfase, maar de geestelijke vader heeft alle vertrouwen in zijn troetelkindje. Met een flinke brok aan creativiteit, lijkt het erop dat hij een goede kans maakt van 'Sail Curaçao' een klinkende naam te maken op Curaçao.

Naast advertentiecampagnes op Curaçao, heeft hij veel ludieke ideeën om klanten te werven. Een daarvan is het maken van een bonnenboekje dat via Nederlandse reisbureaus bij de potentiële Curaçao-toerist moet terechtkomen. Wie zo'n mapje koopt kan hij daarmee naar keuze een cursus paardrijden, duiken, tennissen of zeilen op het eiland nemen. "Met dat soort acties trek je Nederlanders over de streep om met vakantie naar Curaçao te gaan. Uiteraard speelt het hanteren van een goede slogan daarbij ook een rol. Wat dacht je van deze bij voorbeeld: 'Ontvlucht de kou, kom zeilen in Curaçao'?"

■ *WILLEMSTAD — Een van de boten waarin aankomende zeilers lessen op het Spaanse Water. Heerlijke wind, felle zon, veel water. Kortom, ideale omstandigheden om het zeilen onder de knie te krijgen.*

■ *WILLEMSTAD —"Met het zeilen ben ik in aanraking gekomen met de grenzen van de natuur; met windkracht negen varen op zee bij voorbeeld", grijnst Henk van Gent, die in januari een zeilschool op poten heeft gezet aan het Spaanse Water.*

Lezing Hoefnagels over 'Eiland in Koninkrijk'

WILLEMSTAD — In de aula van de Universiteit van de Nederlandse Antillen (UNA) spreekt professor Peter Hoefnagels op zondagmorgen 23 februari over 'Een eiland in het koninkrijk', een verhaal over een vriendschap, dat zich afspeelt in de Antillen waar Peter Hoefnagels nu 25 jaar komt. De voordracht begint om elf uur.

Het is een kenmerk van de eilandbewoner dat hij alles weet over zijn eiland. Als je van buiten komt en iets van het eiland of zijn bewoners zegt, loopt de buitenstaander grote kans lik op stuk te krijgen van de eilandbewoner.

Tegelijkertijd wordt er op het eiland vaak kosmisch gedacht. Er zijn veel Papiamentse spreekwoorden, die daarvan blijk geven. Men denkt vanuit de Antillen. De Antillen bestaan niet. Doktor Da Costa Gomez zei 't al: "De Antillen is een zee". Het gaat om de eilanden. Dat kun je in de werkelijkheid ook zien. Elk van de eilanden heeft een eigen cultuur, een eigen geologische bepaaldheid, een eigen mening van de bevolking, een eigen taal en steeds meer een eigen verhouding tot de makamba.

Er is één ding, dat al deze eilanden gemeenschappelijk hebben en dat is — wat de Antillianen kernachtig noemen de 'life line' met Europa, de vaste verbinding met Nederland, die stiefmoeder die voor alles deugt, zelfs om te worden uitgescholden. Het koninkrijk dus.

Over 'Een eiland in het koninkrijk' sprak professor Hoefnagels onlangs ook in de Eerste Kamer in debat met minister Ernst Hirsch Ballin. Moeten we nog in termen van de Antillen denken of moet het koninkrijk voldoen aan de wens van Curaçao om 'een eiland in het koninkrijk' te worden? Zoals Aruba dat werd? Of anders? En wat dan met de andere eilanden Bonaire, Saba, Statius? Trouwens Hoefnagels poneerde in de Kamer een relativiteitstheorie, die voor de toekomst van de eilanden niet zonder betekenis is.

Nederland wordt steeds kleiner in het groter wordend Europa en is zes keer één eiland niet hetzelfde als één keer zes? Professor Hoefnagels was de eerste Europese Nederlander die begreep dat het Hollands gedram op onafhankelijkheid op moest houden. Hij voorspelde dat ook, in en buiten de Staten-Generaal. Zouden zijn voorspelingen nu weer uitkomen?

Prof. dr. Peter Hoefnagels is naast hoogleraar op de Erasmus Universiteit, ook schrijver van verhalen en romans en lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal.

Arean dient flink gepeperd soepje op

ZE STAPT DRIFTIG rond op het toneel en knipt al kletsend peterselie in de soep. En die soep wordt af en toe met flink wat peper opgediend. Jenny Arean is een onvervalste Amsterdamse, die geen enkel blad voor de mond neemt. Een vakvrouw, die al zo'n dertig jaar de theaters in alle uithoeken van Nederland bedient. Een theaterdier, dat niet meer zenuwachtig wordt van een kriebel in de keel of een opmerking uit de zaal. Behorend tot dat selecte groepje cabaretières, dat een antwoord heeft gevonden op het ouder worden: je er gewoon niets van aantrekken en een one woman show op de planken zetten. Over ouder worden en terugkijken naar je jeugd ging het eigenlijk, het 'Huishoudschool-syndroom', dat de cabaretière gisteravond voor een flink gevulde zaal van het Centro pro Arte op de planken bracht. Arean speelt zichzelf op vijftienjarige leeftijd en loopt te puberen. Gesprekken met haar beste vriendin over jongens, trouwen en kinderen krijgen en luisteren naar The Everly Brothers. Voorspelbaar allemaal, maar heerlijk voor wie met haar mee wil zwijmelen.

De cabaretière gunt het publiek niet veel kans weg te dromen en in te dutten. Na een tweegesprek tussen twee vriendinnen barst ze los met de legendarische 'De Parelvissers' van Georges Bizet. En om de stem van Arean kan niemand heen. Opeens staat ze daar: het meisje dat vroeger in de Amsterdamse Pijp woonde en dat achter in de tuin de buurt vermaakte met een operette-repertoire dat een vriendin had opgepikt bij haar tante in Wuppertal.

Voor de pauze zakt haar programma tijdens 'Lichtmatroos' en het lied 'Het meer' toch even in, wat mij betreft. Misschien kwam dat doordat ik de tekst niet helemaal goed kon verstaan. Dat gevoel van even niet erbij zijn maakt zij trouwens met 'Grote Fred en Kleine Fred' weer ruimschoots goed. Haar imitaties van patsers, dikke verhalen in onvervalst Amsterdams accent in de kroeg vertellen, zijn steeds raak.

Naast die stem als een klok is zij een meesteres in het neerzetten van Amsterdamse types. Een hoogtepunt is de scène van Tante Riek en Eef, waarin twee zusters op leeftijd de voor- en nadelen van het wonen in een bejaardenhuis bepraten. En dan de man. Die krijgt er aardig van langs. Het zijn patsers of hufters, die lijden aan 'paalangst'. Mannen zuipen whisky en pokeren en ach, je hebt ze af en toe nodig voor een one-night-stand maar ze moeten na gedane zaken wel maken dat ze weg komen.

En toch wil die vrijgevochten, gescheiden veertiger ooit in een volgend leven als man terugkeren. "Lekker als saxofonist met een bus de wereld rond."

Arean is een vrouw die voortdurend 'haar kont tegen de krib gooit' en haar 'Huishoudschool-syndroom' probeert krijt te raken door flink af te geven op alles wat hypocriet en anti-vrouw is. Toch is zij bepaald geen feministe. Aan al haar stoere verhalen zit altijd een tikkeltje weemoed en een gevoel van 'ach, we zijn toch maar gewoon mensen'. De soep van Jenny Arean wordt minder heet gegeten dan opgediend.

HENNIE HARINCK

"Criteria uitslag referendum aangeven"

Markes: "Streven naar autonomie binnen koninkrijk niet realistisch"

WILLEMSTAD — Roy Markes, die negen jaar lang Statenvoorzitter is geweest voordat hij zijn eigen adviesbureau RMC Associates startte, vindt de schets voor een Gemenebest van minister Hirsch Ballin zo gek nog niet. "Dit is een waardevol plan dat serieuze aandacht verdient", aldus Markes tijdens een lezing over de staatkundige toekomst van Curaçao op uitnodiging van de CGTC. Een autonome status binnen het koninkrijk acht hij - politiek - onhaalbaar en ook niet stroken met de mondiale tendens van steeds grotere economische verbanden.

Met het oog op het komende referendum merkt de ex-Statenvoorzitter op dat het referendum zoals dat door de overheid wordt voorbereid 'objectief maar niet neutraal' heet te zijn. "Het is niet neutraal maar ook niet objectief", stelt hij vast.

Markes vindt dat er veel meer informatiebronnen moeten worden aangeboord en dat ook vakbonden, commerciële instellingen en andere sociale groepen hun visie moeten kunnen geven.

Ook wordt het hoog tijd dat de overheid criteria gaat aangeven voor beoordeling van de uitslag van het consultatief referendum, meent hij. "Stel dat van de 100.000 stemgerechtigden 40 procent naar de stembus gaat waarvan weer 51 procent zich voor een autonome status in het koninkrijk uitspreekt. Is dat dan een representatief resultaat voor Curaçao?", vraagt hij zich af.

Kritiek uit hij tevens op de wat magere keus die de bevolking krijgt voorgeschoteld. "Er zijn nogal wat meer mogelijkheden dan Curaçao uit de Antillen en in het Koninkrijk of Curaçao in de Antillen en in het Koninkrijk", stelt hij vast. Waarom gaat het organiserend comité dat het referendum organiseert zo haastig te werk, is een vraag waar hij nog geen antwoord op heeft gekregen.

Een autonome status in het Koninkrijk staat Markes eigenlijk helemaal niet aan. "We moeten ons realiseren dat we in een wereld leven waarin steeds meer grote economische verbanden onstaan, zoals de EG. Als we een autonome status krijgen binnen het koninkrijk dan doen we juist aan schaalverkleining en niet aan schaalvergroting en gaan we tegen de mondiale trend in."

PASPOORT

"Wie weet wat er met ons Nederlandse paspoort gaat gebeuren dat we krijgen in plaats van guldens", is een van de vragen die Markes dezer dagen hoort maar waar nog geen antwoord op kan worden gegeven.

Emotionele motieven moeten plaats maken voor realistische argumenten in de speurtocht naar alternatieven voor de huidige - onbevredigende - staatkundige constellatie. "Een Antillen van Vijf is niet langer haalbaar. Laten we onze kostbare tijd niet langer aan deze optie verspillen", aldus Markes.

Wat uitgediept zou moeten worden is de mogelijkheid om naar een vorm van eenheid te komen tussen Curaçao en Bonaire. Een weg die ook Hirsch Ballin wil bewandelen. "Bonaire is het eiland dat geografisch gezien het dichtst bij Curaçao in de buurt ligt en het tweede grote eiland van de Antillen. Samen vormen ze de grootste markt met het grootste economische potentieel in de N.A. Ook de familiaire en culturele banden zijn zeer sterk. In het geval van een eenheid van de twee hoeven voor wat betreft de territoriale wateren geen andere verdragen met Venezuela gesloten te worden", aldus Markes.

Om diverse redenen is de ex-Statenvoorzitter geen voorstander van een autonome status van Curaçao. En niet alleen omdat Nederland steeds te kennen heeft gegeven hieraan geen medewerking te willen verlenen. "Laten we kijken naar de belofte van Hirsch Ballin aan Aruba dat het niet meer noodzakelijk is dat de Status Aparte uitmondt in onafhankelijkheid in 1996." De minister van Antilliaanse en Arubaanse zaken heeft dit dan wel beloofd, maar om dit te doen moet hij het Statuut wijzigen en om dit te kunnen doen moet hij tot een akkoord komen met de partners in het Koninkrijk, zijnde Nederland, de Antillen en Aruba.

INTERESSANT

De Antillen staan niet te trappelen om mee te werken aan deze noodzakelijke wijziging van het Statuut om het voor Aruba mogelijk te maken dat zij ad infinitum een Status Aparte kunnen behouden. "En nu wordt het interessant. Op Curaçao, het grootste eiland van de Antillen, staan alle politieke partijen achter een autonomie in het Koninkrijk en voeren een navenante campagne. En eigenlijk is daarmee de uitslag van het referendum al beslist, omdat alle partijen hun kiezers zullen instrueren om voor autonomie in het Koninkrijk te stemmen."

Met dit resultaat in de hand zullen de politieke partijen om die status gaan vragen in Nederland en Nederland zal 'nee' zeggen", voorspelt Markes. Uiteindelijk zal Nederland de impasse doorbreken door te zeggen: okay, wie betaalt, bepaalt.

Dat moet niet gaan gebeuren, meent Markes. "We kunnen dit voorkomen door naar realistische alternatieven te zoeken." Hij denkt aan een Gemenebest-constructie ('mancommunidad') van twee Antillen, die elk deel van het Koninkrijk uitmaken: een Bovenwinds deel en een Benedenwinds deel van Curaçao en Bonaire samen. Een opsplitsing van de N.A. in twee, zoals ook Hirsch Ballin heeft voorgesteld. "Aan Aruba moet de keus gegeven worden om deel te nemen aan een van de twee."

Kamer van Koophandel:

"Ook private sector gebaat bij bedrijfsgeneeskundige dienst"

WILLEMSTAD — De Kamer van Koophandel zou het een goede zaak vinden als ook de private sector over een bedrijfsgeneeskundige dienst zou kunnen beschikken. "Een gelijkaardige dienst zou bij de Sociale Verzekerings Bank kunnen worden ondergebracht."

Het is niet de eerste keer dat de Kamer aandringt op een dergelijke voorziening bij de overheid, maar de oproep leek tot nu toe aan dovemansoren gericht. Nu gedeputeerde Isebia zich positief heeft uitgelaten over de bedrijfsgeneeskundige dienst die voor overheidspersoneel werkzaam is, meent de Kamer eindelijk gehoor te hebben gevonden.

"Een dergelijke dienst voor de private sector bij de SVB gecombineerd met de mogelijkheid om controle uit te oefenen op twijfelachtige ziektegevallen zal het aantal ziekmeldingen doen dalen", aldus woordvoerder Comenencia.

Ook ziet de Kamer een positief effect mogelijk op de moraal en toewijding van het personeel, verhoging van de produktiviteit wat weer een stimulans voor de economische ontwikkeling kan betekenen.

Agustin Diaz over staatkundige structuur:

"Scheiding van Antillen is geen juiste oplossing"

WILLEMSTAD — Een scheiding tussen de Antilliaanse eilanden is niet de oplossing, meent ex-politicus Agustin Diaz. In een toespraak deze week in het gebouw van de vakbond CGTC vertelde hij er geen brood in te zien om de bestaande constellatie uit elkaar te rukken. "Ik ben ervan overtuigd dat de bevolkingen van elk van de eilanden van elkaar houden; we begrijpen elkaar, zijn met elkaar getrouwd, leven samen, zijn solidair met elkaar", aldus Diaz.

Volgens de ex-politicus voor de Democratische Partij veranderen de inzichten van de politiek met regelmaat van de klok. "Dat is niets nieuws, maar het is wel de eerste keer dat de politieke partijen gezamenlijk kiezen voor opdeling van de Antillen. Ik verwacht werkelijk dat ze er samen voor zullen kiezen om de Antillen te regeren", is Diaz' hoop.

Diaz heeft begrip voor het feit dat er onderling 'vriendelijke concurrentie' bestaat tussen de eilanden. Dat is heel normaal. Iemand van Otrobanda voelt zich ook in eerste instantie Otrobandist, en iemand van Banda'bou heeft ook zijn eigen gevoelens, net zoals dat geldt voor de inwoners van Caracas of waar dan ook. "Maar betekent een beetje onderlinge concurrentie tussen de eilanden dat we de Antillen daarom maar uit elkaar moeten rukken?"

KOSTEN

"Ik begrijp niet op welk vlak Saba ons lastig valt, noch waar St. Eustatius, St. Maarten of Bonaire een blok aan het been zijn", aldus Diaz. Volgens zijn berekening gaat slechts 7 procent van de inkomsten van de Centrale Overheid naar de minder bedeelde eilanden. Voor Curaçao rest er 93 procent van de landsinkomsten. "Het argument dat de eilanden Curaçao te veel geld kosten, is dus niet geheel waar", meent Diaz.

Ook het argument dat met de autonomie een bestuurslaag kan worden geschrapt, gaat volgens de oud-DP-er niet op. De statenleden vinden dat de Eilandsraad moet gaan; de leden van de Eilandsraad vinden dat de Staten moeten verdwijnen. "Hoe zal dat gaan? Als er een bestuurslaag verdwijnt, betekent dat dat het bestuurlijk apparaat kleiner moet worden. Maar als dat niet kleiner wordt, dan zullen de twee lagen in elkaar worden geschoven, met het gevolg dat er geheel niet wordt bezuinigd."

POLITIEK

Volgens Diaz liggen er politieke motieven ten grondslag aan het gezamenlijk streven naar autonomie. In een tv-programma door politici werd de vraag gesteld of de eilanden bereid waren bij elkaar te blijven als Nederland zou beloven alle kosten voor de kleine eilandjes op zich te nemen. Diaz: "Het antwoord daarop was 'nee'; de wens bestaat dus om af te komen van de eilanden, ook al zou Nederland verklaren alle kosten op zich te nemen. Daar moet een grondig motief achterzitten, of wellicht een politieke reden."

Voor de politieke motivatie van de coalitiepartijen NVP en Fol/Si kan Diaz nog begrip opbrengen. Hij apprecieert het zelfs dat George Hueck heeft verklaard dat hij geen minister-president van de Antillen wil worden, noch van Curaçao. "Maar van de anderen...?"

Een beetje cynisch is Diaz over het argument 'Gelijke monikken, gelijke kappen, door de Curaçaose politiek aangehaald om dezelfde status als Aruba te verkrijgen. Voor Nederland is het duidelijk dat de status aparte de laatste stap is voor de onafhankelijkheid, maar Curaçao strijdt voor autonomie, zonder de consequenties te willen dragen. "We willen autonomie,, maar we willen de Antilliaanse gulden behouden, evenals de centrale bank, het justitieel systeem; we strijden voor autonomie, maar we willen geen datum voor onafhankelijkheid."

EEN

Diaz stelt nogmaals dat hij er zeker van is dat de Antillen een kunnen blijven, samen solidair. Volgens Diaz moet er gestreefd worden naar partijpolitiek voor de Antillen. Zolang het bestuur gericht is op de eilanden, is het logisch dat iedere partij voor de eilandelijke belangen opkomt. In het concept dat Diaz voor ogen staat, zou er bovendien een scherpe tweedeling moeten komen tussen de wetgevende en uitvoerende macht, waarbij de staten verantwoordelijk zijn voor de wetgeving en de minister-president voor de uitvoering.

Diaz betreurt het dat in het referendum niet wordt gevraagd naar de mening van de volken van de andere eilanden. "Misschien dat na het referendum alsnog in de staten een verkiezing kan worden gehouden?"

Op de bevolking doet de ex-politicus een beroep om aanstaande 12 juni te voldoen aan de civiele verplichting door mee te doen aan het referendum. "Volk sta op en laat ze niet aan je land komen."

René van Nie op Radio Korsou

WILLEMSTAD — Professor Hoefnagels en René van Nie zijn de gasten van Suhandi in de Zondagochtend Radiokrant van Radio Korsou FM. De uitzending is morgen van 9.30 tot 11.00op 93.9 MHZ.

Prof. Hoefnagels wordt door Suhandi onder meer ondervraagd over zijn boek 'Een eiland in het Koninkrijk'. De tegenwoordig op Aruba woonachtige filmer René van Nie werd het afgelopen jaar op de Antillen vooral bekend door de reeds diverse malen herdrukte cursiefjesbundel 'Kouwe kak in tropenland'. Onlangs verscheen de opvolger: 'Een strand vol witte billen'.

Alexander Pola leest ten slotte zijn eigen cursiefje voor.

Man flink gewond na steekpartij

WILLEMSTAD — Op de Jumentoweg heeft zich vanmorgen vroeg een steekpartij voorgedaan, waarbij de 36-jarige S.B. een messteek in de borst heeft opgelopen. Volgens zijn verklaring had E.P. van 31 hem de steek toegediend na een woordenwisseling. De verdachte bekende onenigheid te hebben met het slachtoffer over een drugsaffaire, maar hij zei dat S.B. zichzelf had neergestoken. De verwonde werd met een ambulance afgevoerd, en P. werd meegenomen naar het bureau van de recherche.

Lijk van drenkeling boven water

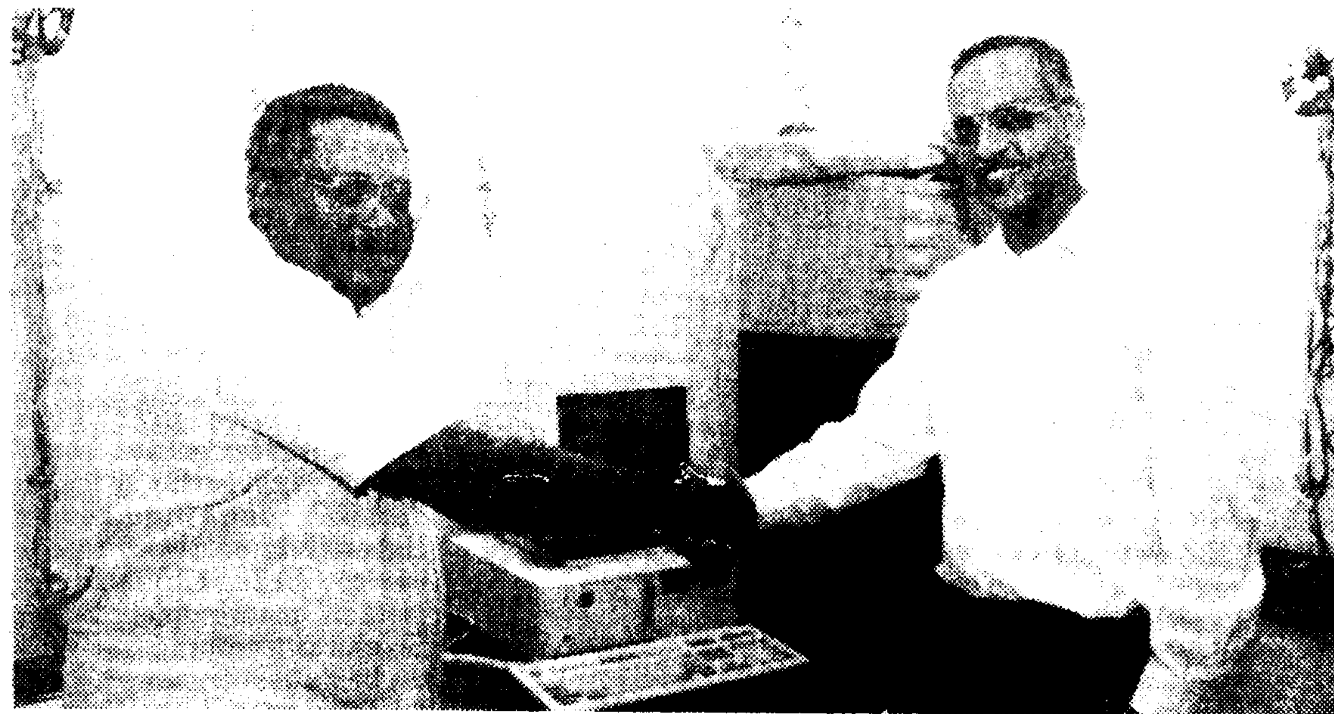
WILLEMSTAD — In het Waaigat ter hoogte van de Wilhelminabrug is gistermiddag het stoffelijk overschot geborgen van Gilbert Antonio Rafaël, 33 jaar. De man werd sinds donderdagmiddag vermist, nadat enkele opvarenden van de barkjes hem hadden zien zinken in het water van het Waaigat.

Met behulp van een bootje werd het lichaam door de havenpolitie vervoerd naar Werf de Wilde, waar de politie-arts officieel de dood constateerde. Vervolgens werd het lichaam vervoerd naar het St. Elisabeth Hospitaal. Toen daar de doodsoorzaak niet direct vastgesteld kon orden is het stoffelijk overschot op last van de Officier van Justitie in beslag genomen voor een nader onderzoek.

WILLEMSTAD — Een dame is gisteren van haar handtas beroofd op de Piscaderaweg. Vanuit een bruingelakte auto die voorbijreed rukte de bijrijder de tas van haar schouder. Ze had daarin haar geld zitten. Van de dader is nog geen spoor teruggevonden.

■ *WILLEMSTAD — De Stichting Jeugd Centrale Curaçao is onlangs verblijd met een computer, die werd aangeboden door de Kiwanis Club. De JCC is een overkoepelend orgaan van organisaties als Jonge Wacht en het Antilliaanse jongens- en meisjesgilde vertegenwoordigd zijn. Zo'n 4000 jongeren maken deel uit van het JCC.*

Foto: Bencho Roosberg, vicevoorzitter van de Kiwanis Club, reikt de computer uit aan Rene Sprock van de Jeugd Centrale Curaçao.

Econoom Hans de Boer op bankierscongres

"Curaçao moet status aparte beter economisch onderbouwen"

WILLEMSTAD — De status aparte is een wenselijke oplossing voor de economieën van de Antilliaanse eilanden. Daarom moet de Curaçaose overheid het streven naar autonomie goed beargumenteren met economische argumenten. "Tot op heden gebeurt dat onvoldoende", meent econoom Hans de Boer, directeur van het Bureau voor Economische Argumentatie.

Op het congres van Curaçaose bankiers dat vandaag in het ITC is gehouden bracht De Boer naar voren dat de discussie over de status aparte zich nog te veel afspeelt in het pluche van de bestuurders.

Hij meent dat een goede economische onderbouwing ten goede kan komen aan het overleg tussen Curaçao en de andere eilanden en aan het overleg met Nederland. "Als je laat zien dat er ook economische belangen in het geding zijn, dan krijg je meer zakelijke ondergrond voor besluitvorming."

"Iedereen moet begrijpen", aldus De Boer "dat de Nederlandse Antillen in een onomkeerbaar proces van desintegratie zitten. Logisch, want de economieën van de eilanden hebben elkaar nauwelijks iets te bieden. Dat moet je erkennen en niet koste wat kost de centrale bestuurslaag in stand willen houden,."

Curaçao moet wel internationale aansluiting en integratie zoeken en op het eiland zelf alle zeilen bijzetten voor een hoogwaardig vestigingsklimaat.

SLAGVAARDIG

In dat kader wees De Boer op de enorme knelpunten op de arbeidsmarkt, nu de economie weer groeit. Er moet slagvaardig worden opgetreden in de sfeer van arbeidsvoorziening en de scholing van werklozen.

Een ander argument voor de status aparte ziet De Boer in de wankele overheidsfinanciën. Door een bestuurslaag op te heffen, kan er bespaard worden. Bovendien zal de overheid sneller besluiten kunnen nemen. Ellenlange overlegsituaties tussen Land en Eiland kunnen bij een status aparte worden vermeden.

De Boer wijst erop dat in het referendum de mening moet meewegen van het bedrijfsleven, dat momenteel nogal lauw is onder de status aparte-discussie. Voorafgaande aan het referendum zou het bedrijfsleven geconsulteerd moeten worden, zodat de mening vanuit die hoek kan meetellen bij het referendum.

Ambassadeur Costa Rica op bezoek

■ *ORANJESTAD — De koninkrijksambassadeur te San José, Costa Rica, D.J. van Houten verbleef deze week op Aruba. Tijdens dit verblijf bracht hij beleefdheidsbezoeken aan gouverneur mr. Olindo Koolman, premier Nelson Oduber en minister van welzijnszaken Fredis Refunjol.*

Op de foto: ambassadeur Van Houten (links) bij gouverneur Koolman.

■ *ORANJESTAD — Bij de officiële opening van 'Friday's Cafe' in de Caya GF Betico Croes werden leden van de pers vrijdagmiddag ontvangen voor een, wat later bleek, zeer goed verzorgde lunch. Het kleine pand in de grote winkelstraat op nummer 42b, inmiddels herkenbaar aan de ingebouwde rode auto boven de ingang, onderging een ware metamorfose. Zoals de naam al doet herinneren aan de zestiger jaren en rock 'n roll, is de inrichting met fel gekleurde auto-onderdelen en posters van James Dean en Marilyn Monroe, helemaal in stijl. Zelfs op het menu zijn gerechten zoals 'Mae West's BBQ Chicken Breasts' en 'Some like it hot Buffalo Wings' te vinden. Het voltallige personeel van 'Friday's Cafe' ging tijdens de officiële opening gezamenlijk op de foto. Tweede van rechts staat manager Connie Klevorn. Openingstijden van Friday's Cafe zijn van maandag tot en met vrijdag van 11.00 tot 23.00 uur en vrijdag en zaterdag van 11.00 tot 24.00 uur.*

Diaz wint Miller golf

ORANJESTAD — Puppy Diaz is winnaar geworden van het 'Miller Tyson' golftoernooi 1992. Aan het toernooi, dat op de baan van Aruba Golf Club plaatsvond, namen 55 spelers en speelsters deel.

Nadat alle 36 holes waren afgewerkt, bleek Diaz met 151 de beste low net te hebben in de hoogste klasse (A-flight). Achter hem volgden Yubi Kwidama (152) en Hendrik Helmen (154). De uitslagen in de andere klassen waren: (B-flight): Rey Maduro(144), Piet van Schayk(149), Garby Dirksz(150); (C-flight): Rosa Winklaar(142), John Every(144), Sira Kwidama(150); (D-flight): Kirk Woei(160), Rob van der Bent(160) en Peter Palmen(152).

Het toernooi werd gesponsord door Mansur Agencies en Compra NV Het eerstvolgend toernooi bij de Aruba Golf Club is volgende maand, na de Carnavals-activiteiten.

Nieuw bestuur Car Rotterdam

ORANJESTAD — Bij verkiezing van een nieuw bestuur voor Contacto Arubano Rotterdam (CAR) werd Pedro Figaroa herkozen als voorzitter. De overige bestuursleden zijn: Mem Maduro, vice presidente, Isaac Wever eerste secretaris, Hyacintho Figarao eerste penningmeester, Egbert Trimon, tweede secretaris, Ben Christiaans, tweede penningmeester en Sharin Diaz commissaris. Op de bestuursvergadering van 29 februari zal het bestuur afscheid nemen van de ex-bestuursleden Evelina Tromp en Toy Bislip, die zich niet herkiesbaar hadden gesteld.

Uit 'Cartuchi', het orgaan van CAR, blijkt dat Arubadag dit jaar op 15 maart wordt gevierd in de Groenoordhallen te Leiden. Indien er voldoende belangstelling voor is, dan gaat CAR met haar leden met een bus naar Leiden. De Arubadag begint om twaalf uur 's middags. Als deurprijs is een twee-persoons retourpassage naar Aruba beschikbaar.

Twee Cubanen geëxecuteerd

HAVANA - Twee mannen die in Cuba ter dood waren veroordeeld, zijn woensdag geëxecuteerd. Dat heeft radio Rebelde donderdag gemeld. De twee waren veroordeeld voor een moord op vier politieagenten, die begin januari een vluchtpoging naar Florida van de mannen zouden hebben willen verhinderen. Het Hooggerechtshof had de twee doodvonnissen zondag bevestigd.

AGENDA BONAIRE

POLITIE: 8000
BRANDWEER: 8222
TAXICENTRALE: 8845
HOSPITAAL: 8900

LANDFILL te Lagoen: maandag t/m vrijdag van 07.00-16.00 uur; zaterdag van 08.00-12.00 uur; zondag gesloten

OPENBARE BIBLIOTHEEK
(**openingstijden** voor het publiek)
maandag en donderdag van 14.00-18.00 uur; dinsdag en vrijdag van 08.00-12.00/14.00-20.00 uur; zaterdag van 10.00-12.00 uur.
(**openingstijden** voor lezers)
woensdag van 14.00-19.00 uur.

POSTSLUITING: maandag t/m vrijdag aangetekende stukken om 15.30 uur, gewone stukken om 16.30 uur.

SERVICE CLUBS
Lions: informatie H. van Bommel, tel.: 8696.
Rotary: woensdag 12.00 uur - Restaurant Beefeater.

GALERIA DI ARTE BONAIRE (Kaya Grandi 70): openingstijden: maandag t/m vrijdag van 08.00-12.00/14.00-18.00 uur; zaterdag van 08.00-12.00 uur.

POLITIECLUB (Weg naar Willemstoren) open op vrijdag van 20.00-24.00 uur; zaterdag van 12.00-24.00 uur.

■ *Tijdens het bezoek aan Miami afgelopen week sprak gedeputeerde van toerisme Ramoncito Booi met de ex-vice-president Peter Hining van het Divi-concern (staande op de foto). Later had de Bonaireaanse delegatie ook een uitgebreid gesprek met de verkoopdirecteur van de Divi Hotels nv, David Summerville (zittend in het midden).*

LVV: **openingstijden Slachthuis** i.v.m. afwezigheid van de keurmeester zal tot nader order uitsluitend op donderdagen en vrijdagen geslacht en gekeurd worden.

****

KLACHTEN(BEZORGING)
Shon Ma Carolina, Blvd. J. Abraham 15. tel.: 8204 (na 18.00 uur tel.: 8342)

****

Booi: 'Flamingo Beach terug naar oude niveau'

KRALENDIJK — Het Bestuurscollege is blij dat de problemen voor het Divi-concern tot het verleden behoren. Hoewel er in het verleden altijd een goed contact is geweest tussen de eigenaars van het concern en de Bonaireaanse overheid, zijn die contacten na het bezoek in Iteca (N.Y.) in 1988 aanzienlijk verzwakt. "Onze bezorgdheid gold vooral de eventuele financiële problemen die Flamingo Hotel zouden raken", aldus gedeputeerde Ramoncito Booi.

Tijdens zijn bezoek in de Verenigde Staten heeft Booi gesproken met functionarissen van het Divi Hotel. Hij merkte op, dat dit voor de eerste maal was sedert 1988. In Miami sprak gedeputeerde Booi, die vergezeld was van zijn collega Arthur Domacassé en het hoofd van de afdeling BVO, Raymundo Saleh met de ex-vice-president van het concern Peter Hining. Hij is overigens samen met de directeur-marketing David Summerville nog steeds betrokken bij de hotelketen.

Booi zegt een beter inzicht te hebben gekregen hoe het bedrijf nu werkt. Wel is het hem duidelijk geworden, dat het concern lang niet meer zo groot is als dat in de jaren tachtig het geval was. Hij herinnerde aan het bezoek van een Bonaireaanse overheids- en persdelegatie die aan het centrum van het Divi-concern in 1988 een bezoek bracht.

"Toch hebben we de indruk dat ondanks alle problemen het Divi-concern nog steeds professioneel te werk gaat", aldus Booi. Samen met de huidige directie zal de overheid trachten om het Flamingo Beach Hotel op Bonaire weer op hetzelfde niveau terug te brengen als dat de laatste twintig jaar is geweest.

Tien jaar geëist tegen verdachte 'decembermoord'

KRALENDIJK — Voor de steekpartij op 3 december, waarbij de 22-jarige Iraida Trinidad het leven liet, eiste de officier van Justitie mr. Giselle Veen-Jonkhout tien jaar gevangenisstraf voor dader Ralph M.

Advocaat mr. Kees Martina zag in ieder geval geen voorbedachte rade; zelfs niet eens zware mishandeling. Een tweetal psychologische rapporten, respectievelijk van dr. Matroos en drs. Arends, waren voor de dader niet positief. Ook het rapport van de Reclassering sprak niet in het voordeel van de verdachte.

Rechter mr. De Lannoy zal op 3 maart uitspraak doen in deze zaak die de gemoederen op Bonaire sterk in beweging heeft gebracht.

HET WEER

WEERSVERWACHTING geldig tot morgenmiddag 12:00 uur:
Voor vandaag licht tot half bewolkt, mogelijk tijdelijk zwaar bewolkt met een plaatselijke bui.
Voor vannacht en morgenochtend toenemende bewolking met enkele plaatselijk buien.
Matige tot vrij krachtige, af en toe krachtige, oostelijke wind (tussen tien en 28 knopen).

WEEROVERZICHT:
De Benedenwindse eilanden staan onveranderd onder invloed van een storing in de onderste en middelste luchtlagen. Hierdoor wordt vrij vochtige lucht over de eilanden aangevoerd, waardoor voor vannacht en morgenochtend de bewolking van tijd tot tijd kan gaan toenemen.

OVERZICHT WEERSGESTELDHEID

Vanmorgen 08.00 L.T.		Afgelopen 24 uur		
Station	Het weer	Max	Min	Neerslag mm
Aruba	licht bewolkt	30	24	0.2
Bonaire	licht bewolkt	--	--	0.0
Curaçao	half bewolkt	31	25	0.1
St Eustatius	half bewolkt	28	23	0.0
St Maarten	licht bewolkt	31	25	0.1
Amsterdam	geheel bewolkt	08	01	0.0
Bogotá	nevel	19	10	52.0
Caracas	geheel bewolkt	25	18	0.0
Kingston	licht bewolkt	31	21	0.0
Miami	regenbuien	26	20	22.6
New York	geheel bewolkt	10	01	0.0
Paramaribo	regen	32	25	sp
Port-of Spain	regenbuien	31	22	12.1
San Juan	zwaar bewolkt	28	22	8.1

De CANADESE regering heeft een akkoord met de automobielindustrie ondertekend waarin nieuwe normen zijn vastgelegd voor de concentraties van stikstofoxyden en koolwaterstoffen in uitlaatgassen. Het zijn de strengste normen ter wereld.

***

GOUDA VUURVAST heeft zijn belang in de Franse producent van vuurvaste materialen Produits Refractaires Pousseur vergroot van tien tot twintig procent. De deelneming kan te zijner tijd desgewenst worden vergroot tot een meerderheidsbelang. Aankoop van de deelneming kan uit de beschikbare middelen worden voldaan.

***

CASPARIE Apeldoorn en Casparie Zwolle (behorend tot drukkerij De Boer) komen misschien gedeeltelijk in handen van de bedrijfsleiding. Opzet is dat het aandelenkapitaal voor 60 procent overgaat naar directeur R.J. Hof. De rest blijft berusten bij De Boer, die ook de commerciële activiteiten blijft uitoefenen.

Tourism Status Report

KRALENDIJK — Tijdens de elfde conferentie over het toerisme is voor de eerste maal een periodiek verschenen dat door de Tourism Corporation Bonaire (TCB) werd uitgegeven onder de naam Tourism Status Report. Het periodiek is samengesteld door het Caribbean Development Center (CDC) in samenwerking met Estudios de Planificación PBSA.

Het ligt in de bedoeling dat het periodiek elk kwartaal uitgegeven zal worden, waardoor belangstellenden een inen overzicht krijgen van de ontwikkelingen van de Bonaireaanse toeristenindustrie.

Deze eersteling van het CDC is werk van Silvia Ovelar die verbonden is aan het CDC. Het boekje kan een bron van informatie worden voor het BC en het particuliere bedrijfsleven, maar uiteraard vooral voor bedrijven die aan het toerisme zijn gelieerd. Wie van te voren wil plannen of inversteringen wil doen voor de ontwikkeling van het toerisme, kan dat doen aan de hand van de gegevens die in de nieuwe almanak zijn opgenomen.

TCB stelt commissie in

KRALENDIJK — Aan het eind van de elfde conferentie over het toerisme is een commissie ingesteld van vier personen die een aantal aanbevelingen zal doen ten behoeve van de Tourism Corporation Bonaire (TCB). De aanbevelingen zullen voornamelijk gericht zijn op een beter cijfermateriaal dat inzicht kan geven in de registratie van de toeristen die op het eiland komen.

Ook de manier waarop het toeristisch verloop statistisch wordt vastgesteld, roept nog wel wat vragen op. Vermelding dat het toerisme uit Japan met tweehonderd procent is gestegen, omdat er in 1991 drie Japanners naar Bonaire kwamen en in 1990 slechts één, dragen weinig bij tot een juist toeristische beeld. Het 'oude' toeristenbureau schermde regelmatig met verhogingen van zes tot zevenhonderd procent. Ook de TCB heeft tot nog toe dat systeem overgenomen.

Een belangrijk gegeven waarover de TCB evenmin beschikt, is het aantal hotelkamers op Bonaire. Daaronder vallen ook de appartementen, de condominiums en de pensions. Er moet namelijk een 'room tax' berekend worden en die 'room tax' is in zijn geheel voor de TCB. Afgezien daarvan, ontbreekt ook elke registratie van de aanwezige gasten.

Duits handelsoverschot sterk geslonken in '91

BONN - Duitsland heeft vorig jaar een overschot in zijn handel met het buitenland geboekt van 20,8 miljard dollar, zo heeft het Duitse bureau voor de statistiek dinsdag bekendgemaakt. In 1990 leverde de handel een overschot op van 107,4 miljard mark.

De export van het oude West-Duitsland groeide met 0,8 procent tot 648,2 miljard mark. De import nam toe met vijftien procent tot 634,1 miljard mark. De import en de export van de vroegere DDR verminderden met vijftig procent tot respectievelijk 11,3 miljard en achttien miljard mark.

De lopende rekening van de betalingsbalans, die behalve het goederenverkeer ook het kaptaal- en dienstenverkeer omvat, vertoonde vorig jaar een tekort van 34,2 miljard mark. In 1990 was er sprake van een overscot van 71,9 miljard mark. Tijdens een persconferentie liet Egon Holder, directeur van het Bureau voor de Statistiek, verder weten dat de kosten van het levensonderhoud in het westen van zijn land in januari vier procent hoger waren dan een jaar ervoor.

In december bedroeg de stijging nog 4,2 procent in vergelijking met een jaar ervoor. Van half december op half januari was er sprake van een stijging van 0,4 procent en dat is het laagste percentage sinds 1980, aldus Holder. In de nieuwe deelstaten was het leven in december vorig jaar 21,3 procent duurder dan in december 1990. Ten opzichte van november bedroeg de stijging slechts 0,1 procent. Over heel 1991 werd het leven in de voormalige DDR 14,2 procent duurder. Het Bureau voor de Statistiek heeft voor zijn prijsberekeningen in het oude Oost-Duitsland een nieuw pakket goederen samengesteld.

De sterke stijging van de kosten van het levensonderhoud in het oosten van Duitsland is volgens holder vooral toe te schrijven aan de vermindering van de subsidies en de prijsafspraken. Het huren van een huis was bijvoorbeeld eind vorig jaar vier maal duurder dan eind 1990. Energie werd 3,5 maal duurder en de tarieven van het openbaar vervoer waren 2,5 maal hoger.

TIBLISI - In de hoofdstad van Abchazië, een autonome regio in Georgië, is vanochtend een bomaanslag gepleegd op een spoorlijn. Daarbij ontspoorde op de lijn tussen Tiblisi en Moskou een goederentrein, maar vielen er geen gewonden. Dat heeft de woordvoerder van het Abchazische parlement meegedeeld. De woordvoerder zei dat aanhangers van de verdreven Georgische president Zviad Gamsachoerdia voor de aanslag bij Soechoemi verantwoordelijk zijn. Vorige week raakte in de buurt van de stad reeds een spoorbrug door een bomaanslag beschadigd.

Het Duitse concern ALLIANZ, de grootste verzekeringsmaatschappij in Europa, heeft donderdag een claimemissie in april aangekondigd die ruim een miljard mark moet opbrengen. De aandeelhouders krijgen voor 700 mark per stuk aandelen van 50 mark nominaal aangeboden in een verhouding van twaalf op een. Daardoor wordt het maatschappelijk kapitaal vergroot van 900 tot 975 miljoen mark.

De koers van de aandelen op de beurs in Frankfurt sloot donderdag twaalf mark hoger op 2.306 mark.

Maatregelen kindercarnaval

KRALENDIJK — Voor de kinderoptocht van morgen (zondag) heeft het hoofd van de lokale politie enkele bepalingen uitgevaardigd voor het verkeer.

Zo zal de Kaya Grandi vanaf 13.00 uur afgesloten zijn voor alle verkeer, terwijl het verboden is auto's in deze straat te parkeren na de genoemde tijd. Voor de Kaya General Manuel Piar geldt hetzelfde. Om 14.00 uur zal de Kaya Libertador Simón Bolívar worden afgesloten en ook daar is er restrictie voor het parkeren van auto's. De Kaya Lodewijk D. Gerharts wordt eveneens afgesloten om 14.00 uur en alle verkeer gaande in de richting van Kralendijk zal gebruik moeten maken van de Kaya Trion.

Vanaf 10.00 uur is het niet meer toegestaan dat er auto's worden geparkeerd op de parkeerplaats van Cas di Sosiego, want vanouds her is die plaats gereserveerd voor de bejaarden. Het hoofd van de lokale politie zegt met nadruk dat voor een goed verloop van de optocht de aanwijzingen van de politie punctueel opgevolgd moeten worden.

TCB bepleit jaarkalender

KRALENDIJK — Voor de samenstelling van een week-, maand- of jaarkalender is het noodzakelijk dat de Tourism Coporation Bonaire (TCB) op de hoogte is van alle activiteiten die dit lopend jaar zullen plaatsvinden.

Peter van der Veen, interim-directeur en adviseur van het TCB gelooft, dat vooral toeristen geïnteresseerd zullen zijn in een kalender van activiteiten. De TCB doet een oproep op alle betrokken organisaties, instanties en groeperingen om van elke activiteit kennis te geven aan het TCB. Zij zullen dan wekelijks, maandelijks of jaarlijks een folder uitgegeven waarin de activiteiten zijn opgenomen.

Problemen tussen Bopec en vakbond uit de weg

KRALENDIJK — De al sedert augustus 1991 durende problemen tussen de Bopec-directie en de vakbond BPWU over het sluiten van een cao schijnen min of meer opgelost. Het door de vakbond aangespannen kort geding vond woensdagavond plaats, met een voortzetting op donderdag.

Ten slotte wisten beide partijen toch tot een akkoord te komen op verzoek van de rechter. De Bopec trok de zogenaamde 'side letter' in die vakbond niet wenste te accepteren. Het protokol kon vervolgens — zij het met enige aanpassingen — getekend worden. Het tekenen van het protokol hield in, dat de werknemers ten slotte hun 'lumpsum' in ontvangst konden nemen.

De Bopec weigerde namelijk in eerste instantie de uitvoer van het protokol, aangezien de vakbond de notulen niet wilde ondertekenen. Ondertekening van protokol en notulen zal maandag gebeuren, aangezien Bopec-directeur Carlos Guillamón momenteel in Venezuela verblijft. Bopec betaalde de kosten van het geding.

Financiële situatie iets rooskleuriger

KRALENDIJK — Volgens de gedeputeerde van financiën Ramoncito Booi is er een lichte verbetering te constateren in de financiële situatie van de overheid. Booi zei onder andere, dat voor de eerste maal gelukt was om de maandelijkse rekening van de apotheek te betalen. Ook voor het Pensioenfonds en de Sociale Verzekeringsbank (SVB) kon een regeling getroffen worden.

Een feit, dat de afgelopen jaren misschien wel een wens is geweest van het Bestuurscollege, maar waarin de bestuurders nooit konden slagen. Het efficiënte beleid dat de laatste tijd gevoerd wordt op financiële werpt nu zijn vruchten af. Booi heeft ook gesproken met de minister van financiën Gilbert de Paula, die aankondigde dat Nederland het saldo van de begroting voor rekening zal nemen.

Booi benadrukte dat het financiële beleid van de overheid nu geheel onder controle was en dat nu de weg openligt voor het voeren van een normaal bestuursbeleid.

Benetton aan de tand gevoeld

■ *WENEN —De Italiaanse ontwerper Luciano Benetton (rechts) en fotograaf Oliviero Toscani werden gisteren flink aan de tand gevoeld door de pers over de reclamecampagne van kledinggigant Benetton. Het duo werd onder meer bestookt met vragen over afbeeldingen op affiches waarbij aan de ziekte Aids en het vluchtelingenprobleem gerefereerd wordt.*

MENSEN

Bijgaande foto spreekt voor zichzelf. De meningen in Ierland zijn al jaren sterk verdeeld over het al dan niet legaliseren van abortus in dit overwegend roomskatholieke land.

De recente gebeurtenissen rondom een veertienjarig meisje dat verkracht werd door de vader van een vriendin, hebben de discussie weer zeer actueel gemaakt.

Volgens de Ierse wet moet het kind dat uit die misdaad voortkomt, het leven worden gegund.

KLM onderneemt actie tegen discriminatie

De KLM gaat een vertrouwenspersoon aanstellen, die gevallen van vermeende **discriminatie** binnen het bedrijf onafhankelijk zal onderzoeken. Klachten omtrent discriminatie kunnen bij de vertrouwenspersoon worden gedeponeerd. Tevens zal een gerichte voorlichtingscampagne worden gestart, "om vooroordelen bij autochtone en allochtone werknemers jegens elkaar te helpen wegnemen". Dit heeft de luchtvaartmaatschappij zaterdag bekendgemaakt.

De maatregelen vloeien voort uit het besluit van de KLM om het bestaande beleid ter bestrijding en voorkoming van discriminatie aan te scherpen. Het besluit stoelt op aanbevelingen van het landelijk bureau racismebestrijding (LBR) en de Stichting Studia Interetnica (SSI).

Het LBR wordt betrokken bij de voorlichtingscampagne. Tevens zal het de KLM bijstaan bij de uitbreiding van de kader-cursussen, waar het gaat om discriminatiebestrijding. In die cursussen zullen leidinggevenden en personeelsfunctionarissen een onderdeel "omgaan met cultuurverschillen" in het pakket krijgen.

Ervaringen van het LBR tonen aan dat ook bij de KLM discriminatie incidenteel voorkomt, aldus de persverklaring van de luchtvaartmaatschappij. De KLM neemt veel allochtonen in dienst, zo hebben het LBR en de SSI vastgesteld, maar de carrièremogelijkheden voor deze groep verdienen meer aandacht en kunnen verbeterd worden. Door middel van de kader-cursussen en de campagne zal een actiever doorstromings- en promotiebeleid worden gestimuleerd, aldus de belofte van de KLM.

In Ierland: Meerderheid wil over abortus referendum

De Ierse premier Albert Reynolds ziet niets in een **referendum** over abortus, nadat een verkracht meisje werd verboden naar Groot-Brittannië te reizen om zich te laten aborteren. Een referendum noemde Reynolds donderdag "de minst wenselijke optie". Hij verwelkomde wel het besluit van de ouders van het meisje om bij het hooggerechtshof in beroep te gaan tegen het uitreisverbod.

Volgens Reynolds onderzoekt de minister van justitie alle mogelijke opties en aspecten, vooral met betrekking tot de conventies van de VN over mensenrechten en andere internationale akkoorden. "Pas als al deze mogelijkheden zijn onderzocht zullen we aan een referendum denken."

De familie van het meisje kondigde donderdag aan dat zij bij het hof in beroep gaat. Er is nog geen datum vastgesteld voor de hoorzitting, maar regeringsfunctionarissen beloofden dat ze er vaart achter zullen zetten. De staat zal de kosten voor de familie op zich nemen.

Het hof bevestigde maandag het uitreisverbod voor het 14-jarige meisje, dat zwanger was geworden nadat ze door de vader van een vriendin was verkracht.

Krachtens een speciaal artikel in de grondwet, dat in 1983 na een referendum werd toegevoegd, is abortus in het katholieke Ierland verboden. Premier Reynolds heeft met de oppositie overleg gevoerd om een gezamenlijke oplossing voor de zaak te vinden. Maar veel politici en juristen geloven dat een referendum de enige oplossing is.

Wega di Number Kòrsou

8 5 1 3 6 10 7 4 2

6913
4676
9235

Platform spierziekten

De Vereniging Spierziekten Nederland(VSN),wetenschappers, overheid, fondsen en vertegenwoordigers van Europese koepelorganisaties hebben de handen ineen geslagen. Zij richten volgende week officieel het **platform spierziekten** op.

Aanleiding voor de oprichting van het platform is volgens de VSN de "verschraling van de gezondheidszorg" en de beperking van het onderzoek naar spierziekten. Het op te richten samenwerkingsverband wil zich inzetten voor verbetering en uitbreiding van het wetenschappelijk onderzoek, de medische en psychosociale zorg en de voorlichting in verband met spieraandoeningen.

Daartoe zal een stuurgroep een werkprogramma opstellen, waarin de prioriteiten voor de verschillende werkvelden worden aangegeven. In Nederland lijden naar schatting 20.000 mensen aan een neuromusculaire aandoening. Spierziekten zijn vaak erfelijk bepaald en niet te genezen.

HBO

ZATERDAG

16.00 Movie: 'Krull' (1983, Ken Marshall/Lysette Anthony)
18.00 Movie: 'The Banzai Runner' (1987, Dean Stockwell/John Shepherd)
19.30 Movie: 'The Hunt for Red October' (1990, Sean Connery/Alec Baldwin)
22.00 Movie: 'Lethal Weapon' (1987, Mel Gibson/Danny Glover)
24.00 Real Sex 3
01.00 Movie: 'Moon 44' (1990, Michael Pare/Lisa Eichorn)
02.45 Movie: 'The Runnin' Kind' (1988, David Packer/Pleasant Lehman)
04.30 Dennis Miller: Black and White
05.30 Movie: 'Children of A Lesser God' (1986, William Hurt/Marlee Matlin).

ZONDAG

13.30 Movie: 'National Lampoon's Christmas Vacation' (1989, Chevy Chase/Beverly D'Angelo)
15.15 Movie: 'Beetlejuice' (1988, Michael Keaton/Geena Davis)
17.00 Chevy Chase Makes Memoirs of an Invisible Man
17.30 Movie: 'Nothing but Trouble' (1991, Chevy Chase/Dan Aykroyd)
19.00 Movie: 'Flight of The Intruder' (1990, Danny Glover/Willem Dafoe)
21.00 Movie: 'No Way Out' (1987, Kevin Costner/Gene Hackman)
23.00 Movie: 'The Accused' (1988, Jodie Foster/Kelly McGillis)
24.55 Chevy Chase Makes Memoirs of an Invisible Man
01.25 Movie: 'Above the Law' (1988, Steven Seagal/Pam Grier)
03.10 Movie: 'Grim Prairie Tales' (1990, James Earl Jones/Brad Dourif)
04.35 Movie: 'Easy Wheels' (1989, Paul Le Mat/Ellen Davidson)
06.10 Movie: 'A Dry White Season' (1989, Donald Sutherland/Susan Sarandon).

CBS

ZATERDAG

20.00 XVI Olympic Winter Gam
23.00 XVI Olympic Winter G (Cont.).

ZONDAG

20.00 60 Minutes
21.00 XVI Olympic Winter Gam
24.00 CBS News.

NBC

ZATERDAG

21.00 Golden Girls
21.30 Walter and Emily
22.00 Empty Nest
22.30 Nurses
23.00 Sisters.

ZONDAG

20.00 Eerie, Indiana
20.30 The Torkelsons
21.00 Hot Country Nights
22.00 NBC Sunday Night Movies.

TBS

ZATERDAG

16.05 Movie: 'Killer Party' Martin Hewitt)
18.05 Fishing With Roland Ma
18.35 Fishin' With Orlando W
19.05 World Championship W
20.35 NBA Basketball Nets at (L)
23.00 Summit '92, A Black Month Special
24.00 Movie: 'Critters 2: The Course'
01.45 Movie: 'Squirm' (1976 Scardino)
03.45 Night Tracks: Chartbus
04.45 Night Tracks.

ZONDAG

14.05 Movie: 'A Whale for the (1981, Peter Strauss)
16.35 Movie: 'The Last E (1990, Isabella Rossellini)
18.35 Captain Planet and the teers
19.05 WCW Main Event
20.00 Captain Planet and the teers
20.30 Captain Planet and the teers
21.00 One Child, One Voice
22.00 National Geographic
24.00 Network Earth
24.30 One Child, One Voice
01.30 Paid Program
04.00 One Child, One Voice
05.00 WCW Main Event
06.05 Hogan's Heroes
06.35 CNN Headline News.

TELECURAÇAO

ZATERDAG

17.30 Telefiesta met tante Irma;
18.00 Studio Sport;
18.57 Tempu pa Dios;
19.00 Cocktail Turístiko met Captain Sterling;
20.00 Telenotisia;
20.30 Special: 'Tumba/Calypso festival';
22.00 Wega di Number Kòrsou;
22.07 vervolg 'Tumba/Calypsofestival';
23.30 Sluiting.

ZONDAG

16.00 Sena di Señor;
17.00 Sala di Konsierto;
17.50 Wega di Number Kòrsou;
18.00 Di bishita ku.....;
19.00 TeleCuraçao Special;
20.00 Telenotisia;
20.30 Shete Dia;
21.00 Special: 'Calle 8';
22.30 Wrestling;

Grieken boos op Nederland

Het ministerie van buitenlandse zaken in Den Haag overlegt met het Nederlandse bedrijfsleven en de Griekse autoriteiten over een oproep in **Griekenland** tot boycot van Nederlandse produkten.

Twee vooraanstaande radiostations in Athene, Sky en Antenna, riepen donderdag en vrijdag op geen Nederlandse waren meer te kopen wegens het standpunt van Nederland inzake de erkenning van de Joegoslavische republiek Macedonië. Volgens de radiostations heeft "Den Haag" tijdens de laatste vergadering van de Europese Gemeenschap in Lissabon opgeroepen tot erkenning van Macedonië.

Volgens woordvoerder Apostolos Kontis van de Griekse ambassade in Den Haag is het standpunt van de twee particuliere radiostations niet dat van de Griekse regering. De diplomaat wilde de oproep tot boycot overigens niet betreuren of veroordelen.

Het EG-ministersoverleg van afgelopen maandag heeft duidelijk gemaakt dat volgens de elf ministers de ontwerp-grondwet voor een onafhankelijk Macedonië voldoende garanties biedt tegen gebiedsaanspraken op andere landen, met name Noord-Griekenland.

De Nederlandse vertegenwoordiging in Griekenland neemt de actie "serieus". "Griekenland is voor ons een belangrijk exportland", zei een woordvoerder. De ambassade in Athene heeft besloten nog niet publiekelijk te reageren op de aantijgingen. "Dat zou contra-produktief werken", aldus een woordvoerder.

De oproep tot boycot vormt vooral een bedreiging voor het Nederlandse agrarische bedrijfsleven. Nederland exporteerde vorig jaar voor ruim 2,4 miljard gulden naar Griekenland.

AMIGOE Fax: 674524 Tel: 672000

UITGEVERIJ AMIGOE N.V.
Scherpenheuvel z/n of P.O.B. 577
Curaçao N.A.
Giro 440.000
Bankrek. nr.: 11-07-313
Algemene Bank N.V.
Bankrek. nr.: 874.825.10
Maduro & Curiel's Bank N.V.

CURAÇAO
Centrale (alle afdelingen)
672000

Directie:
Ingrid de Maayer-Hollander
Leeward News Holding

Hoofdredactie:
Peter Dicker (Hoofdredacteur)
A. van Leeuwen(adjunct-hoofdredactrice)
N. Hendrikse (eindredacteur ÑAPA)

Overige leden Redactie:
Toon van Dongen, Jacoline Debrot-Steegstra, Hennie Harinck, Sheila Rhodes (secretaresse), Chris van Grol (sportmedewerker), Solange Issell (opmaak) en Ken Wong (fotograaf)

ADVERTENTIE-AFDELING
Acquisitie: Viola Bernardus en Janny Naaldijk
Aanname advertenties:
Maandag t/m vrijdag van 07.30-15.30 uur Alle advertenties voor de komende dag moeten 1 dag van tevoren vóór 15.30 binnen zijn.

ZOEKERTJES verschijnen op dindag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 07.30-15.30 uur worden opgegeven, behalve op zaterdag.

Alleen zoekertjes die op maandag en donderdag vóór twaalf uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

UITGEVERIJ AMIGOE ARUBA
Caya G.F. Betico Croes 110
Tel: 24333 (drie lijnen)
Faxnummer: 22368

Eindredacteur/Directeur
Jos van der Schoot
Redactie: Eef Hermers, Ramiro Tromp, Anna Tromp- Van der Schoot, Djisbie Franken (fotograaf)
Advertentie-afdeling: Etleen Clemencia-Landsmark

BONAIRE
Correspondent:
Hubert Linkels, Kaya Gobernador N. Debrot 152 tel: 8627

SINT MAARTEN
Correspondent:
Eddie Williams, P.O Box 366, tel: 22580 / 22764
Faxnummer: 25868

Abonnementen en advertenties:
The Chronicle, Grounddove Road, Pointe Blanche, tel: 23919.

ST. EUSTATIUS:
Vertegenwoordigster / Correspondente:
Mevrouw Peggy van de Horde, Whitewallweg 1

AMSTERDAM
correspondent:
Mike Willemse
Telefoon & Fax: 020-6137251

HILVERSUM
correspondenten:
B. Jos de Roo en Victor Hafkamp: Radio Nederland Wereldomroep (tel: 035-724300)

Persagentschappen: ANP en AP
Samenwerkingsovereenkomst met The Miami Herald, De Haagsche Courant, De Brabant Pers

DRUKKERIJ: Rotaprint N.V.

DISTRIBUTIE (abonnementen):
Curaçao: Districo N.V. Tel: 370503, 370504 en 370304

Voor klachten gelieve deze nummers op te bellen. Het abonnementsgeld kan ook betaald worden via Giro rek. nr. 208.000, Maduro Bank rek. nr. 286.330.08 en ABN rek. nr: 11.15.626

Aruba: Caya G.F. Betico Croes 110, tel: 24333

Bonaire: Shon Ma Carolina, Bld. J. Abraham 15, tel.: 8204 (na 18.00 uur, tel.: 8342)

Losse nummers 60 cent:
Abonnementsprijs op alle eilanden van de Nederlandse Antillen Naf 16,=, op Aruba Naf 17,=.

Buiten Antillen (Nederland):
NAf. 81,15 per maand (luchtpost) of NAf. 25,-- per maand (zeepost); jaarlijks vooruit te betalen

Tom Poes en de Kiekvogel door Marten Toonder

3540 — "Dit gaat te ver!" riep heer Bommel toornig uit. "Wat is dat voor een walgelijk artikel? Wat betekent het, dat de knecht de heer maakt?"

"Dat betekent, dat het mijn plicht is u op het ongepaste van uw gedrag te wijzen, als u mij toestaat", verklaarde Joost. "Twee bekeuringen wegens onbeschaafd rijden! Foei! Laat het niet weer gebeuren, heer Olivier! Dat mag wel eens gezegd worden!"

Met deze woorden vouwde de bediende het tijdschrift dicht en schreed waardig het vertrek uit. Heer Ollie bleef bedremmeld achter.

"Ook dat nog", prevelde hij met bleke lippen. "Het is wel ver met mij gekomen! Op de weg sart men mij van de ene sloot in de andere en schrift de politie mijn naam in alle bloknootjes. En thuis maakt de knecht de kachel met mij aan. Maar daar moet een einde aan komen....."

Bedrukt verliet hij zijn woning en slofte de weg op. "Dat moet uit zijn!" hernam hij. "Ik ga mij beklagen! Het optreden van commissaris Bas is schandelijk onrechtvaardig; het wordt tijd, dat de markies ontmaskerd wordt. Ik ga naar de burgemeester!"

Die laatste woorden werden opgevangen door Tom Poes, die hem juist tegemoet kwam. "Wat gaat u bij de burgemeester doen?" vroeg die.

"Me beklagen!" riep heer Ollie uit. "De markies rijdt als een zot en ik krijg de bekeuring".

"De markies is beroemd geworden", zei Tom Poes. "Hij staat in Hocus' Magazijn. Kijk maar".

"Houd dat snertblad bij je!" riep heer Bommel driftig. "Daar staat een heel schandelijk stukje van Joost in. Het is zó droevig, dat ik overweeg hem te ontslaan!"

"Hm", zei Tom Poes. "Niet doen, heer Ollie. Joost is ook beroemd geworden!"

HENRY ® **By Dick Hodgins**

BONER'S ARK ® **By Addison & Frank Johnson**

LET'S SEE WHAT TIME YOUR WATCH SAYS, BONER?
THAT'S THE THIRD TIME HE'S STOPPED IT THIS MONTH!

BEETLE BAILEY ® **By Mort Walker**

YOU WON'T BELIEVE THIS, BEETLE!
HOW CAN YOU SAY THAT?! I MIGHT
NO YOU WON'T
YES I WILL!
YOU WON'T!
I WILL!
I SAY YOU WON'T!
I CAN'T BELIEVE THIS!

REDEYE ® **By Bill Yates & Mel Casson**

OPEN WIDE AND SAY 'AH'
AH-H-H-H
I WANT YOU TO LAY OFF SWEETS FOR A WHILE

...tockmarkets-NEWS

PREV.	21-2	FRANKFURT	PREV.	21-2	AMSTERDAM	PREV	21-2
3280.	3275.	DAX INDEX	1703	1717	CBS GEN.INDEX	125.40	126.10
		ASKO	730.00	719.00	ABN-AMRO	46.70	46.90
21.26	21.38	BASF	246.90	247.90	AEGON	127.20	127.40
56.13	56.63	BMW	551.50	556.00	AHOLD	86.60	87.30
38.00	37.63	COMMERZBANK	262.20	263.40	AMEV	56.40	56.60
33.00	33.13	DAIMLER BENZ	746.00	752.00	AKZO	143.70	144.30
30.63	30.25	DEUTSCHE BANK	715.50	719.50	BOLS	47.90	47.70
17.75	17.13	HOECHST	252.40	255.10	BUHR.TET.	43.80	45.30
17.38	17.00	KAUFHOF	486.00	492.00	DAF	25.00	25.00
24.25	24.00	MAN	365.00	370.50	DSM	105.60	105.20
78.88	79.13	PREUSSAG	370.90	377.00	ELSEVIER	113.50	112.90
61.25	61.75	SIEMENS	674.60	679.50	FOKKER	31.70	31.70
47.38	48.00	VW	346.80	351.30	GIST BROC.	33.90	34.60
46.25	46.50				HAGEMEYER	149.00	149.00
58.00	58.00				HEINEKEN	173.00	174.50
38.88	37.38	LONDON			HOOGOVENS	55.50	55.40
80.25	80.38				ING	51.40	51.30
29.38	30.13	FT-100 INDEX	2543	2542	KLM	40.80	40.50
39.63	40.00				KNP	45.40	46.50
16.13	15.75	ARGYLL	3.16	3.18	NEDLLOYD	59.00	60.10
90.38	89.50	BARCLAYS BANK	3.83	3.86	PHILIPS	32.60	32.50
56.00	56.25	BASS	5.57	5.46	ROBECO	99.90	100.10
41.88	42.88	BRITISH STEEL	0.73	0.74	ROLINCO	99.50	99.80
147.88	145.75	BRITISH TEL	3.34	3.31	RORENTO	72.20	72.10
93.50	93.38	BTR	4.12	4.08	RODAMCO	54.30	54.10
60.38	60.13	CADBURY	4.70	4.66	ROYAL DUTCH	140.50	141.80
		CABLE & WIRE	6.03	5.95	UNILEVER	195.50	194.90
70.75	71.88	GRAND MET	9.55	9.42	VMF STORK	46.60	46.80
74.50	75.00	MARKS & SPENCER	3.17	3.10	VOC	44.40	44.40
64.50	64.88	REDLAND	4.65	4.60	VNU	81.80	81.90
43.75	43.63	TATE & LYLE	4.31	4.31	WESSANEN	90.90	90.20
40.50	40.25						
29.00	28.63						
		TOKYO					
353.40	352.10				TORONTO		
		NIKKEI DOW IND.	20771	21291			
4.06	4.08				TSE 300	3545.	3535.
		BRIDGESTONE	1060	1090			
18.33	18.66	CANON	1390	1380	ALCAN	21.00	20.88
		DAI ICHI KANGYO	1930	2000	BELL	47.00	46.75
128.45	128.75	DAIWA SEC.	981	998	BANK OF NS	20.88	20.75
		HITACHI	845	855	CAN.PAC.	17.38	17.38
1.64	1.66	HONDA MOT.	1470	1490	INASCO	37.25	37.00
		JAPAN AIRLINES	902	928	LAIDLAW	11.00	10.88
175.06	174.75	NEC			MOORE	22.88	24.00
		NOMURA SEC.	1490	1520	NORANDA	19.38	19.38
1.85	1.86	NIPPON STEEL	347	352	PLACER DOME	12.25	12.13
123.85	123.93	MAZDA	473	486	POWER CORP.	14.75	14.63
84.50	84.31	SONY	4010	4020	ROYAL BANK	25.25	25.25

...GENDA ...RAÇAO

...EDISCHE ...DIENSTEN

...ARTSEN

...de artsen van Bandabao (3e ...en in spoedgevallen telefoon ...en dan het antwoordappa...ren. De patiënten van de ...ricten kunnen voor spoedge... artsenpraktijk van hun eigen ...en en het antwoordapparaat ...edelen wie de dienstdoende

...RTS
...patiënten)
...doende arts belt U tel.: ...00.

...G VAN TANDARTSEN
...stdoende arts gedurende het ...en op feestdagen gelieve tel.: ... te bellen.

...DICO STA ROSA
...827, tel.: 672300/676666; ...aterdag en zondag van ...uur.

...VERPLEGING

...KRUIS WIJKVERPLE-

...17, tel.: 682344, 682947, ...682574)
...af zeven uur 's morgens tot ...); Spreekuur wijkgebouw ...re dinsdag van 09.00-11.00 ...; Suffisant: tel.: 687707; ...: tel.: 673711; Kaya Fensu: ...7, Mamayaweg: tel.: 657508; ...e omtrent zuigelingen- en ... kan men terecht op Sentro ...gat, tel.: 373584. ... t/m 25 februari: zuster ...370460.

...G VAN HET WIT GELE ...OR GEZINSVERZOR- ...DO PA FAMIA'
...17, tel.: 680222; spreekuren ...woensdag en vrijdag van 08.00- ...dinsdag en donderdag van ...uur.

...WIJKVERPLEGING
...weg 15, tel.: 692231/ ...d van 07.00-17.00 uur; de ...zuster Concincion, tel.: ...027-053 b.g.g. 691838. ...o, Groot Sta Martha 141, ...geopend van 14.00-17.00 ...heeft zuster Concincion,

...NIEK RIO CANARIO
... Noord 43, tel.: 44510, ... en 691838; voor infor- ...entale zorg en zorg gedu- ...de bevalling. ...zuigelingen: iedere donde... ...van 18.30-16.00 uur. ...reau peuters: iedere dins... ...van 12.30-14.45 uur.

...WIJKVERPLEGING BAN-
...tel.: 646077/646387; open van ...vrijdag van 07.00-17.00 uur; ...bereikbaar: zuster Plaas, ...b.g.g. 601760. ...reau: iedere dinsdag van ...16.00-20.00 uur.

...ON LECHI DI MAMA
...tel.: 672269, 646225 of

...NEESK. DIENST

...2DE DISTRICT OOST

22 februari 1992 vanaf 08.00 uur tot 24 februari 1992 om 07.00 uur:
Dokter Braam, Spreekkamer: Marie Pompoen, tel.: 615285/615044; spreekuren: 11.00-12.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 378725 b.g.g. 689266/689337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Wilsoe, Da Costa Gomez, Nassy-Tseng, Nassy, Tseng, Mercelina, Braakman, Doran, Guerrero-Bakmeyer en Ayubi)

STADS- EN 2DE DISTRICT WEST
21 februari 1992 vanaf 17.00 uur tot 24 februari 1992 om 07.00 uur:
Dokter Davelaar, Sentro Mediko Sery Fortuna, tel.: 684122; spreekuren: 11.00-12.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 617142 b.g.g. 689266/689337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Swart, Gollo-Henry, Roose, Braakman-Bonder, De Rouw-Picus, Davelaar, Elhage, Pablo, Heerenveen, Nivillac en Rosales-Concession)

DERDE DISTRICT BANDABAO
21 februari 1992 vanaf 17.00 uur tot 24 februari 1992 om 07.00 uur.
Dokter Schellens, Spreekkamer: Barber, tel.: 641658; spreekuren: 10.00-11.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 641784 b.g.g. 689266/689337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Schellens, Sommer, Lucasius, Spong en Tweed).

■ **Patiënten van hier niet genoemde artsen wordt aangeraden in spoedgevallen de eigen arts te bellen en te informeren wie voor deze de dienst waarneemt. Het verdient te allen tijde aanbeveling een huisarts te kiezen die in avonden en weekeinden bereikbaarheid geregeld heeft. Vraag er naar bij uw eerstvolgend bezoek!**

HYGIËNISCHE DIENST
in het weekeinde van 21 t/m 23 februari na kantooruren heeft de heer O. Offerman, tel.: 625800, pagenummer 310-0712 dienst.

APOTHEKEN

WEEKEINDEDIENST ZATERDAG

Otrobanda
Paradeis, F.D. Rooseveltweg 46-B, tel.: 689676/689808.
Punda
Wilhelmina, Hendrikplein 13, tel.: 612380/613078.

ZONDAG

Otrobanda
Gosie, Gosieweg 90-A, tel.: 379744.
Punda
Juliana, Julianaplein 6, tel.: 54500.

DIVERSEN

VERLOF BEGRAFENIS

(van 10.00-14.00 uur)
22 februari: S. Jennie-Kleinmoedig, Angolaweg 76.
23 februari: P.A.J. Scherptong, Winston Churchillweg 157-E.

HEEFT U hulp nodig bel SOS-lijn 127.

LUCHTPOSTSLUITING
(Postkantoor Groot Kwartier)
Nederland: voor gewone stukken: maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag om 11.30 uur; woensdag om 10.15 uur. Voor aangetekende stukken één uur van tevoren.
Suriname: voor gewone stukken: dinsdag en vrijdag om 17.30 uur en zaterdag om 10.45 en 17.00 uur.
De Verenigde Staten en Europa (op zaterdag): voor aangetekende en gewone poststukken om 14.45 en 15.45 uur.
Het zegelloket is op zaterdag van 07.00-15.00 uur open.

THORAX CENTRUM
(Jan Noorduynweg naast UNA, tel.: 685544) openingstijden van maandag t/m vrijdag van 08.00-17.00 uur; op zon- en feestdagen alsmede op werkdagen na 17.00 uur voor spoedgevallen tel.: 686917.

POSTMUSEUM NEDERLANDSE ANTILLEN
(hoek Keukenstraat/Kuiperstraat, Punda) openingstijden van maandag t/m vrijdag van 09.00-18.00 uur; zaterdag van 09.00-15.00 uur. Op zon- en feestdagen gesloten tenzij in zeer bijzondere omstandigheden.

DIERENASIEL
kantooruren maandag t/m vrijdag 10.00-12.00/14.00-18.00 uur; zaterdag van 10.00-13.00/16.00-18.00 uur; zondag gesloten.

DIERENARTS
voor spoedgevallen gelieve te bellen: 614000 (Veterinaire Dienst) voor de dienstdoende arts.

MAANDAG

TOERISTENSCHIP
11.00-18.30 uur 'Seawind Crown' (AUA).

KERKDIENSTEN

KLOOSTER ALVERNA (Gouv. van Lansbergeweg): zon.: 10.00 uur hoogmis (Ned) en 16.00 uur Papiamentu.
BARBER (H. Joseph): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00 en 09.00 uur.
BRIEVENGAT: zat.: 18.30 uur; zon.: 10.00 en 18.00 uur.
BUENA VISTA (Birgen Milagrosa): zat.: 18.30 uur; zon.: 09.00 en 11.30 uur.
CHARO (O.L. Vrouw van Coromoto): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.00, 11.00, 17.00 (Spaans) en 19.00 uur.
GROOT KWARTIER (O.L. Vrouw van Berg Carmel): zat.: 19.30 uur; zon.: 09.00 (Ned) en 18.00 uur.
JANDORET (O.L. Vrouw van Goede Raad): zon.: 10.00 en 19.00 uur.
HULPKERK BOCA SAMI: zat.: 18.00 uur; zon.: 08.00 uur.
HULPKERK LAGOEN (H. Johannes); zon.: 10.00 uur.
JANWE (H. Hart van Jesus): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.30, 12.00 en 19.00 uur (Ned).
KORAAL SPECHT (Goede Herder): zat.: 19.00 uur; zon.: 11.00 en 18.00 uur.
MONTAÑA (H. Dominicus): zon.: 05.15, 08.30 en 19 00 uur.
OTROBANDA:
Santa Ana: zon.: 08.00 en 19.00 uur.
Santa Famia: zon.: 08.00, 09.00, 11.00 (Engels) en 19.00 uur.
PIETERMAAI (kathedraal): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00, 09.00 en 19.00 uur.
SANTA MARIA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.00, 09.00 en 18.30 uur.
SANTA ROSA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.30. 09.00 en 18.30 uur.
SAN WILLIBRORDO: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 uur.
SERU GRANDI (Fuik): zon.: 17.00 uur.
SOTO; zat.: 19.00 uur; zon.: 09.00 uur.
STEENRIJK (O.L. Vrouw van Altagracia): zat.: 07.00 en 19.00 uur; zon.: 08.00, 10.00 (charismatica) en 18.00 uur.
SUFFISANT (O.L. Vrouw van Fatima): zat.: 18.00 uur; zon.: 09.00 en 18.00 uur.
SERU FORTUNA: zat.: 18.30 uur; zon.: 10.00 uur.
TERA CORA: zon.: 18.00 UUR.
WESTPUNT (H. Petrus): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.30 uur.
WISHI (H. Teresita): zat.: 18.30 uur; zon.: 08.00 en 18.00 uur.
ZUID BONAM (H. Judas Thadeus): zat.: 18.30 uur; zon.: 08.30 en 17.30 uur.

EVANGELISCHE BROEDERGEMEENTE

MORAVIAN CHURCH
(Goeroeboeroeweg, Mundo Nobo)
zaterdagavond 19.00 uur zangdienst.
zondagmorgen 09.30 uur preekdienst.
(Emmy Berthold kleuterschool, Suffisant)
zondagavond 18.00 uur Papiamentse dienst.

GEREFORMEERDE KERK

Groot Kwartier
08.30+16.30 uur dienst;
Seru Fortuna
10.00 uur dienst.
Buena Vista
08.30 uur dienst.
19.00 uur samenkomst.
Santa Rosa
10.00 uur dienst.
19.00 uur samenkomst.

VERENIGDE PROT. GEMEENTE VAN CURAÇAO

Ebenezer Church
(Oranjestraat 111)
09.30 uur ds. O.G. Haasnoot.
Fortkerk
(Fort Amsterdam)
09.30 uur geen dienst.
Emmakerk
(Rio Canario)
09.30 uur ds. H.B. van der Steen.

****

Financieel Nieuws

Aandelenmarkt vriendelijk

AMSTERDAM - **De aandelenkoersen op de Amsterdamse effectenbeurs zijn vrijdag gestegen. Het was bij veel fondsen dubbeltjeswerk met hier en daar behoorlijke uitschieters. Een voorbeeld van zo'n uitschieter was Internatio-Müller. Het Rotterdamse conglomeraat wist de markt kennelijk ervan te overtuigen dat het in 1992 weer een positief resultaat kan boeken. Het fonds steeg f 2,70 ofwel 4,4 procent tot f 63,70. Rond het middaguur noteerde internatio zelfs f 64,50. Ook Bührmann-Tetterode en KNP deden het goed. Bührmann sloot de dag af met een koerswinst van f 1,50 (3,4 procent) op f 45,30 en KNP kreeg er f 1,10 bij op f 46,50. Wolters Kluwer ging ook f 1,10 omhoog tot f 71,10. De stemming op de belangrijkste andere beurzen in de wereld maakten het Amsterdam niet moeilijk. Wall Street sloot donderdag vijftig punten hoger en bij het scheiden van de markt vrijdag in Amsterdam stond de Dow slechts vijf punten lager. Frankfurt en Londen waren ook vriendelijk gestemd.**

De dollar was iets lager, maar is over de afgelopen veertien dagen in Amsterdam precies een dubbeltje in koers gestegen. Een aantal fondsen met grote dollarbelangen heeft daarvan geprofiteerd. Hunter Douglas steeg f 1,60 tot f 73,80. Ahold pakte er zeventig cent bij op f 87,30. Opvallend was de koersdaling van f 0,70 van voedingsconcern Wessanen tot f 90,20. De obligatiemarkt in Amsterdam was vijftien cent lager, in reactie op de nieuwste cijfers over de hoge groei van de geldhoeveelheid in Duitsland. De geldhoeveelheid is met negen procent gegroeid in plaats van de verwachte 3 à 4 procent.

De CBS-stemmingsindex eindigde op 126,1 punten, een halve punt hoger dan donderdag. Het hoogste punt van de dag lag op 126,6 punten. De EOE-aandelenindex sloot op 304,65 tegen 303,03 op donderdag. De index bereikte vrijdag een maximum van 305,61. De koersindex steeg van 203,90 naar 204,80 punten. De omzet op Beursplein 5 kwam uit op f 2,2 miljard. De omzetten in aandelen en obligaties waren nagenoeg gelijk. In Koninklijke Olie werd vrijdag het meest gehandeld. Er ging maar liefst voor f 224 miljoen aan olies om.

Op een aantal hoofdfondsen werd vrijdagmiddag nog even winst genomen. Elsevier, dat deze week opnieuw sterker voor de dag kwam, noteerde aanvankelijk f 0,60 hoger op f 114,10 en zakte aan het slot van de dag tot f 112,90, een verlies f 0,60. Ook Unilever zag zijn koers vrijdagmorgen eerst nog met f 0,80 omhooggaan tot f 196,30 en vervolgens duiken naar f 194,90. Hoogovens verloor een dubbeltje op f 55,40. Ook Hoogovens was eerder deze week gewild op de markt.

Onder de internationals ging Koninklijke Olie er, na de flinke koersdeuk van donderdag door de tegenvallende cijfers over 1991, f 1,10 op vooruit tot f 46,50. Philips liet een dubbeltje vallen op f 32,50 en KLM dertig cent op f 40,50. Naast Akzo deed in de chemiehoek ook Gist-Brocades het aardig met een koerswinst van zeventig cent op f 34,60. DSM sprokkelde er twee dubbeltjes bij op f 105,20. Heineken noteerde f 1,50 hoger op f 174,50.

Op de lokale markt wist Begemann zich weer iets omhoog te werken. Het fonds begint het weekeinde f 4,60 hoger op f 112,60. In juni vorig jaar noteerde Begemann nog boven de f 170. Kantoorinrichter Van Dorp, die met hogere winstcijfers over 1991 voor de dag kwam, steeg een daalder op f 44. Vereenigde Glas sloot f 8 hoger op f 538. Op de parallelmarkt verdiende snoepfabrikant Van Melle f 0,90 op f 40,90.

Wall Street stabiel

NEW YORK - **De effectenbeurs van New York heeft de laatste beursdag van de week afgesloten met een minimaal verlies. De Dow Jones-index van de dertig toonaangevende fondsen zakte met 0,44 punt om te sluiten op 3280,20 punten. De beursindex bleef daarmee net onder het record van 2580,64 punten dat donderdag na een stijging van ruim vijftig punten tot stand kwam. De omzet bedroeg 230 miljoen aandelen na 252 miljoen op de voorgaande dag.**

De institutionele beleggers lieten zich niet zien, die wachtten op het resultaat van het aflopen van enkele optie- en termijncontrachten. De beursindex bereikte vrijdag een maximaal verlies van omstreeks 22 punten, hetgeen mede het gevolg was van winstnemingen op het donderdag bereikte record. Kort voor het einde van de handel stond de beursbarometer op een kleine winst, maar die kon niet worden vastgehouden.

De dollar stond tegen het slot van de handel op de wisselmarkt van New York op f 1,8625 na f 1,8500 op donderdag. In Amsterdam was de dollarkoers gedaald van f 1,8615 tot f 1,8590.

***

De vroegere wereldbank-president EUGENE BLACK is deze week op 93-jarige leeftijd overleden. Hij werd in 1947 lid van het dagelijks bestuur van de bank voor de Verenigde Staten en was van 1949 tot 1962 president. Daarna bekleedde hij bestuursfuncties bij talrijke bedrijven en instellingen, waaronder Koninklijke/Shell groep.

Kohl streeft naar doorbraak in GATT

BONN - **De Duitse bondskanselier Helmut Kohl zal dezer dagen bellen met president Mitterrand van Frankrijk en president Bush van de Verenigde Staten om te proberen een doorbraak te bereiken in het sukkelende GATT-wereldhandelsoverleg in Genève. "De besprekingen in Genève dreigen uit te lopen op een mislukking als er geen beslissende politieke actie wordt ondernomen", aldus de Duitse minister van economische zaken Jurgen Mollemann vrijdag.**

Mollemann drong erop aan dat de zeven belangrijkste industrielanden hun belofte om de GATT (Algemene overeenkomst inzake tarieven en handel) tot een hoofdprioriteit te maken serieus nemen. Eerder vroeg de minister al om een extra G7-vergadering over de GATT. Kohl is dit jaar voorzitter van de G7, omdat de jaarlijkse vergadering van de landen in juli in München wordt gehouden. Die vergadering wordt op 28 februari door de naaste medewerkers van de regeringsleiders van de G7 voorbereid. Ook dan zal de GATT ter sprake komen, zo is in kringen van de Duitse regering vernomen. Kohl zal ook met Bush over de GATT praten als hij op 21 en 22 maart in Camp David op bezoek is.

De Gatt-onderhandelingen zitten vooral vast, omdat de Verenigde staten en de Europese gemeenschap het maar niet eens kunnen worden over de vermindering van de steun aan de landbouw.

Met name Frankrijk houdt enige concessie van EG-zijde tegen. Bondskanselier Kohl wordt door onderhandelaars bij de GATT als een van de weinigen beschouwd, die zijn politieke gewicht kan aanwenden om Mitterrand tot andere gedachten te brengen. Echter ook Kohl kampt met belangentegenstellingen in zijn regering, waar minister Kiechle van landbouw met zijn portefeuille heeft gezwaaid als de Duitse boeren er te veel in inkomen op achteruit gaan door een GATT-akkoord.

Dollar levert beetje in

AMSTERDAM - De dollar heeft vrijdag op de Amsterdamse valutamarkt enig terrein moeten inleveren bij een rustige handel. Op de wisselmarkt noteerde de Amerikaanse munteenheid tegen het slot van de handel f 1,8590 tegenover een slotnotering van f 1,8615 op donderdag.

Tijdens de ochtendhandel stond de "greenback" onder druk door berichten dat de Japanse en Amerikaanse monetaire autoriteiten een gezamenlijke interventie aan het voorbereiden waren. Volgens Japanse functionarissen komt er een gezamenlijke actie als de yen ten opzichte van de dollar weer omhoog gaat.

Op de Amsterdamse wisselmarkt schoof de dollar daardoor in de ochtend ruim een cent onderuit. Later in de middag volgde enig herstel. "de ondertoon in deze markt is goed", aldus een handelaar. Daarbij wordt de munteenheid gesteund door de algemene verwachting dat de Amerikaanse economie zich aan het herstellen is.

***

Het Amerikaanse automobielconcern CHRYSLER heeft een uitgifte van converteerbare preferente aandelen afgerond die 862,5 miljoen dollar opleverde. Chrysler heeft het geld hard nodig voor de ontwikkeling van nieuwe modellen en de modernisering van fabrieken.

***

Onderhandelaars van de VS en de EG hebben nog geen oplossing gevonden voor het conflict over de subsisidies voor het Europese vliegtuigbouwconsortium AIRBUS industrie. Wel is afgesproken dat er verder wordt gepraat, zo is donderdag meegedeeld na afloop van tweedaags overleg. De partijen hebben afgesproken dat er eind maart een akkoord moet zijn.

ATLETIEK / SEVILLA - De Kenyaan Moses Kiptanui heeft bij atletiekwedstrijden in Sevilla het wereldrecord indoor op de 3000 meter verbeterd. De wereldkampioen op de 3000 meter steeple chase liep een tijd van 7 minuten en 37,31 seconden. Hij schrapte daarmee het oudste wereldrecord indoor uit de boeken. Negentien jaar en twee dagen was Emiel Puttemans wereldrecordhouder met 7.39,2. De Belg leverde zijn prestatie op 18 februari 1973 in West-Berlijn.

* * * *

VOETBAL / HELSINKI - De deur naar Zweden staat voor Paul Gascoigne nog op een kier. De Engelse bondscoach Graham Taylor hoopt nog steeds dat de middenvelder op tijd hersteld is van de zware knieblessure die zijn transfer naar Italië uitstelde. Volgens Taylor moet Gascoigne bij de oefenwedstrijden tegen Hongarije en Brazilië in mei fit zijn om mee te kunnen naar de EK-eindronde.

* * * * *

VOETBAL / ALMELO - Heracles-speler Henk van Goozen stopt met voetballen. In overleg met clubarts Bruinsma heeft hij die stap genomen. Van Goozen had na een meniscus-operatie last van een instabiel kapsel.

Het Franse lucht- en ruimtevaartconcern DASSAULT heeft vorig jaar zijn omzet met 16,2 procent zien verminderen tot 14,35 miljard frank (f 4,37 miljard). De orderontvangst ging met 25 procent achteruit tot twaalf miljard frank (f 3,96 miljard). De winst wordt later bekendgemaakt. Vorig jaar bedroeg die 218,2 miljoen frank (f 72 miljoen).

***

ÑAPA
AMIGOE
ZATERDAG 22 FEBRUARI 1992
Weekend Bijlage

door Hennie Harinck

Curaçao heeft meer weg van een schaamtecultuur...

Filosoof Cees Maris:

HORROR VACUI (angst voor de leegte) is de intrigerende titel van een lezing die filosoof professor dr. Cees Maris (44) woensdag verzorgt op de UNA. Maris is hoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam en geeft hier een keuzevak rechtsfilosofie. Hij wil zijn lezing couleur locale geven door zijn 'filosofisch oratorium' op te luisteren met bénta muziek. "Ik ben misschien niet het type 'jasje dasje' hoogleraar." Gekleed in een luchtig gaatjes T-shirt op zijn Gaudi-achtig vormgegeven porch in het Valkennest spreekt hij openhartig over zijn bevindingen. Hoe hij ook een beetje op zoek ging naar zijn 'droom': het Curaçaose meisje waar hij ("ik had toen lang haar en een snor") eens mee in huis woonde aan een gracht in Amsterdam. Het bleek op een klein eiland niet moeilijk haar terug te vinden. Zij is een stuk dikker geworden, maar ook hij bleek met kort geknipte haren niet meer de Cees van toen.

Maris, zo blijkt uit dit gesprek, is een scherp observator van Curaçaose zeden en gewoonten.

In een van je colleges ga je in op het verschil tussen schuld- en schaamteculturen. De westerse wereld kenmerkt zich overwegend door een innerlijk schuldgevoel, terwijl de oosterse culturen duidelijker uiting geven aan schaamte tegenover anderen. Waar zou je Curaçao in dit plaatje willen onderbrengen?

"Het verschil is nogal schematisch. Als ik naar mezelf kijk dan lig ik er eerder wakker als ik merk dat ik een domme blunder bega dan van echt slechte dingen die niemand weet. Schuld is op Curaçao hier helemaal niet zo sterk *im frage*, is mijn indruk. Van een echt katholiek geweten, maar ook van calvinisme merk ik hier weinig. Eer en gezichtsverlies, dat past binnen een schaamtecultuur en ook het voorkomen van gezichtsverlies van de ander, heb ik wel waargenomen.

Zo ken ik hier een hele aardige vrouw die mij en mijn vriendin vaak meeneemt naar dansfeesten, en mij beter leert dansen. We waren op het tumbafestival. Daar is een kraampje waar je een foto kan laten maken die dan op een T-shirt wordt gedrukt. Zij vroeg of ik met mijn vriendin niet op de foto wilde. Ik zei toen: nee, ik wil er eentje van jou. Dat bleek tegen een of andere code in te druisen, want ze vroeg onmiddellijk aan mijn vriendin of dat wel mocht. Ze deed het uiteindelijk wel, maar ik merkte dat er iets mis mee was. Ze praatte vanaf dat moment steeds met

"Het gaat hier om de mening van anderen"

mijn vriendin en ontweek mij. Ik vermoed dat je zo'n voorstel alleen aan een geliefde mag doen. Ik vermoed dat ze duidelijk wilde laten zien dat ze mijn vriendin respecteert, wat ik overigens erg waardeer. Gelukkig verloopt het contact nu weer soepeler. Dan vind ik hier trouwens het leukst. Ik heb zelfs op een tambúfeest gedanst met een meisje met heupen van minstens twee meter in omvang.

Schuldgevoel is iets dat werkt op de lange duur. Je neemt je geweten met je mee. Dat hebben mensen hier een stuk minder is mijn idee. Schuld hoort bij een individualistische cultuur. Hier merk je meer van het collectieve. Het gaat om de opinie van anderen. Dat is een voor een deel natuurlijk ook Latijns-Amerikaans.

Nederlanders zouden een soort collectief schuldbesef met zich mee kunnen dragen vanwege het koloniale verleden. Antillianen buiten dat politiek ook wel uit, geloof ik. Zelf heb ik overigens niet een dergelijk schuldgevoel dat vanuit onze koloniale geschiedenis zou kunnen zijn voortgekomen.

Natuurlijk is het legitiem te stellen dat je wat te maken hebt met de geschiedenis van je voorouders, want dat je het nu rijk hebt bijvoorbeeld hebben we daar voor een deel aan te danken."

Als mijn vader bij de Shell had gewerkt, had ik daar wellicht anders over gedacht?

"Waarom, je hebt je vader toch niet zelf uitgekozen? Maar je kunt wel zeggen dat je er indirect nog steeds van profiteert. Die erfenis hoort voor een deel bij je, maar dat is toch nogal een abstract idee, vind ik persoonlijk. Ik ga Duitsers er ook niet op aankijken dat hun vaders aazi's waren.

Wat je hier wel heel duidelijk ziet zijn de sentimenten tegen Van der Valk. Dat hij alles in eigen hand houdt, zijn eigen huurauto's heeft. Dat bespeur ik ook bij mensen die heel lang in Nederland hebben gewoond en weer hier zijn teruggekeerd.

(Foto Ken Wong)

DR.CEES MARIS

... kreet 'oorlog aan drugs' zinloos...

"Voorkomen van gezichtsverlies past echt in deze cultuur"

Sommigen zeggen echt: die Van der Valk moet oprotten, terwijl ik eigenlijk denk - als je het zuiver bekijkt - dat hij voorlopig niet zoveel kwaad doet. Hij heeft toch een failliete boedel overgenomen.

Een Curaçaose, die ik ken, heeft in Nederland in de Helen de Clercqshows opgetreden en dat is toch tamelijk bloot. Zij gaat hier wél naar Nederlandse toeristen toe die topless zonnen en zegt dan dat ze iets aan moeten trekken en de cultuur moeten respecteren. Daar spreekt een gevoel uit dat Hollanders indringers zijn. Wat ik erg goed vind is de aandacht voor de eigen oorspronkelijke cultuur, zoals tambú."

Wat als goed en kwaad geldt is cultureel bepaald, stel je in de collegebundel. Als je dat op homosexualiteit betrekt, wat op Curaçao nog steeds in de taboesfeer ligt, wat is dan je indruk?

"De katholieke kerkvader Thomas van Aquino zegt: God heeft aan alles in de wereld een doel gegeven. Seks is dan bedoeld als voortplanting. Kinderen moeten worden opgevoed en daar is een gezin voor nodig. Seks mag derhalve alleen binnen het monogame huwelijk ten behoeve van de voortplanting. De rest, zoals homoseksualiteit, seks met dieren en masturbatie, is tegennatuurlijk en pervers. Dat wordt beschouwd als een objectieve goddelijke wet, die overigens niet door de hele katholieke kerk wordt aangehangen. Onder de paters zitten natuurlijk ook homo's.

In het klassieke Griekenland daarentegen was homoseksualiteit wel min of meer geaccepteerd. Het mocht tussen een oudere man en een jongere jongen, waarbij de oudere man ook duidelijk de mannelijke, actieve rol vervulde. Maar een verwijfde volwassene, de 'nicht' zoals wij die kennen, dat was abject. Dit bewijst natuurlijk nog niets, behalve dan dat ze er in Griekenland anders over dachten. Maar persoonlijk geloof ik niet in objectieve normen.

Een verschil tussen Nederland en de Antillen dat me is opgevallen is dat je hier niet kunt echtscheiden op grond van wederzijdse instemming, er moet sprake zijn van overspel: de oud-Nederlandse constructie. Dat heeft als vervelende consequentie dat je in geval van duurzame ontwrichting waarbij geen sprake is van 'een ander' je toch overspel moet aantonen. Dat heet dan 'de grote leugen'. Een van de twee partijen geeft dan toe dat hij overspel heeft gepleegd. Dat wordt door de rechter geaccepteerd zonder dat hij bewijs vraagt. De rechter werkt er dus indirect aan mee om het huwelijk toch wegens ontwrichting te ontbinden. Het is natuurlijk heel erg dat iets moet gaan toegeven wat misschien helemaal niet waar is om van elkaar af te komen.

Uit dit voorbeeld blijkt dat wanneer je een norm heel strak handhaaft dat in de praktijk heel vervelende bijverschijnselen kan hebben. Dat is net als met abortus. Als je dat verbiedt omdat het leven heilig is, dan gaan mensen het illegaal doen, wat vaak veel erger is als je bijvoorbeeld denkt aan de onhygiënische wantoestanden die zich daarbij voordoen. Je voorkomt het toch niet."

Impliceert een dergelijke denkwijze niet dat je in je rechtsstelsel dan maar zoveel mogelijk vrijheden moet inbouwen omdat het anders toch wel illegaal gebeurt?

"Dat niet, maar je moet wel realistisch zijn. Als de wet gaat overvragen, gedrag gaat vragen waar mensen niet aan kunnen beantwoorden, dan is het automatische gevolg dat heel veel mensen er tegenin gaan. Je verliest dan ook het respect voor de wet, want het is dan heel normaal dat die overtreden wordt. Je kan in het recht beter bescheidener eisen stellen dan in de moraal, maar je moet daar dan ook duidelijk in zijn, zoals hier Bob Wit als rechter optreedt. In de moraal is het soms wel goed om te overvragen. Heb uw naaste lief zoals uwzelve, dat kan bijna niemand. Toch is het misschien goed als ideaal, want als je je ideaal laag stelt dan gaan mensen nog lager."

Waar zou je de moraal of het geweten willen situeren? In je colleges zeg je dat het onwenselijk is morele normen via een rechtsstelsel op te leggen.

"Het recht heeft wel iets gemeen met moraal. Je regelt in het recht een aantal basisrelaties die noodzakelijk zijn voor vreedzaam samenleven. Het zorgt ervoor dat ik jou niet vermoord of gewelddadig aanval, dat er duidelijkheid is over wat van jou en wat van mij is. Dat je niet steeds ruzie krijgt over bezit. Ik denk dan ook aan het regelen van familierelaties en dergelijke. Dat zijn overlappingen met moraal.

Wat ik bepleit is dat het recht het verder zoveel mogelijk aan ieders individuele autonomie overlaat hoe te leven. Dat is op zichzelf ook weer een moraal, maar op een afstandelijker niveau. Het recht moet zich niet gaan bemoeien met je levensovertuiging. Zo van: je moet katholiek, danwel protestant of humanist zijn. Het recht moet ook niet voorschrijven dat het huwelijk heilig is, wat de kerk bijvoorbeeld wel doet.

In Nederland zeggen de bisschoppen natuurlijk wel eens rare dingen over bijvoorbeeld homoseksualiteit, maar het CDA luistert daar niet naar. Het CDA doet er wel moeilijk over, maar Hirsch Ballin zegt dat het recht geen specifieke christelijke levenswijze moet opleggen, maar alleen de zwakken moet beschermen. Daarom moet er zorgvuldig met het leven worden omgesprongen.

In het dagelijkse leven is overigens weinig te merken van een katholiek, koloniaal verleden, zoals blijkt uit de opvattingen over het hebben van by-sides. Er wordt ten onrechte gezegd dat de invloed vanuit Afrika, waar de slaven vandaan werden gehaald, hier nog groot is. In Afrika heb je een openlijke vorm van polygamie. De posities van de eerste tot en met de vierde vrouw hebben daar een duidelijke hiërarchie. Hier is het heimelijk. Je hebt een officiële 'binnenvrouw' en stiekem een of meerdere buitenvrouwen of bijvrouwen. Ik las overigens dat polygamie eerder een kopie is van de Nederlandse shons (heren) die hier woonden en stiekeme polygamie bedreven door er naast hun Europese vrouw zwarte bijvrouwen op na te houden. Het gebrek aan duurzaamheid van vaste relaties heeft er ook mee te maken. Het huwelijk was voor slaven immers verboden.

Terug naar je vraag waar de moraal gesitueerd zou zijn. Je hebt natuurlijk eerder moraal dan recht. Recht als institutie met wetgeving, rechter en politie vergt een hoogontwikkelde samenleving. De Indianen die oorspronkelijk op Curaçao leefden hebben zo'n rechtsstelsel niet gehad, wel regels, taboes en codes. Ik zie moraal als een sociaal verschijnsel, anderen zien het als de geboden van God of als een gebod van de rede. Je sociale verleden bepaalt hoe je over de dingen nadenkt, wat je denkt dat goed en kwaad is. Ik denk dat een kind niet uit zich zelf normen zal ontwikkelen. Je mag niet in de kamer plassen en je moet je snoep met je zusje delen zijn regels die je van je ouders leert. Op oudere leeftijd kun je natuurlijk wel een eigen morele visie ontwikkelen, maar ook die is grotendeels door je cultuur bepaald.

Volgens Kant is de stem van je geweten iets objectiefs, want je kan nobele normen niet verklaren uit het egoïsme van de mens. Het uit zich ook niet in de vorm van 'ik heb zin in dit' maar in 'gij zult', als een gebod, dus moet het wel verwijzen naar een soort objectieve redelijkheid, meent hij. Freud zou dan op zijn beurt zeggen: ja, dat denk je, maar het is een illusie. Je normen zijn gewoon je verinnerlijkte ouders. Je weet niet meer waar het vandaan komt en dat het eigenlijk de stem van je ouder is en daarom denk je dat het iets objectiefs is, maar het zijn de vooroordelen van jouw omgeving. Mijns inziens zijn normen ook een vorm van socialisatie. Het heeft te maken met het feit dat je met anderen op een acceptabele manier moet zien samen te leven."

Curaçao kampt met een enorm drugsprobleem. Denk je dat legalisering een antwoord kan zijn?

"In die discussie moet je altijd verwijzen naar de Amerikaanse drooglegging in de jaren dertig toen er geen druppel drank verkocht

"Ik geloof niet in objectieve normen"

mocht worden. Dat bleek alleen maar averechts te werken en ik denk dat dat evengoed voor andere drugs geldt. Dan ga ik ervan uit dat alcohol ook een drug is. Verslaafd raken heeft mijns inziens te maken met een gevoel van hopeloosheid, niet alleen met de stof zelf. Als ik naar mezelf kijk verwacht ik niet dat ik ooit verslaafd zal raken.

Het grote probleem met legalisering in een enkel land is dat dan de vrije markt gaat werken. Stel dat je in Nederland drugs zou legaliseren, dan komen verslaafden naar Nederland omdat het daar goedkoper is. Dat wil natuurlijk niemand.

Het is dan ook niet realistisch om het op een dergelijke beperkte schaal te legaliseren. Wel vind ik het een goede zaak om het te blijven bepleiten als algemene strategie. In principe ben ik voor legalisering.

De hamvraag is echter of een vrije verstrekking van drugs betekent dat meer mensen met het spul in aanraking komen en of zij dan ook verslaafd zouden worden.

Naast het verslavende aspect van drugs valt toch ook op dat het meer is dan alleen dat. Voor sommigen is het spannend, voor anderen verleent het zin aan hun leven. Verslaafd zijn verleent op een of andere manier prestige; je behoort tot een 'spannende' subcultuur. Legalisering kan dat aspect er voor een deel aan ontnemen.

Er is onlangs onderzoek gedaan naar de relatie drugsverslaving en criminaliteit, waaruit naar voren is gekomen dat veel drugsverslaafden in Nederland niet crimineel zijn. Diegenen die dat wel zijn, zo blijkt, waren ook voor hun verslaving al crimineel. Daaruit kun je concluderen dat de causale relatie tussen drugsverslaving en criminaliteit niet vanzelfsprekend is, maar dat het een het ander wellicht wel versterkt omdat drugs duur zijn. Dat laatste wordt een stuk minder als je drugshandel vrij geeft.

Politieke kreten als 'de oorlog aan de drugs verklaren' lijken mij vrij zinloos. Drugsgebruik roei je niet uit. Dergelijke kretologie wordt nogal absoluut gesteld en dat werkt averechts. Ik kan dan ook wel instemmen met de pragmatische benadering van Nederland."

Rechtssystemen lijken nogal eens uit te monden in een ingewikkeld netwerk van regeltjes en een muur van bureaucratie. Alleen diegenen die kennis hebben van die wetgeving hebben daar hun voordeel mee. Juist zij die het meeste baat zouden kunnen hebben bij wettelijke steun, blijven kansloos aan de zijlijn. Is dat niet een groot gevaar van een hoogontwikkeld rechtsstelsel?

"Nu geldt natuurlijk wel dat mensen met kennis er altijd beter uitspringen. Dat valt ook haast niet te vermijden, ook al maak je de maatschappij nog zo simpel. Je kan dat wel oplossen door een goede sociale advocatuur, die van overheidswege wordt gesubsidieerd. Dat betekent dat je zorgt dat armere mensen ook toegang hebben tot die kennis. Dat lijkt me ook belangrijk voor Curaçao."

Wat ga je, tot slot, in je lezing vertellen?

"Daarin ga ik in op die discussie die we net hadden over objectieve moraal en cultuurverschillen. Visies hangen af van je cultuur waarin je bent opgegroeid, maar ook van je persoon. Er is niet één objectieve waarheid meer, wat Nietzsche verwoordde

Vervolg op pag. 8

IN DIT NUMMER van Ñapa :

ÑAPA wordt wekelijks gratis bezorgd aan Amigoe-abonnees en is in de losse verkoop verkrijgbaar met de zaterdagkrant voor het totaalbedrag van één gulden.

EINDREDACTIE: **Norbert Hendrikse**
LAYOUT: **Solange Isselt**

Italië maakt zich op voor verkiezingen

'Nordisti' zijn overheersing van zuidelijke partijen beu

ROME/MILAAN - Het noorden tegen het zuiden: dat is een van de nieuwe vormen waarin in april in Italië de verkiezingsstrijd zal worden uitgevochten. De tijd is voorbij dat inwoners van de noordelijke steden Milaan, Turijn of Venetië tijdens live-radioprogramma's in grove, meestal racistische termen afgaven op hun landgenoten in het zuiden. In het noorden van Italië heeft zich een breed front van gewone burgers, intellectuelen, politici, werkgevers en met zelfs de bisschop van Milaan gevormd, die welbespraakt met uitgewerkte politieke alternatieven en voorstellen voor economische hervormingen komen die een einde moeten maken aan de heerschappij van de 'zuidelijke partijen'. Het zuiden wordt verantwoordelijk gesteld voor het steeds verder oprukken van misdaad, corruptie, wanbeleid, vriendjespolitiek, burokratie, belastingontduiking en eigenlijk alle andere kwalen die de burgers direkt treffen, zoals een instortende gezondheidszorg.

De 'zuidelijke partijen' of 'suddisti' zijn de christendemocraten van de Democrazia Cristiana (DC) en de 'verzuidelijkte' socialisten van de PSI. Deze partijen behalen op de eilanden Sicilië en Sardinië en alle provincies ten zuiden van Rome veel meer stemmen dan in de centrumprovincies van het land en in het noorden. Ter vergelijking: de christendemocraten behaalden bij de parlementsverkiezingen van 1987 32 procent van de stemmen in het noorden, 31 procent in het midden en 40,7 procent van de stemmen in het zuiden. Bij de regionale verkiezingen van 1990 waren de verschillen nog groter: toen haalde de DC respektievelijk 30 procent van de stemmen in het noorden, 31,3 in het midden van het land en 41,8 procent in het zuiden. De PSI behaalde in 1990 14 procent van de stemmen in het noorden en midden van het land en 19 procent in het zuiden.

EEUWIGE LEVEN

In 1985 behaalden de huidige vier regeringspartijen (de republikeinen stapten vorig jaar uit de coalitie) 61,6 procent van de stemmen in het zuiden, in 1990 was hun aanhang gestegen naar 67,8 procent. Nordisti zoals de liberale exburgemeester van Torino, Valerio Zanone, geloven dat als deze trend zich doorzet, 'het nieuwe parlement een regerende meerderheid van zuiderlingen zal hebben met een oppositie die voornamelijk in het noorden gekozen is'.

De 'nordisti' vrezen dat de heerschappij van de 'suddisti' het eeuwige leven zal hebben, niet alleen door het omvangrijke 'kopen' van stemmen door de nietaflaten stroom nationale en Europese subsidies voor het zuiden, maar ook omdat er in het zuiden nog steeds traditioneel meer kinderen per vrouw worden geboren dan in het noorden.

Christen-democraten regeren het land onafgebroken sinds 1947, na een kortstondige coalitie met communisten en socialisten. In 1953 verloren zij echter al hun absolute meerderheid en werd de regering van Italië spreekwoordelijk instabiel. Het kabinet dat nu de rit uitzit, is het vijftigste sinds de oorlog.

Wat op plaatselijk niveau al jaren mogelijk is, namelijk coalities van linkse partijen of van christen-democraten met communisten, heeft de zuidelijke DC-stroming op nationaal niveau altijd weten te voorkomen door de coalitie eerst in 1963 met de socialisten en vervolgens met steeds meer kleine partijtjes uit te breiden. Zo ontstond de "pentapartito" - een bondgenootschap van vijf partijen die voor alle eeuwigheid de meerderheid in het parlement zouden kunnen hebben en die bovendien de warme steun genoten van Vaticaan en NAVO.

NEK OMDRAAIEN

De nordisti zijn vastbesloten de pentapartito voor eens en altijd de nek om te draaien, allereerst door een reeks wetswijzigingen per referendum aangenomen te krijgen die onvermijdelijk het einde zouden inluiden van het huidige meerpartijensysteem. Uit opiniepeilingen blijkt dat ongeveer 70 procent van de Italiaanse kiezers voor invoering van een vijf-procentsdrempel voor zetels in het parlement is. In de huidige verhoudingen zou dat het einde betekenen van alle kleinere partijen in het parlement: de republikeinse PRI, de liberale PLI, de sociaaldemocratische PSDI (allen regeringspartijen) en van alle oppositiepartijen (groenen, regionalisten) met uitzondering van de communisten en misschien de fascistische MSI (die plaatselijk soms op ruim 20 procent van de stemmen komt).

Het probleem is dat in Italië per referendum alleen een bestaande wet afgeschaft kan worden, niet iets nieuws aangenomen kan worden. Dus eerst moet het gevecht voor een nieuw soort referendum gewonnen worden, waarvoor in het noorden momenteel honderdduizenden handtekeningen worden verzameld. Als het aan de nordisti ligt, neemt een geheel nieuw soort politieke partijen de macht over: In het noorden opereren nu met succes regionalistische partijen die bij plaatselijke verkiezingen een kwart van de stemmen of meer weten te behalen. 'Rome' probeert deze regionalisten de wind uit de zeilen te nemen door opeens met al jaren beloofde subsidies en dergelijke over de brug te komen. De zuid-Tirolers kregen opeens (18 jaar te laat) hun autonomie, terwijl de stad Venetië opeens bedacht werd met de 1.700 miljard lire (2,7 miljard gulden) die al een kwart eeuw geleden zijn beloofd om de stad van de zee te redden. Naast de verschillende nordistische liga's (Lega Nord, Lega Lombarda) zijn ook partijen van gepensioneerden, huisvrouwen, liefhebbers van sport, vissers en jagers en gezamenlijke lijsten met vertegenwoordigers van verschillende partijen actief, die stemmen proberen te krijgen door zich op een dringend probleem te concentreren.

Sommige intellectuelen menen dat Rome de regionalisten en de 'één-thema'-partijen onderschat door te geloven dat het opportunisten zijn die gewoon net als het zuiden centen willen zien. Zo zei de socioloog Giampaolo Fabris dat er sprake is van een 'duidelijk nee tegen het partijensysteem' en dat er niet meer 'berust wordt dat de dingen niet functioneren' in Italië. Een minister proberde deze week de hervonden veranderingswil wetenschappelijk te ondermijnen door een studie uit te brengen over 'de dingen die wel functioneren', zoals Italië's Centrale Bank.

MIDDENSTAND

Er wordt door de regering opeens ook geluisterd naar de middenstand die zich aan de zijde van de werkgevers-nordisti heeft geschaard. Winkeliers- en restauranthoudersbonden hebben berekend dat 80 procent van hun leden afgeperst wordt. Een minister heeft nu gezegd dat de burgers in hun strijd met de georganiseerde misdaad het recht in eigen hand mogen nemen. "Onze wet kent het recht op zelfverdediging", zei de minister en ook dat 'de logica van het wilde westen' beter was dan de verschillende mafia's hun gang laten gaan.

De strijd heeft het punt bereikt dat Rome steeds meer geld in het zuiden pompt (laatst nog per decreet van DC-premier Andreotti 38,4 miljard gulden) en dat de nordisti daarin telkens opnieuw een reden vinden om luid te klagen dat 'het zuiden het noorden uitmelkt'.

De zich zwaar gediscrimineerd voelende nordisti hebben demagogisch berekend dat zij in de laatste twee kabinetten maar 24 ministerzetels hadden, de rest ging naar centrum en zuiden. Van de 69 vicestaatssecretarissen kwamen er maar 23 uit hun rangen. Terwijl de socialistenleider Bettino Craxi mikt op een geweldige come-back als gekozen president van Italië en de kiezers waarschuwt 'geen sprong in het duister te maken', zijn er ook tekenen dat de Siciliaanse suddisticlan van premier Giulio Andreotti een coalitie met de partij van democratisch links (PDS, ex-communisten) zou willen vormen, als uiterste redmiddel. De socialisten laten momenteel niets onbenut om schandalen uit het communistische verleden van de PDS op te rakelen. Zo is de kans op het presidentschap van Nilde Iotti, parlementsvoorzitster en expartner van de communistische voorman Togliatti, die indertijd geen vinger uitgestoken zou hebben om de executies door Stalin van Italiaanse krijgsgevangenen in de Tweede Wereldoorlog te voorkomen, waarschijnlijk voorgoed van de baan.

Misschien komt de meeste steun voor de strijd tegen de vermaledijde partitocratie van de suddisti wel van de televisie: Er zijn nu maar liefst vier tv-programma's met politieke satire waarin overigens om alle partijen gelachen wordt. De programma's trekken tussen de twee en zeven miljoen kijkers. De eerste opiniepeilingen bevestigen de indruk dat alles in Italië aan het schuiven is geraakt. Voor het eerst in de naoorlogse geschiedenis van Italië, dat altijd een hoge opkomst van kiezers heeft gekend, weet ongeveer de helft nog niet op wie men zal stemmen op 5 en 6 april.

Verkiezingsbijeenkomsten zijn in Italië doorgaans rumoerige aangelegenheden. Op deze archieffoto: aanhangers van de communistische partij juichen hun leiders toe tijdens een bijeenkomst in Rome.

De Japanse TDK, 's werelds grootste fabrikant van magneetbanden, heeft in het derde kwartaal van het boekjaar, dat loopt tot 1 april, zijn winst met 24,6 procent zien afnemen tot 6,51 miljard yen (f 92 miljoen). De omzet nam af met 4,7 procent tot 140,48 miljard yen (f 1,98 miljard).

Met Frankrijk, Saudi-Arabië en Israël

Terrorist Abu Nidal maakte tal van geheime afspraken

DEN HAAG - Frankrijk en Saudi-Arabië hebben geheime afspraken gemaakt met de meest gezochte terrorist ter wereld, de Palestijn Abu Nidal, in de hoop geen doelwit te worden van gewelddadige acties. Israël heeft van zijn kant een rol achter de schermen gespeeld in de strijd die Abu Nidal 18 jaar lang tegen PLO-leider Yasser Arafat heeft gevoerd.

Dit staat in het boek *Met bloed geschreven* - de oorspronkelijke titel is *Abu Nidal: A gun for hire* - van de Britse Midden-Oosten deskundige en journalist Patrick Seale. Deze geschiedenis van Abu Nidal lijkt het meest complete werk tot nu toe over de man die als de gevaarlijkste terrorist ter wereld wordt beschouwd en bescherming zou genieten van de Libische leider Muammar Gaddafi.

Het boek, waarvan verslagen in Amerikaanse kranten zijn verschenen, kwam onlangs in Nederland uit. Seale vraagt zich in zijn werk af waarom Nidal doodt, op wiens bevel, waarom Israel hem nooit heeft aangevallen, terwijl het wel is opgetreden tegen andere Palestijnse groepen. In zijn boek baseert hij zich op interviews met voormalige top-functionarissen van de Fatah-revolutionaire raad, die aan het einde van de jaren '80 is opgegaan in de Palestijnse bevrijdingsorganisatie van Arafat.

De Brit schrijft dat Nidal voor een deel heeft kunnen overleven omdat hij zijn Arabische en westerse vijanden chanteerde. Deze betaalden hem liever dan dat zij de strijd met hem aangingen. Volgens Seale hebben de Franse autoriteiten visa verstrekt aan leden van de Fatah-RR, konden dezen in Franse ziekenhuizen worden behandeld, kregen zij beurzen om aan Franse universiteiten te studeren en hebben zij Nidal de mogelijkheid geboden om commerciële ondernemingen op te richten. Bovendien zou hij ambulances en auto's van Peugeot hebben gekregen in Libanon. In ruil daarvoor beloofde Nidal geen wapens naar Frankrijk te smokkelen en vanaf Frans grondgebied geen aanslagen te beramen, aldus Seale.

BELGIE

Ook België, dat een lid van de Fatah-RR heeft vrijgelaten, zou 6,6 miljoen dollar hebben betaald onder het mom van 'hulp aan behoevende Palestijnen', om de vrijlating te bewerkstelligen van acht gijzelaars die in 1986 voor de Libanese kust aan boord van het jacht Silco gevangen werden genomen.

Saudi-Arabië en andere Golfstaten komen ook in het rijtje voor. Tussen 1976 en 1980 zou Nidal 50 miljoen dollar hebben kunnen opstrijken na deze landen te hebben gechanteerd. Seale beschrijft de Palestijnse terrorist als een 'door geld bezeten mens'. Hij wist zo een zorgvuldig afgeschermde organisatie op te richten, met een eigen leger, inlichtingendienst en diplomatieke betrekkingen, maar die ook de trekken had van een multinational met beleggingsfondsen en internationale financiële deelnemingen.

Hoewel Nidal nog steeds als een vooraanstaande terrorist wordt beschouwd die een extremistische strijd voerde voor de Palestijnse zaak, schittert hij de afgelopen jaren echter door afwezigheid in de Palestijnse strijd, aldus Seale.

De Brit komt tot de conclusie dat Israel de vruchten heeft geplukt van de op bevel van Nidal uitgevoerde moordenreeks op 'gematigde' leden van de Fatah-RR aan het einde van de jaren '70 en in de jaren '80. Met zijn blinde terrorisme speelde de terrorist feitelijk in op de Israelische belangen, aldus Seale. Hij verschafte de joodse staat het argument van het Palestijnse terrorisme. Bovendien wakkerde hij op cruciale momenten de intern-Arabische tegenstellingen aan, waarbij hij geen enkel middel schuwde.

Seale schrijft dat er ook aanslagen zijn gepleegd op Israelische doelen, met name in Rome, Wenen en Istanbul. Maar hij verbaast zich erover dat Israel nooit vergeldingsacties heeft ondernomen na deze terreurdaden. Hij verdenkt de Mossad, de Israelische geheime dienst, er dan ook van met Nidal te hebben samengewerkt of op zijn minst dankzij infiltraties in de top van de Fatah-RR de keuze van de doelwitten te hebben beïnvloed.

Seale werkte in de jaren '50 voor het Britse persbureau Reuter en werd later correspondent voor The Observer in Bayrut. In 1965 publiceerde hij het boek *The struggle for Syria*. Verder schreef hij onder andere een biografie van de Britse spion Kim Philby, die hij in Bayrut had gekend, en de biografie van de Syrische president: *Assad: The struggle for de Middle East*.

Rusland behelpt zich

■MOSKOU — Lilia, een gepensioneerde lerares uit Rusland, neemt een pot gesmolten boter uit haar 'koelkast', die niet meer is dan een paar planken op het balkon in de buitenlucht. Ze leeft voornamelijk van ingeblikt voedsel dat ze in de zomer heeft gekocht, de tijd dat de prijzen nog niet schrikbarend waren gestegen. De gemiddelde Rus krijgt momenteel een jaarsalaris van 342 roebel, terwijl een kilo vlees in een staatswinkel 60 roebel kost.

Four Freedoms awards

Het Roosevelt Institute in de Verenigde Staten heeft de "**Four Freedoms Award**" toegekend aan de Peruaan Javier Perez de Cuellar, oud-secretaris-generaal van de Verenigde Naties. De Zuidamerikaan krijgt de onderscheiding omdat hij zich heeft ingezet op het terrein van vrijwaring van vrees, vrijheid van godsdienst, vrijwaring van armoede en vrijheid van meningsuiting. Dit heeft een woordvoerder van het kabinet van de commissaris van de koningin in Zeeland woensdag bevestigd.

Het Roosevelt Institute kende ook vier deelonderscheidingen toe. Die gaan naar de Brit Lord Peter Carrington, zijn landgenoot en ex-gijzelaar Terry Waite, de Nederlander prof. J. Tinbergen en de Russische musicus Mstislav Rostropovitsj.

Lord Carrington, oudminister van buitenlandse zaken en ex-voorzitter van de Joegoslavië-conferentie, krijgt de "award voor vrijwaring van vrees". Terry Waite, die jarenlang in Libanon werd vastgehouden als een van de westerse gijzelaars, wordt onderscheiden voor zijn verdiensten op het gebied van vrijheid van godsdienst.

De econoom Tinbergen krijgt de onderscheiding voor zijn inzet op het terrein van vrijwaring van armoede, de cellist/dirigent Rostropovitsj voor zijn bijdrage aan de vrijheid van meningsuiting.

De 'Four freedoms awards' ontlenen hun naam aan een historische toespraak van de Amerikaanse president F.D. Roosevelt in 1941. Hij onderscheidde hierin vier essentiële menselijke vrijheden. De Franklin D. Roosevelt freedoms awards worden sinds 1951 jaarlijks toegekend. In even jaartallen worden de onderscheidingen in Nederland toegekend aan internationale personen, in oneven jaren worden Amerikanen onderscheiden in New York.

De uitreiking van de Four freedoms awards vindt dit jaar in Middelburg plaats op zaterdag 13 juni.

Doel ICC is een internationaal acceptabel niveau bereiken

Alain Lichtveld: "Wij richten ons vooral op de kleinere bedrijven"

= door Jeannette van Ditzhuijzen =

WANNEER JE het industriepark Brievengat binnenrijdt, zie je meteen rechts een klein kantoortje met een groene luifel: het Innovatie Centrum Curaçao. Het staat op een strategische plek zo vlak achter de slagboom. Je kunt er als ondernemer niet omheen. En dat is ook niet de bedoeling. Want het Innovatie Centrum Curaçao (ICC) staat wijd open voor de ondernemer uit het midden- en kleinbedrijf. Sinds juni 1991 officieus en sinds 10 oktober 1991 officieel. Toen opende minister van economische zaken Chucho Smits samen met gedeputeerde van economische zaken Eduard Mendes de Gouveia en de Nederlandse minister Ernst Hirsch Ballin van Antilliaanse- en Arubaanse zaken - de laatste via een tv-scherm - dit voor Curaçao nieuwe centrum.

(Foto Ken Wong)

ALAIN LICHTVELD
...gericht op kleinere bedrijven...

En al is het ICC dan in een klein kantoortje gehuisvest, dat zegt nog niets over de hoeveelheid kennis waarover het kan beschikken. Die is namelijk enorm. Het ICC kan gebruik maken van de kennis van alle achttien Nederlandse innovatiecentra en daarnaast over de kennis van veel grote bedrijven en instellingen, zowel in Nederland als in het Caribisch gebied.

Directeur van het ICC is ir. Alain Lichtveld, die onlangs voor de Curaçaose ondernemers een seminar in het Avila Beach Hotel organiseerde. Hij was vanaf het allereerste begin betrokken bij het ICC en weet dus precies te vertellen wat het ICC doet en kan doen.

Hoe is het tot de oprichting van een innovatiecentrum op Curaçao gekomen?
"Het ICC is een voortvloeisel van de 'commissie technologiebeleid', die door minister Smits in 1988 is opgericht. Die commissie stond onder leiding van ir. F. Rosheuvel en ir. E. Bakhuis. Het doel van die commissie was het technisch niveau van de gemeenschap omhoog te brengen en op dat hogere peil te houden. Een hoger technisch niveau kan namelijk een stimulans voor de economie betekenen.

In Nederland had professor Wisse Dekker ook al een dergelijke commissie geleid. Een van zijn aanbevelingen was de oprichting van een netwerk van innovatiecentra, waarvan er in Nederland inmiddels achttien zijn.

Naar dit Nederlandse voorbeeld heeft de commissie Rosheuvel-Bakhuis eenzelfde advies uitgebracht. En zo zijn we vorig jaar gestart. Eerst tijdelijk op Landhuis Zeelandia en vanaf 3 juni in dit kantoor".

Waarom is het innovatiecentrum alleen bestemd voor het midden- en kleinbedrijf?
"Grote bedrijven hebben veel meer mogelijkheden. Zij hebben veel gemakkelijker toegang tot kennis op technologisch terrein, zijn vaak zelf de bronnen van kennis.

Kijk alleen al hoeveel specialisten er in zo'n groot bedrijf rondlopen. Voor de kleinere ondernemer ligt dat allemaal veel moeilijker.

WIEL UITVINDEN

En het gaat heus niet alleen om uiterst geavanceerde technieken. Soms kunnen we iemand al helpen door hem te wijzen op een eenvoudige, al lang bestaande techniek, die gewoon niet bij dat bedrijf bekend was. Het gaat niet om de geavanceerdheid van een techniek, maar om wat je met die techniek kunt doen. Niet elk bedrijf hoeft telkens opnieuw het wiel uit te vinden.

De bedoeling is die bedrijven op technisch gebied op een internationaal acceptabel niveau - liefst topniveau - te brengen. En dat is wel nodig ook. Zo goed staat het midden- en kleinbedrijf er niet voor. Ook in Engeland en de Verenigde Staten kampen die bedrijven allemaal met dezelfde problemen. verouderde machines, ongemotiveerd personeel en een opleidingsniveau dat niet in overeenstemming met de functie is."

Noemt u eens een voorbeeld van zo'n advies.
"Laat ik voorop stellen dat alle informatie die wij krijgen vertrouwelijk is. Ik kan geen informatie geven over bedrijven uit Curaçao. Ik heb al moeite genoeg om aan mijn bestuur te rapporteren zonder dat zij uit de informatie begrijpen, om welk bedrijf het gaat. Curaçao is zo'n klein eiland.

LIJMPROBLEEM

Maar ik kan uiteraard wel een voorbeeld uit Nederland geven. Daar zat bij voorbeeld een kofferfabrikant met een lijmprobleem. Bij ruwe behandeling van de koffer liet de lijm gewoon los. Hij kwam met dat probleem bij een innovatiecentrum, dat naar een deskundige op dit terrein ging zoeken. Grappig genoeg werd de expert in dit geval bij de vliegtuigfabriek Fokker gevonden. Vliegtuigonderdelen worden namelijk voor een groot deel aan elkaar gelijmd. Deze expert ging een kijkje nemen in de kofferfabriek en kwam met een voor dat bedrijf bevredigende oplossing. Het resultaat was dat de kofferfabrikant een beter produkt kon leveren, en dat is het uiteindelijke doel van een innovatiecentrum".

Was zo'n probleem nu ook van hieruit op te lossen geweest?
"Ja, al had het iets meer moeite gekost. In dit geval zouden we het probleem zo nauwkeurig mogelijk op papier gezet hebben en dat naar de Fokkerfabriek gefaxt hebben.

Wij kunnen ook vragen behandelen in de sfeer van: waar vind ik dit specifieke stuk gereedschap? Of bestaat er een machine die dit en dat voor me kan doen? Op Curaçao zijn immers veel minder beurzen en dergelijke, zodat het voor een ondernemer hier veel moeilijker is om aan de juiste informatie te komen".

En hoe zit het nu met de kosten van een dergelijk advies?
"Dankzij ons budget kunnen wij adviezen die de twee werkdagen niet overschrijden gratis aanbieden. Gaat een advies langer duren, dan wordt er met de ondernemer een contract opgesteld. De ondernemer zal dan voor deze diensten moeten betalen. Maar zolang het advies ons budget niet overschrijdt, hoeft er niet betaald te worden".

U heeft het nu telkens over de ondernemer die naar het ICC komt. Is het ICC ook zelf actief?
"Oh zeker. Op een aantal manieren zelfs. Ten eerste bezoeken wij zelf bedrijven. We maken een afspraak, bieden onze diensten aan, kijken eens wat rond in het bedrijf en in de meeste gevallen komt zo'n ondernemer dan vanzelf wel met een vraag of een probleem.

THEMA-AVONDEN

Door in zo'n bedrijf rond te kijken, krijgen wij ook een indruk van het bedrijf. Dat is weer nuttig voor onze tweede activiteit: het organiseren van thema-avonden.

Stel dat wij een avond of studiedag over logistiek willen organiseren, dan zullen wij in elk geval die bedrijven uitnodigen, bij wie het in onze ogen aan de juiste logistiek schort. Dan is het prettig dat je een aantal bedrijven uit persoonlijke waarneming kent, weet waar 'm de schoen wringt".

Wat zijn de thema's van zo'n thema-avond in het verleden geweest?
"We hebben een avond over automatisering in de produktie-omgeving gehad en een avond over lassen en lastechnieken. Dat was een hele vruchtbare avond, waar heel veel vragen uit gekomen zijn, hoewel juist op Curaçao een lasrobot bij voorbeeld niet zo interessant is vanwege de vele verschillende laswerkzaamheden die hier verricht worden.

ISO-NORMEN

Een heel belangrijk thema was de kwaliteitsbewaking via ISO-normen. Dat was een druk bezochte avond, waar we zeker nog een follow-up aan zullen geven. Die hele normenkwestie is een vrij ingewikkelde materie. Het gaat er bij de ISO-normen namelijk niet zozeer om hoe je iets moet doen, als wel dat een bedrijf moet vastleggen aan welke kwaliteitseisen bij voorbeeld de materialen moeten voldoen. Hetzelfde geldt voor de opslag van materialen, de controle van het productieproces (aan het eind of tijdens het proces?), enzovoorts. Als dat eenmaal goed is vastgelegd, kan een bedrijf gecertificeerd worden.

In Nederland eist een aantal bedrijven al dat hun toeleveranciers aan een bepaalde ISO-norm moeten voldoen, dus gecertificeerd zijn. Ik verwacht dat het in Curaçao ook die kant uitgaat. Dan is het van belang dat de ondernemers tijdig weten wat dat allemaal inhoudt.

In een volgende ronde kunnen we bij voorbeeld experts hierheen halen die geïnteresseerde bedrijven vertellen waar ze aan toe zijn, wat de mogelijkheden voor certificering zijn".

Wat voor onderwerpen komen er in 1992 aan bod bij het ICC?
"We zullen zeker het milieu aan bod laten komen. Onder het motto 'Het afval zit bij de bron' willen we de bedrijven ervan bewust maken dat zorgzaam omgaan met materialen ook nog lonend kan zijn. Door goed met materiaal om te gaan kan het afval gereduceerd worden, maar het is ook mogelijk om afval opnieuw te gebruiken, waardoor dat afval zelf weer loont.

In Frankrijk is dat een 'booming business', om bedrijven dat stukje extra winst aan te bieden dat ze kunnen verkrijgen door net iets anders met hun materialen en afvalstoffen om te gaan.

Zo'n hoofdthema willen we gedurende het jaar steeds terug laten komen. We organiseren dan thema-avonden voor telkens een andere sector van het bedrijfsleven".

Heeft u ook contacten met andere instellingen?
"Ja zeker. Maar laat me eerst voorop stellen dat we geen commerciële bindingen met bedrijven hebben. We zijn geheel onafhankelijk en ik hoef me als directeur alleen maar te verantwoorden tegenover het bestuur van het ICC. Het bestuur legt weer verantwoording af aan de overheid.

Maar contacten hebben we zeker. Zoals gezegd met de Nederlandse innovatiecentra, maar daarnaast hebben we ook een hele goede samenwerking met het Business Development Scheme (BDS) van Curinc. Het BDS houdt zich meer met de marketing bezig: hoe krijgt een bedrijf een produkt op de markt. Onze taak is om ervoor te zorgen dat het een goed produkt is, dat op een efficiënte manier gemaakt wordt. Op die manier vullen ICC en BDS elkaar goed aan. We werken allebei aan een verhoging van de kwaliteit van het Curaçaose produkt in de ruimste zin van het woord. En dat zal de economie alleen maar ten goede komen".

Hoeveel bedrijven denkt u per jaar te kunnen benaderen?
"In het afgelopen halfjaar hebben we zo'n 40 bedrijven bezocht, maar dat is nog veel te weinig. Sinds kort zijn een adviseur en een office-manager aan het ICC toegevoegd en ik ben ervan overtuigd dat we dan veel meer bedrijven kunnen benaderen. Ik schat toch wel zo'n 200 a 300 per jaar.

En dat moet ook wel. In de volgende drie jaar moeten we namelijk ons bestaansrecht bewijzen. De subsidie die we gekregen hebben is een 'afbouwende subsidie' (tweeënenhalf miljoen gulden) voor in totaal vier jaar. Na drie jaar wordt geëvalueerd en besloten of het ICC verder gaat. Dat betekent dat we er de komende tijd flink tegenaan moeten gaan.

Bij de ingang van het Industriepark Brievengat staat het kantoorgebouw van het Innovatiecentrum Curaçao.

Een innovatiecentrum wat is dat eigenlijk ?

EEN INNOVATIECENTRUM is een soort makelaar in kennis op technologisch gebied. Het legt contact tussen de kenniszoeker en de bron van de gevraagde kennis.

Mede door de explosieve groei van de technologie verouderen produkten en productiesystemen snel. Kleine en middelgrote ondernemingen hebben vaak geen of onvoldoende toegang tot kennis omtrent vernieuwingen op technologisch terrein. Maar die kennis is wel beschikbaar. Bij grote onderzoeksinstituten, zoals TNO, bij grote bedrijven, de Isla of de KAE, bij onderwijsinstellingen, zoals de UNA, en bij adviesburo's.

Een innovatiecentrum fungeert als een soort doorgeefluik: de ondernemer meldt zich met een probleem bij het centrum, dat tracht daar een oplossing voor te vinden. Door jarenlange ervaring en door de toegang tot talloze kennisbronnen kan de adviseur van een innovatiecentrum in overleg met de ondernemer een plan opstellen of de ondernemer doorverwijzen naar de betreffende kennisbron.

In Nederland zijn op die manier reeds talloze bedrijven vooruit geholpen. Doordat de ondernemers de technologische kennis is aangereikt, kunnen de productieprocessen in hun bedrijf efficiënter, milieuvriendelijker of rationeler verlopen.

Een innovatiecentrum is zowel in Nederland als op Curaçao een door de overheid gesubsidieerde stichting, die zonder winstoogmerk werkt. Sterker nog, voor een eenvoudig advies hoeft door het bedrijf zelfs niets betaald te worden.

Kook mee met May

DEZE WEEK een recept voor een heerlijke ovenschotel van tomaten en aubergine (berehein). U heeft hiervoor nodig: 9 rijpe Italiaanse vleestomaten
2 theelepels fijngehakte knoflook
3 eetlepels fijngehakte peterselie
zout en peper naar smaak
6 eetlepels of meer olijfolie
1 flinke aubergine, in stukken gesneden.

BEREIDING: Was de tomaten en snijdt ze overdwars door. Doe de tomaten in een vuurvaste schaal die zo groot is dat alle tomaten helften er naast elkaar in kunnen, gesneden kanten boven.

Bestrooi de tomaten met knoflook, peterselie, zout en peper. Giet de olie er over tot er een laagje in de schaal staat van een halve centimeter.

Laat alles op een matig vuur pruttelen tot de tomaten zacht zijn. Intussen verwarmt u de oven tot 325°F. Bedruip de tomaten met wat olie onder uit de schaal, zet de schaal in de voorverwarmde oven en laat de tomaten gedurende een uur bakken. Van tijd tot tijd bedruipen met olie. Na 30 minuten de aubergine toevoegen. Heerlijk bij elk soort pasta met bijvoorbeeld kalfslapjes... Eet smakelijk.

MAY

VOEDING: EEN BELANGRIJKE ROL

Bij sport hoort goed eten

= door Olivia Wong Loi Sing =

TEGENWOORDIG IS sport eigenlijk niet meer weg te denken in onze samenleving. Men wordt zich steeds bewuster van het feit dat sporten thuis hoort in een gezonde levensstijl. Ook afslanken zonder hierbij een sport te doen is eigenlijk niet mogelijk. Je wordt ermee geconfronteerd op de televisie en er komen steeds meer sportscholen bij die een gezonde leefstijl propageren.

Sporten zonder een goede voeding te gebruiken gaat niet. Vaak eet men te vet, te veel en te eenzijdig waardoor het prestatieniveau niet optimaal is. Een aangepaste voeding kan herstel na een training of wedstrijd herstellen waardoor men grotere trainingsbelastingen kan verkrijgen.

SPORTTYPEN

Een bepaald type sport en de fase waarin een sporter zich bevindt (training of wedstrijd), vereist een specifieke samenstelling van de voeding. Er wordt een indeling gehanteerd van de type sporten die er zijn.

Type sport:

Krachtsporten: gewichtheffen, bodybuilding, speerwerpen, discuswerpen, kogelstoten, kogelslingeren.

Snel/krachtsporten: Sprint bij atletiek, korte afstand bij zwemmen, ver en hoog springen, wielrennen, schaatsen, schermen, turnen, squashen, boogschieten en schaatsen.

Kracht/duursporten: Boksen, worstelen, judo, karate, kano varen, roeien, zeilen, surfen, paardrijden, waterskieën, motorcross.

Duursporten: Midden- en lange afstanden bij atletiek, wielrennen, zwemmen, schaatsen, bergsport, auto- en motorsport, tennis, voetbal, veldhockey, ijshockey, handbal, tafeltennis, waterpolo, basketbal, volleybal, badminton intensief trimmen en joggen.

Hiernaast zijn er verschillende fasen van het inspanningsniveau waardoor men met de voeding ook rekening moet houden wat men eet:

* trainings- en opbouwfase;
* directe wedstrijdvoorbereiding;
* wedstrijd;
* herstelfase na de wedstrijd.

ENERGIE

Tijdens lichamelijke inspanning verbruikt ons lichaam energie. Energie in het voedsel wordt weergegeven als calorieën. Het is vaak zo dat na het sporten de sporter geen eetlust heeft wat een minder snel herstel van het lichaam geeft en wat de opbouw van de spieren tegenwerkt. De energie die in het lichaam ligt opgeslagen in de vorm van koolhydraten (ook wel lichaamsglycogeen genoemd) en vetten worden door de lichamelijke inspanning verbrand.

Bij het meedoen aan wedstrijden is het beter dat het lichaam geen overtollig vet heeft. Bij een 'goed' wedstrijdgewicht moet er worden opgelet dat het lichaamsgewicht constant blijft. Bij overgewicht is het goed om af te vallen wat goed is voor de gezondheid maar ook voor betere resultaten tijdens de wedstrijden.

Bij grote en langdurige inspanning (b.v. bij duur en krachtsporten) kan het energieverbruik heel groot zijn (wel 5000 á 6000 calorieën kan verbruikt worden en onder extreme omstandigheden wel 8000 kal.) waardoor het heel moeilijk is om voldoende te eten. Dit energieverbruik moet weer worden aangevuld. Vaak kan dit niet met de voeding omdat de hoeveelheden te groot zijn die men moet eten met als gevolg dat de sporter preparaten gaat gebruiken zoals energierijke dranken etc.

VOEDINGSSTOFFEN

De volgende voedingstoffen zijn van belang bij het instandhouden van het lichaam maar ook van een optimaal prestatie vermogen:

* Eiwitten
* Koolhydraten
* Vetten
* Vitamines
* Mineralen
* Vocht

Eiwitten, worden ook proteïnen genoemd. Zij zijn de belangrijkste voedselbestanddelen voor de opbouw van de spieren. Ze zijn opgebouwd uit aminozuren waarvan er 20 bekend zijn. Van de 20 soorten zijn er 8 die essentieel zijn. Dat wil zeggen dat ons lichaam deze aminozuren zelf niet kan maken maar wij hebben ze per sé nodig om lichaamseiwitten te maken en moeten wij ze dan via het voedsel opnemen.

Het gehalte aan essentiële aminozuren in een voedingsmiddel bepaald of de kwaliteit van het eiwit goed of minder goed is. De eiwitten van de beste kwaliteit komen voor in melk en kippeeiwit en sojaeiwit. De eiwitten die in vlees, vis, kip e.d. voorkomen, zijn weer van iets mindere kwaliteit. Weer wat lager staan de eiwitten van de peulvruchten en van de granen.

Zowel de opbouw van het nieuw spierweefsel, als de zware belasting van de spieren vereisen bij topsport een verhoogde eiwittoevoer via de voeding dan normaal. Normaal heeft men per dag 0.8 tot 1 gram eiwit per kilogram lichaamsgewicht per dag nodig.

Een sporter heeft, afhankelijk van de type sport en de trainingsperiode, 1.5 tot 3.0 gram eiwit per kg lichaamsgewicht per dag nodig. Als men hoge eisen stelt aan de spierkracht, concentratie en coördinatie is een verhoogde toevoer van eiwitten van goede kwaliteit een vereiste. In de sportliteratuur zijn de aanbevelingen als volgt:

Krachtsporters: 2-3 gram eiwit per kg. lichaamsgewicht per dag.

Snelkracht en krachtduur: 1.5-2.5 gram eiwit.

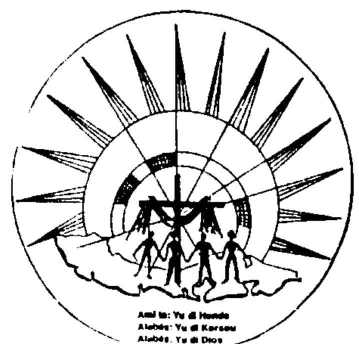
Duursporten: 1.5-2.0 gram eiwit.

De bovengrenzen gelden voor trainings- en opbouwperioden en de ondergrenzen zijn als onderhoudsdosering.

Volgende week gaat deze rubriek over de voedingsstoffen koolhydraten vetten en vitamines. Wat zijn de aanbe-

volen hoeveelheid vitamines en mineralen in relatie tot topsport. Voor vragen omtrent bovenstaande informatie tel: 54530.

= door Elisabeth Hollander

ONDERWIJS ANDERS BEKEKEN

Het creatieve denken

In een Frans stadje met onoplosbare parkeerproblemen verhinderden de zeer smalle trottoirs het plaatsen van parkeermeters.
De gemeenteraad boog zich over dit probleem en zon op een ander systeem, waardoor het even gemakkelijk zou zijn te controleren dat auto's niet de hele dag op dezelfde plaats bleven staan.
Iemand stelde toen voor dat de automobilisten in plaats van een geldstuk in een meter te werpen, verplicht zouden zijn hun lichten te laten branden.

In het begin van deze eeuw wilde Atatürk, die vaak wordt beschouwd als de vader van het moderne Turkije, de vrouwen verbieden een sluier te dragen, wat door hem werd gezien als een nutteloos overblijfsel uit het verleden.
Hij vaardigde dus een wet in die zin uit, maar dat riep zulke heftige reacties op van de kant van de gehuwde mannen, dat hij die wet weer ijlings moest intrekken.
Hij was geen machthebber die zich gemakkelijk gewonnen gaf, en zo kondigde hij enkele maanden later een wet af, die het dragen van een sluier verplicht stelde voor alle prostituées.

HET VERBAND TUSSEN bovenstaande twee verhaaltjes, die zo op het oog niets met elkaar te maken hebben ligt in het feit dat het allebei voorbeelden zijn van creatief denken die er niet om liegen. Voorbeelden die ons duidelijk maken, welk een belangrijk instrument het menselijke creatieve denken in de handen van machthebbers kan zijn, onafhankelijk van de tijd en de cultuur waarin zij leven.

Deze voorbeelden zouden zelfs een heel andere kijk op macht mogelijk maken. Macht zou dan niet langer iets zijn waar we nolens volens aan overgeleverd zijn, maar macht zou dan één van de uitingen zijn van de menselijke creativiteit, bij uitstek geschikt om oplossingen aan te dragen, waar een gewoon mens niet zo maar een, twee drie op gekomen zou zijn.

Machthebbers zijn dan niet langer diegenen onder ons die de baas spelen over anderen, maar machthebbers zijn dan diegenen die de oplossingen aandragen en op die grond recht hebben op een brede erkenning en waardering van al diegenen die van hun oplossingen meeprofiteren.

Dit zou ook kunnen gelden voor alle machthebbers binnen het onderwijs, zowel voor ouders, leerkrachten, directeuren en schoolbesturen, als voor de politici.

MACHTELOOS

Weinig inspirerend is het dan uit de krant te moeten vernemen dat de grootste werkgever binnen het onderwijs, het R.K. Centraal Schoolbestuur, machteloos staat bij het oplossen van de problemen omtrent een natuurkundelokaal op een van haar scholen. Een problematiek die niet dateert van vandaag of gisteren, maar toch alweer zo'n vijftien jaar aansuddert.

De vraag dringt zich dan op: "Zouden de Fraters van vroeger, ook vijftien jaar lang machteloos met hun rug tegen de muur zijn blijven staan, of zouden zij zich onvervaard hebben omgekeerd om de muur zelf te lijf te gaan, op zoek naar nieuwe openingen?"

Wellicht is deze vraag niet helemaal eerlijk omdat de grondgedachte van waaruit de Fraters (als ook de zusters en de broeders) werkten, natuurlijk een geheel andere was dan die van de meeste leden van het huidige R.K. Centraal Schoolbestuur.

De Fraters leefden vanuit een geest van eenvoudige Godgerichtheid en van zelfvergeten dienst aan de medemens. Hun streven was gericht op God en op de evenmens omwille van God.

OPEN

Hiertoe stonden zij met een open oor en een open hart temidden van hun medemensen en daarom waren de Fraters in staat om in de meest letterlijke zin, van de nood een deugd te maken. Hun eigen drijfveren werden bekeken als driften die beteugeld moesten worden en de meesten van hun verlangens waren er om in deze wereld onbevredigd te blijven.

God was het enige, maar dan ook buitengewoon heldere licht, dat hen in staat stelde een vaste koers te varen. En deze koers omvatte allen, van de pientere leergierige leerling die op het Thomascollege aan de slag kon, tot aan de jongeren die tussen de wal en het schip dreigden te vallen en waarvoor op Scherpenheuvel een perfecte opvang geschapen werd.

De opvolgers van de Fraters verloren echter deze brede zorg uit het oog en onder hen groeide de overtuiging dat het ontwikkelen van het menselijk kennen gelijk staat met het ontwikkelen van menselijk welzijn.

Nederigheid, onthechting en onderlinge afhankelijkheid werden vervangen door prestatiedrang, wedijver en veroveringslust. De mens vergat het boek 'Job' en gooide zich met overtuiging in de strijd om een zo hoog mogelijke plaats op de sociale ladder. Waarbij de, overigens gerechtvaardigde, bedenking dat niet elk mens tot een leidende rol geroepen is, aanzette tot élitevorming. Et voila, het verticale denken was geboren!

WISSELWERKING

De wisselwerking tussen God en de mensen, zoals die de grondslag had gevormd bij de Fraters, werd nu vervangen door een wisselwerking tussen de mensen en een élitegroep, die God nog wel vaak als tussenpersoon gebruikte om hun positie waar te maken of te beveiligen, maar niet langer van God had de mens in eerste instantie zijn heil te verwachten, maar van de mens boven hem.

Ook het R.K. Centraal Schoolbestuur heeft deze valkuil op de duur niet weten te ontwijken, ook zij ontwikkelde zich tot een élite-groep en is daarom mede verantwoordelijk voor de huidige crisis in het onderwijs.

De oorsprong van alle problemen ligt nl. in het feit, dat het huidige verticale systeem meer averechts dan rechts werkt, doordat altijd maar een kleine minderheid de zo fel begeerde top haalt en de anderen dus niets anders doen dan voortdurend te kort schieten.

Massa's mensen zijn opgegroeid als "tekortschieters", als falende hoogspringers, terwijl een kleine groep carrière maakt en moeizaam naar boven klautert om zich bij de élite te voegen. Dan wemelen aan hun voeten de honderden mensjes wiens beentjes te kort waren om zo hoog te springen en die er dus op de duur maar ontmoedigd bij zijn gaan zitten.

VERANTWOORDELIJK

De élite op haar beurt voelt zich vaderlijk verantwoordelijk, maar vertrouwt het spontane groeiproces niet, omdat zij niet gelooft dat er iets groeien kan, als het niet van haarzelf komt. Daarom hanteert zij een stringent éénrichtingsverkeer.

Nu kan die éénrichtingscommunicatie een effectieve manier van werken zijn, maar enkel als er om welke reden dan ook van de andere kant geen enkele inbreng verwacht wordt.

Sterker nog de effectiviteit van éénrichtingsverkeer bestaat er juist in, dat er van de andere kant niets komt. Dit maakt verticaal conformisme noodzakelijk d.w.z. een uniformiteit, die van bovenaf wordt opgelegd en die "groeien" dus per definitie onmogelijk maakt.

Want groeien gebeurt altijd vanuit de eigen wortels en dan het best onder begeleiding van een wijze tuinman of tuinvrouw, met hart voor de zaak, die bij machte is die voorwaarden te scheppen die nodig zijn voor een ongestoorde groei.

TUINIEREN IN DE TROPEN

Hoe maken wij compost?

= door Jeannette van Ditzhuijzen =

HET IS al weer een tijdje droog. Heel af en toe komt er een buitje uit de lucht vallen, maar echte regen krijgen we niet meer. Sommige struiken en bomen beginnen dan ook al een deel van hun bladeren te laten vallen. In menige tuin zie je de mensen op een zaterdagochtend de afgevallen bladeren bij elkaar vegen om ze daarna in een plastic zak bij het vuilnis te zetten. "Vreselijk", denk ik dan. "Ik wou dat ik zoveel bladeren had". Prima voer voor mijn composthoop. Maar in mijn 'jonge' tuin staan nog geen bomen die zo groot zijn dat ze veel bladeren kunnen laten vallen.

Dus ben ik maar begonnen met bekenden om de bladeren uit hun tuin te vragen. Eerlijk gezegd kijken sommigen me bij zo'n verzoek wat vreemd aan. Als ik hun vervolgens uitleg hoe ik ze als voedsel voor mijn planten gebruik, ben ik mijn bladerbron kwijt: ze beginnen zelf een composthoop.

Ze hebben volkomen gelijk. Zoveel afval kan opnieuw gebruikt worden als voedsel voor de tuin, dat het zonde is om het allemaal met Selikor mee te geven.

Het principe van de composthoop is simpel en wordt door de natuur in elk flink bos toegepast: bladeren vallen op de grond; bomen sterven af, vallen om en blijven liggen; dieren lopen in het bos en deponeren er hun mest. In de grond levende schimmels, regenwormen en bacteriën verwerken het verterende blad, het wegrottende hout en de mest tot zwarte grond. Daarbovenop valt weer nieuw materiaal en zo worden er telkens nieuwe lagen gevormd.

Deze ideale situatie uit de natuur kunnen we in een composthoop nabootsen. Er zijn echter enkele belangrijke voorwaarden waaraan een composthoop moet voldoen. Zo moet de hoop luchtig zijn en vochtig, maar niet nat. In een droge hoop kunnen geen schimmels en bacteriën groeien, en zij doen het belangrijke werk, namelijk het verwerken van het afval. Vooral op het droge Curaçao is het 20nuttig om regelmatig een emmer water over de hoop te gooien. Een plek in de schaduw is natuurlijk het beste. Indien zo'n plek niet beschikbaar is, moeten er maar een paar grote 20palmtakken overheen gelegd worden.

Ook stikstof is heel belangrijk. Zonder stikstof kunnen de levende organismen, 20ook de bacteriën, geen eiwit opbouwen. Willen we de bacteriën helpen bij het 20verteren van het compostmateriaal, dan zullen we dus stikstof in de vorm van mest aan de hoop toe moeten voegen, hoewel een heleboel afval ook al stikstof 20bevat. Jonge groene plantedelen bij voorbeeld, en koffiedik en theebladeren.

Lucht, water en stikstof dus. Zonder deze drie elementen zal het (tuin)afval niet veranderen in mooie aarde.

Maar wat voor afval moet er nou in zo'n composthoop? Tja, eigenlijk kan je er alles in kwijt: al het plantaardige (ongekookte!) keukenafval: groenteresten, schillen (ook van sinaaspappels, maar wel kleingesneden), koffiedik en theebladeren en ga zo maar door.

Daarnaast al het tuinafval: bladeren, dode planten of plantedelen, uitgeknipte bloemen, gesnoeide takken enzovoorts. Voorwaarde is dat alles zo klein mogelijk wordt gemaakt. Snoeihout met een snoeischaar dus heel klein knippen. Een rot werk, ik weet het, maar het bevordert wel een snelle vertering.

Sommige mensen beschikken over een *shredder*, een heerlijke machine die alles heel klein snijdt. Maar ik ken ook mensen die de bladeren door de grasmaaimachine halen. Heel slim. Als je daar ook kleine takken mee kan versnipperen, is dat ideaal.

Ik zelf heb nooit in een keer zoveel compostmateriaal. Ik verzamel eerst alles op een plek in de tuin. Een beetje aan het zicht onttrokken, maar niet te ver van de keuken, waaruit vaak en veel afval komt.

Ik krijg wel eens de vraag of zo'n hoop geen ratten aantrekt. Eerlijk gezegd, ik weet het niet. Ik heb er in elk geval geen last van. Ik zie ze nooit. Maar dat komt misschien ook door de drie poezen die hier rondlopen. Niet dat ze ooit 20iets vangen, maar hun aanwezigheid werkt wellicht preventief. Wie echter bang 20is voor ratten kan het afval ook in een afgesloten drum verzamelen.

Als er eenmaal voldoende afval verzameld is, kan er begonnen worden. Belangrijk is dus een plek in de schaduw, maar niet onder een grote boom. De wortels van 20die boom zullen namelijk verlekkerd onder de composthoop gaan groeien, waarin 20immers veel vocht en voedingsstoffen zitten.

Een composthoop binnen een laag muurtje, zodat het materiaal bij het omscheppen min of meer op z'n plaats blijft. (foto: F.A. de Graaff)

Een drum met veel gaten in de bodem en in de zijkanten - lucht! - kan ook. Zet die drum dan op een paar stenen, zodat er ook van onderen lucht bij kan.

Er bestaan talloze regels en voorschriften voor composthopen. Elk boek heeft weer zijn eigen variant. Een simpele opzet heeft bij mij al jaren gewerkt, dus 20ik geef die maar even door: laag om laag afval en mest. Dat wil zeggen eerst een laag van circa tien centimeter afval, dat luchtig uitgespreid wordt. Daaroverheen een dikke laag (een centimeter of drie, vier) verse mest. Het doet er niet toe van welk dier. De ene soort heeft meer stikstof dan de andere, maar 20ze doen allemaal hun werk. Dan weer een laag afval, een laag mest en zo voort, 20tot alles op is. De laatste laag dek ik altijd af met een dun laagje zand.

Wie aan landbouwpoederkalk kan komen, kan de laag afval in tweeën delen en daartussen kalk strooien 'als poedersuiker op de oliebollen'. De kalk mag niet in contact komen met de mest. Op Curaçao heb ik echter nog geen kalk kunnen 20krijgen. Gelukkig heeft de Curaçaose grond al voldoende kalk van zichzelf, dus heel erg is het niet.

Als het goed is wordt de hoop warm, hij gaat broeien. Na een week of drie zet ik met een greep de hoop om. Het buitenste deel komt binnen, het onderste boven 20en omgekeerd. Verder giet ik er regelmatig een emmer water overheen. Als het proces goed aan de gang is, zie je bij het omzetten al de eerste regenwormen, die zich rond eten aan het vele afval.

Dat omzetten moet regelmatig gebeuren. Na een week of acht ga ik de eerste compost al gebruiken. Hij is dan nog vrij grof, maar zeer geschikt om te mengen met het gewone zand uit de tuin; of om als een laag om de planten uit te spreiden. Door de tropenwarmte gaat het verteringsproces hier in elk geval een stuk sneller dan in het koude Noorden, waar je soms maanden moet wachten voor je de compost kunt gebruiken.

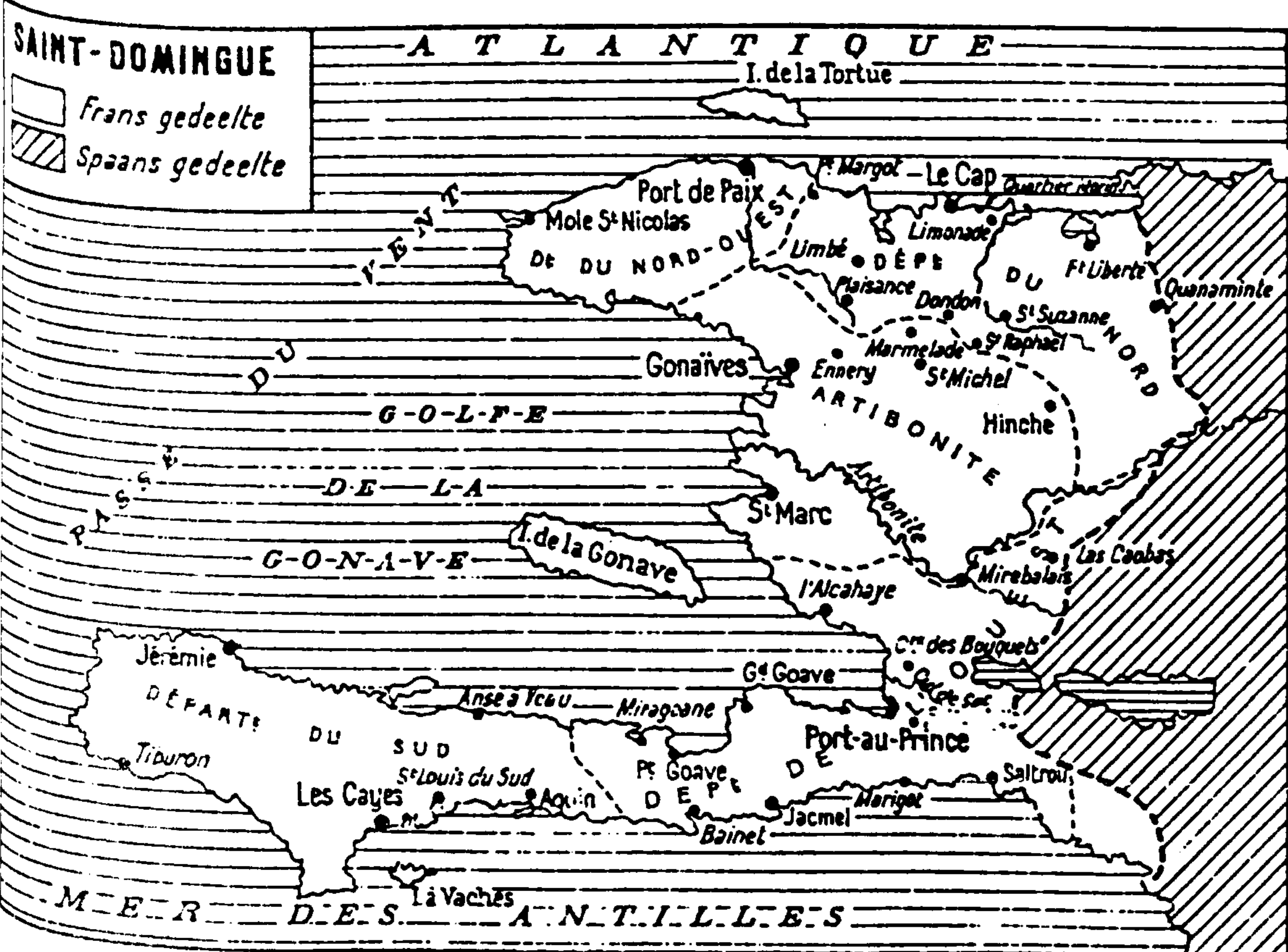
= door Carel de Haseth =

Figuur van Toussaint Louverture centraal

'Vuurnacht': zwak relaas over slavenopstand Haïti

EIND VORIG JAAR verscheen bij de Arbeiderspers *Vuurnacht* van Martin Ros over Toussaint Louverture en de slavenopstand op Haïti. In Nederlandse dag- en weekbladen kreeg dit boek dermate gunstige recensies, dat je bij het lezen ervan de neiging kreeg de krant maar weg te leggen en onmiddellijk bij de boekhandel langs te gaan om een exemplaar aan te schaffen. Sneller dan ik ooit voor mogelijk hield kreeg ik het boek kort daarop in handen en zelden heb ik zo sterk het gevoel gehad van een koude kermis thuis te zijn gekomen.

In *Vuurnacht*, dat de periode tussen 1791 en 1804 bestrijkt, staat de figuur van Toussaint Louverture centraal. Als leider van de slavenopstand op Saint Domingue, het Franse deel van het eiland Hispañola, greep hij de macht in de kolonie en schafte er de slavernij af.

In de daarop volgende jaren veroverde hij met zijn leger van ex-slaven het Spaanse deel van het eiland en verdreef achtereenvolgens Engelse, Franse en Spaanse invasielegers, die het eiland trachtten te heroveren om er de Europese heerschappij te herstellen en de slavernij weer in te voeren. Alhoewel hij het zelf niet meer heeft mogen meemaken, legde Toussaint Louverture zo de basis voor de vrije republiek Haïti.

Ondanks het op zich bijzonder boeiende onderwerp is *Vuurnacht* een ware verschrikking om te lezen. Al heel gauw begint de mateloze bewondering van Ros voor de persoon van Toussaint de lezer te vervelen. Het is alsof Ros een goedkope roman heeft geschreven, waarin helden altijd en in alles helden zijn en boeven werkelijk doortrapte sujetten. In zijn wereld van zwart-wit tegenstellingen is er geen plaats voor welke nuancering dan ook: hij gaat tot het uiterste om Toussaint af te schilderen als een heilige en laat geen gelegenheid onbenut om zijn tegenspelers (zowel binnen het kamp van de slaven als bij de vijand) op een denigrerende manier af te schilderen als volkomen onbetrouwbare, karakterloze en wrede lieden. Blijkbaar beseft Martin Ros zelf niet dat hij elke geloofwaardigheid verliest, vooral ook omdat zijn held (ook in Ros' eigen woorden) bepaald niet vrij van zonden is. Zo schrijft hij over Toussaint: 'de grootste, succesvolle wendingen aan zijn carrière heeft hij kunnen geven door zich ten dele of geheel karakterloos te tonen' en 'in zijn stoutmoedigheid school altijd ijdelheid, in zijn energie altijd egoïsme, in zijn zin voor orde altijd sluwe bijbedoeling'.

Als er alleen sprake zou zijn van deze kinderlijke verheerlijking van Toussaint zou *Vuurnacht* best wel een aardig boek kunnen zijn, maar helaas schiet Ros op talloze andere punten ook tekort. Nederlandse besprekingen hebben het over een 'hartstochtelijke betrokkenheid' van de schrijver, die aanstekelijk zou werken bij de lezer. Maar met de beste wil van de wereld kan ik deze mening niet onderschrijven. Om te beginnen is er nauwelijks sprake van enige struktuur in zijn verhaal: hij overlaadt als een echte 'name-dropper' zijn lezer met een veelheid van namen, zonder bruikbare achtergrondinformatie te geven. Als je de moeite neemt uit te zoeken over wie hij het heeft, ontdek je dat Ros met zijn informatie manipuleert. Zo voert hij op een gegeven ogenblik Auguste Borel op 'bijgenaamd de zeerover ter land, de meest onverzoenlijke van de pompons rouges'. Deze *pompons rouges* blijken verderop te 'behoren tot de armste heffe van Port-au-Prince' en zijn de tegenspelers van de contrarevolutionairen. Weer een paar bladzijden verder blijkt burger Borel plotseling warempel markies te zijn...

Ook de chronologie in het verhaal is volkomen verward. Op pagina 84 zitten we in mei 1794, op de volgende pagina in juni. Dan springt Ros twee pagina's verder twee jaar terug en op pagina 89 lezen we dat het in februari 1792 dan eindelijk zo ver is dat... En zo rommelt hij verder.

REKENEN

Rekenen is blijkbaar niet Ros sterkste zijde. Hij vertelt de lezer dat de Engelsen in 1796 25.000 man verloren aan de gele koorts en nog geen 6.000 man bij militaire acties. Dan heet het dat na 1796 de verliezen op het slagveld en de gele koorts gelijk opgaan en iets verderop dat de Engelsen al met al minstens 25.000 man verloren. Dat belet Ros overigens niet om in een nawoord de draak te steken met Engelse auteurs over Haïti in wiens werk men 'zelfs over het aantal gesneuvelde Engelse soldaten' uiteenlopende cijfers aantreft. Zo vergaat het ook met het aantal schepen dat de Fransen bijeen brachten voor hun invasie in 1801: de ene keer zijn het er 60, de andere keer 86. In ieder geval genoeg voor Ros om te beweren dat het hier om de 'grootste invasievloot uit de wereldgeschiedenis' zou gaan. Blijkbaar heeft hij niet de moeite genomen om eens op te zoeken uit hoeveel schepen de Spaanse Armada bestond of hoeveel schepen de Geallieerden in 1944 bijeen brachten.

Niet alleen in rekenen is Ros zwak, ook taalgebruik is bepaald niet indrukwekkend. Om te beginnen probeert hij gewild populair te doen: herdrukken heten 'reprints', slachtpartijen zijn altijd 'massacres', een invasievloot 'dobbert' naar Haïti, onderweg is bij Ros 'en route', Toussaint beleeft zijn 'finest hours', een neger-militie is een 'negromilitie', een van Toussaint's favoriete maaltijden is 'pump kinsope' (sic!) etc. Dan heeft hij geen enkele moeite met anachronismen: vijfde colonnes, blitzen, collabo's, nacht en nevel, concentratiekampen, apartheid, kidnappen, vliegen de lezer om de oren. En alsof dat allemaal niet genoeg is laat Ros Toussaint en Lodewijk XVI 'geschaakt' worden in plaats van ontvoerd (alleen dames kunnen geschaakt worden!) en zegt hij dat Toussaint 'kippepoten' als sporen gebruikte (waarmee hij dan ook nog generaal Rochambeau in een lijf-aan-lijf gevecht lelijk aan zijn benen wist te verwonden).

De Arbeiderspers adverteert *Vuurnacht* als een met grote kennis van zaken geschreven boek. Een claim waar ik mijn ernstige twijfels over heb. Zo neemt Martin Ros een gravure van Toussaint op en vermeldt daarbij dat het zou gaan om de afbeelding op een postzegel uit 1801. Van Generaal Leclerc zegt Ros dat hij er onder meer voor zorgde dat er weer postzegels gedrukt werden, zodat er weer 'brieven konden worden verzonden'. Nu is het niet alleen mogelijk ook zonder postzegels brieven te verzenden, erger is het dat Ros blijkbaar niet weet dat de eerste postzegels ter wereld pas uit omstreeks 1840 dateren.

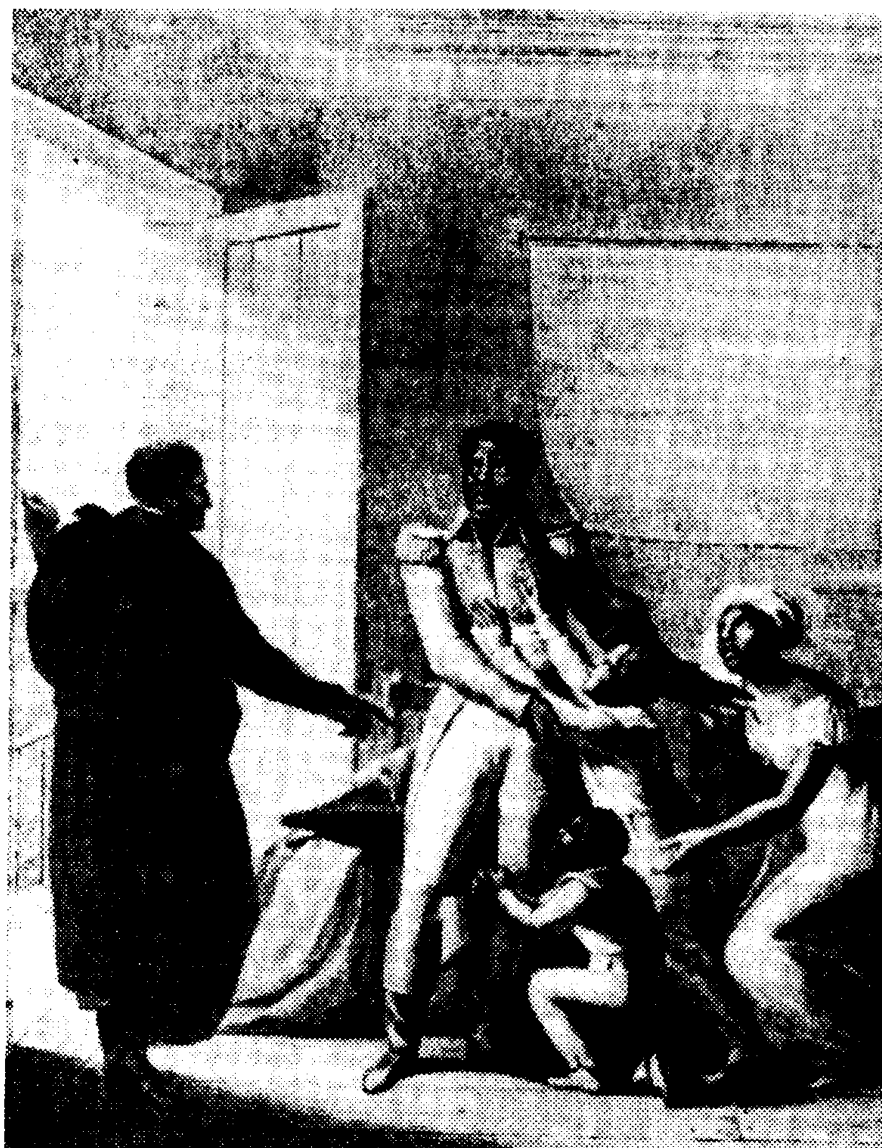
Over Rigaud lezen we: 'Hij liep niet alleen altijd met sabels en pistolen rond, aan zijn gordel en in zijn borstband hingen ook meestal papaya's, advocadopruimen, ananas, bananen.' Het is meer dan duidelijk dat Ros' kennis van dit soort exotische vruchten niet echt indrukwekkend is... Wat de Nederlandse recensenten wel juist hebben gekarakteriseerd aan *Vuurnacht* is dat het een 'bloedstollend relaas' is. Als de Fransen op een gegeven ogenblik speciaal getrainde bloedhonden uit Cuba halen om slaven te verscheuren, worden deze honden 'bejubeld door de blanke vrouwen, die zelfs het schuim, dat uit de muilkorven stroomde, in hysterie oplikten'. Gevangenen hebben in hun kerker een uitzicht om 'in de wind rammelende geraamten'.

En wanneer er sprake is van een epidemie van de Gele Koorts is deze ziekte 'door vliegen overgebracht als gevolg van een geslachtsziekte onder die vliegen'. Alsof het niet genoeg is te griezelen om vliegen (dat het bij Gele Koorts om muggen gaat weet Ros blijkbaar niet) met een soort AIDS of zo, vervolgt Ros 'de ziekte had ook letterlijk iets vliegends, ze kon het slachtoffer ineens overvallen, zodat men op staande voet stierf.' Kom daar maar eens van terug!

SCREENING

Zo kunnen nog meer voorbeelden worden aangehaald waaruit blijkt dat de uitgever *Vuurnacht* zonder enige screening vooraf op de markt heeft gebracht en daar zo te zien ook geen hinder van heeft ondervonden. Want de recensenten hebben hun werk beslist niet naar behoren gedaan. En wat betreft Martin Ros zelf: tja! Die zal in zijn hagiografische bezetenheid niet eens beseffen dat hij zich belachelijk maakte met (als laatste voorbeeld) opmerkingen als over een boek uit 1930, waarvan hij zegt: 'Rüsch beschrijft vanuit een vulgair-darwinistische visie, waaruit lichtelijk het fascisme al preludeert, Toussaint als een zwarte übermensch.'

Martin Ros VUURNACHT, Toussaint Louverture en de slavenopstand op Haïti, De Arbeiderspers, ISBN

Toussaint gaat ondanks smeekbeden van vrouw en kinderen in op de verraderlijke uitnodiging van de Fransen die zal leiden tot zijn arrestatie en deportatie.

DANSK Supermarked heeft zich teruggetrokken uit de Associated Marketing services (AMS), de organisatie van Europese detailhandelsbedrijven die door samenwerking tussen leveranciers en winkeliers goedkoper proberen te werken. Het Duitse dochterbedrijf Netto van Dansk Supermarked heeft onlangs met de Duitse Spargroep een gezamenlijke onderneming gesticht, waardoor Supermarked niet meer voldoet aan de voorwaarden voor het lidmaatschap van AMS. Ahold is ook bij deze club aangesloten.

= door Frits Stommels, Gelderlanderpers =

Studie van Nederlandse taalpsycholoog:

Onder tijdsdruk leert een kind sneller lezen

KINDEREN DIE moeilijk lezen zijn in het algemeen traag in het herkennen van woorden. Toch is het automatisch en snel kunnen thuisbrengen van woorden van wezenlijk belang voor het leren lezen. Om dat te kunnen moeten de juiste letters op de juiste plaats komen. Want om een woord te herkennen moet je eerst zien hoe de letters mooi in de pas lopen. Pas dan is iemand in staat om er chocola van te maken. Zo niet, dan blijft het abacadabra. Een beproefde methode om een kind dat het moeilijk heeft met taal op weg te helpen is het hardop laten noemen van enkele letters die samen een bekend woord vormen, bijvoorbeeld het woord stoel. Als een kind de klanken bij elkaar hoort, ontstaat de herkenning.

Taalpsycholoog dr. Karel van den Bosch

Een kind dat dit niet kan heeft een probleem met het omzetten (of decoderen) van het geschreven woord naar klank. Het zal dus een ander woord (hardop) lezen of zeggen dan er staat. Wetenschappelijk heet zoiets een gebrek aan fonologische decodeervaardigheid. Kinderen die het zich niet moeilijk willen maken grijpen dan nogal gemakkelijk naar een stripboek. Naast tekst hebben ze daar plaatjes. De tekst slaan ze over en bij de plaatjes fantaseren ze zelf wel een verhaal. Iemand die zich diepgaand met dit leesprobleem heeft beziggehouden is de taalpsycholoog Karel van den Bosch. Hij promoveerde onlangs aan de katholieke universiteit van Nijmegen op een studie over de fonologische decodeervaardigheden van jonge, zwakke lezers van negen tot elf jaar. In zijn onderzoek waren kinderen betrokken van scholen voor leer- en opvoedingsmoeilijkheden (lomscholen) in Nijmegen en Tilburg.

Het doel was en is om kinderen sneller te maken in het omzetten van schrift naar klank, of het juist benoemen van een woord. Omdat er bij bekende woorden zoals *stoel* gegokt zou kunnen worden (het kind herkent de 'oe' en raadt dan stoel) werkte Van den Bosch naast bekende woorden (krant, glans, schelp) ook met pseudo- of nepwoorden (stark, snart, glamp). Het zijn niet bestaande woorden, die overigens wel zouden kunnen bestaan. Bij de laatste woorden is het niet mogelijk zoals dat bij stoel wel het geval is, om het woord (goed) te raden.

BEELDSCHERM

Bij het onderzoek kregen de kinderen het woord niet via kaarten (zoals vroeger gebruik was) te lezen, maar ze kregen het woord getoond op een computerbeeldscherm met het verzoek het hardop te noemen. Omdat het naast het herkennen ook ging om het opvoeden van de snelheid, werd het kind onder tijdsdruk gezet. Een woord dat eerst een seconde in beeld kwam kreeg het kind even later nog maar een halve seconde te zien. Volgens Van den Bosch heeft het onder tijdsdruk zetten van kinderen hier een positieve werking. Hij kon dat zeggen na het vergelijken van verschillende groepjes kinderen. Eén groep kreeg oefening in het hardop lezen van woorden en neigde tot grotere snelheid in het lezen van pseudowoorden dan de groep die oefende zonder beperking van de presentatieduur. Verder las de groep die oefende onder tijdsdruk meer pseudowoorden correct dan de groep zonder training, en neigde ertoe meer woorden foutloos te lezen dan de geen-traininggroep.

RESULTATEN

De resultaten wijzen erop dat oefening in het benoemen van pseudowoorden die maar kort op het scherm verschijnen meer effect heeft dan een dergelijke training zonder beperking van presentatieduur. De snelheidswinst tijdens de training was even groot voor lange als voor korte pseudowoorden. "Het leidt tot vooruitgang als je woorden kort presenteert", aldus Van den Bosch. "Wel zijn er grote verschillen in tijd te constateren tussen verschillende kinderen. We hebben de duur dat een woord op het scherm staat dan ook steeds aangepast aan het vaardigheidsniveau van het betreffende kind. Als een kind meer woorden goed gaat lezen maak je de duur dat een woord wordt getoond steeds korter. De computer is in dit verband een goed middel, omdat je de tijd op tienden van seconden kunt instellen. Bovendien kunnen ouders met een pc thuis oefenen met hun kind". Voor zijn onderzoek hield Van den Bosch zestien trainingssessies van steeds een half uur en dat twee keer per week. Daarbij ging het om kinderen met een leesachterstand van een tot twee jaar. Het mag opmerkelijk heten dat er in zo'n kort tijdsbestek al resultaten konden worden geboekt. Het zou dan ook voor de hand liggen dat deze methode ingang zou vinden op de scholen. Maar het materiaal zoals het er nu ligt is niet direct geschikt voor het onderwijs. Het is er wel voor te 'bewerken'.

Kardinaal Obando y Bravo van Managua over misdadigheid:

Verdeeldheid binnen gezin en ontbreken harmonie oorzaak

MANAGUA - De toename van het geweld in de Nicaraguaanse samenleving is toe te schrijven aan het feit dat zoveel gezinnen verdeeld zijn en doordat er geen vrede en harmonie meer bestaan. Het leven is op den duur een hel geworden op aarde. Zo stelde kardinaal Miguel Obando y Bravo vast.

Er doen zich zovele misdrijven voor in ons land omdat onze gezinnen gefaald hebben in de opvoeding van hun kinderen in de voorbije jaren. Het gezinsleven wordt aangetast omdat er geen dialoog meer bestaat onderling en omdat de beoefening van de deugd niet meer gewaardeerd wordt. De kardinaal legde in een recente zondagspreek alle nadruk op het belang van de opvoeding door de ouders. De toekomst van de gezinsleden staat of valt met de opvoeding van de kinderen en van de gemeenschap.

ONWAARDEN

Maar ook acht de prelaat een belangrijke taak weggelegd voor de christelijke onderwijzers. Zij kunnen bijdragen aan het kweken van positieve waarden en het afwijzen van onwaarden. De onwaarden moeten bestreden worden met het woord en de daad van het voorbeeld. Aldus de kardinaal.

Zijn gemoed wordt bedroefd als hij denkt aan het feit dat in 1991 niet minder dan elf taxichauffeurs zijn vermoord. Begin januari werd een bebangrijk bestuurslid van de taxcooperatie om het leven gebracht. Het gevolg was een demonstratie door zestienhonderd taxichauffeurs in de hoofdstad Managua. Zij eisten betere bescherming en daarom meer geld op de begroting voor de politie zodat deze meer mensen kan inzetten voor de patrouillegang op de openbare wegen. Zo kunnen meer moorden voorkomen worden.

De enige kardinaal van Midden Amerika hoopt dat de golf van geweld en van misdrijven een halt toegeroepen kan worden. Maar een afdoende aanpak is slechts mogelijk als de mens zich meer bezint op zijn waarde en op de waarde van het leven.

Kardinaal Obando y Bravo van Managua.

Kerk zwicht niet voor guerrilla

OEGSTGEEST - De Rooms-katholieke kerk in Peru laat zich niet intimideren door de "onwaarschijnlijke wreedheid" van de Maoistische terreurorganisatie Lichtend pad. Tot deze conclusie is een Westeuropese delegatie van bisschoppelijke Justitia en Pax-commissies (Voor gerechtigheid en vrede) gekomen na een bezoek aan dat land.

Lichtend pad heeft tevergeefs gehoopt dat de buitenlandse missionarissen als gevolg van de terreur in grote getale zouden wegtrekken, aldus J. Zijerveld van Justitia et Pax Nederland. De reactie is echter: Wij blijven hier. Vooral veel leden van religieuze orden zijn in krottenwijken werkzaam. De laatste tijd is de kerk steeds vaker het mikpunt van terreur geworden. Sinds juni werden een Italiaanse priester, twee Poolse Franciscanen en twee vrouwelijke religieuzen, een uit Australie en een uit Peru, vermoord. Verder werden vrouwen doodgeschoten die in de hoofdstad Lima een gaarkeuken leidden.

Dit optreden is echter contra-produktief, zegt Zijerveld. De kerk geniet een groot gezag onder de bevolking. Peruanen zijn zeer katholiek. Lichtend pad wil als de enige weldoener van de armen worden beschouwd. Daarom wordt het kerkelijk hulpwerk verdacht gemaakt en deelt de organisatie zelf gestolen voedsel uit.

TEKEN VAN HOOP

Zijerveld en de zijnen constateerden een lichte meningswijziging bij de overheid over het gebruik van geweld. Het militair opperbevel heeft in gesprekken met de delegatie impliciet erkend dat de strategie van geweld tegen geweld is mislukt. Die leidde tot een groot aantal slachtoffers onder de burgerbevolking en tot opschorting van veel fundamentele mensenrechten. Het leger probeert nu het volk voor zich te winnen door wegen, huizen en scholen te bouwen. Dat streven heeft echter weinig kans van slagen zolang de burgerij zelf niet bij de opbouw van de samenleving wordt betrokken.

De laatste maanden neemt het aantal arrestaties en verdwijningen af. "Een teken van hoop," aldus Zijerveld. De regering-Fujimoro, die een goede indruk in het buitenland wil maken, besteedt meer aandacht aan de schendingen van de mensenrechten. Overigens is de commissie van mening dat de desastreuze economische situatie in Peru de ernstigste schending van de mensenrechten is.

Panamese episcopaat bezorgd over golf van geweld

Voor velen ontbreekt het meest essentiële om te leven

PANAMASTAD - Het Panamese episcopaat is bezorgd over "de golf van geweld" welke Panama overspoelt. Daarbij is er de geweldpleging in de vorm van overvallen en berovingen maar ook zijn er aanslagen op instellingen en personen. De bisschoppen achten het op zijn plaats tijd te nemen voor bezinning op het leven en het belang daarvan.

Wij willen onze bezorgdheid tot uitdrukking brengen over het geweld. Zoals het feit dat nagenoeg dagelijks wel iemand vermoord wordt bij overvallen en dit soort misdrijven. Daar komen sinds kort de aanslagen bij tegen publieke en particuliere instellingen. Zo staat in een verklaring van de Panamese bisschoppen aan het slot van een bijeenkomst welke vier dagen in beslag nam. Daaruit blijkt volgens de bisschoppen dat er sprake is van een verslechtering in het denken over de waarde van het menselijke leven.

NORIEGA

De aanslagenreeks waarop het episcopaat doelt begon in de tweede week van januari met een anti-tank-granaat welke op het ministerie van Planning werd afgevuurd. Later volgden ontploffingen tegen woningen en ook tegen een supermarket in de Panamese hoofdstad. Voortdurend zijn er ook bommeldingen bij officiele instellingen onder meer.

Van de kant van de overheid heeft men nog geen mening gegeven wie men verantwoordelijk acht voor deze aanslagen. President Guillermo Endara noemde onlangs de aanslagen het werk van mensen die de terugkeer willen van de beweging van Noriega, al dan niet zonder Noriega. Hij doelde op de door de Amerikanen verdreven Pannamese dictator Manuel Antonio Noriega, die onder meer als dubbelspion werkzaam zou zij geweest voor de CIA en de KGB in de Sovjetunie maar die ook een aardige grijpstuiver verdiende aan zijn rol als padrino van de drugshandel via Panama.

ONVREDE

Volgens de Panamese president zijn degenen die deze "psychologische oorlog aan het voeren zijn in feite vijanden van de democratie, zij willen terugkeren naar het tijdperk van de dictatuur", zo veronderstelde hij. Bij de oppositie is men een andere mening toegedaan. Deze meest kritieke actie tegen de regering welke nu twee jaar in het zadel zit is volgens de politieke oppositie een demonstratie van de onvrede onder de bevolking. Vooral ook over het optreden van deze regering.

Van katholiek-kerkelijke zijde wijst men ook in deze richting. Men moet deze aanslagen, aldus de bisschoppen, ook zien in de context van de enorme werkloosheid, van de ondervoeding en de wanhoop welke voor veel mensen betekent dat het essentiele ontbreekt om behoorlijk als mens te kunnen leven". In de verklaring staat verder dat "we een periode zijn binnengegaan van ongemotiveerdheid, van gebrek aan animo en in niet mindere mate van gebrek aan het bewustzijn voor de alarmerende realiteit in Panama".

AFVLOEIING

De kerk maakt zich ook zorgen over het ontslag bij de overheid en over de aanpak van het schuldenprobleem als gevolg waarvan de fundamentele menselijke behoeften geweld wordt aangedaan. De bisschoppen hebben het hier over het regeringsplan voor vrijwillig ontslag uit de overheidsdienst. Op deze manier wil de regering, op suggestie van de internationale financiele instellingen zoals IMF en de Wereldbank, zich ontdoen van elfduizend ambtenaren op een totaal van 35.000 man. Degenen die van deze afvloeiingsregeling gebruiken krijgen een jaar lang salaris uitbetaald en twee maanden vakantie.

De Panamese president Guillermo Endara.

Het verbod op het kerkelijk huwelijk, zonder dat eerst het huwelijk bij de burgerlijke stand is voltrokken, is niet meer van deze tijd. Het ministerie van justitie werkt daarom aan een voorstel om dit verbodsartikel uit het wetboek van strafrecht te schrappen.

Dat heeft minister Hirsch Ballin (Justitie) vrijdag in Den Haag gezegd. De minister zei dit, nadat hij uit handen van burgemeester Velders van Beverwijk een petitie in ontvangst had genomen.

Voor Latijns Amerika en Cariben in Chili:

Voor eerst congres over sociale doctrine

SANTIAGO DE CHILE -In het jaar van de herdenking van het feit dat een eeuw geleden de eerste sociale encycliek van de katholieke kerk verscheen, Rerrum novarum, is in de Chileense hoofdstad het Eerste congres gehouden over de sociale doctrine van de katholieke kerk van Latijns Amerika. Meer dan 450 mensen waren daarbij van de partij.

Onder de deelnemers bevonden zich veertig bisschoppen, aldus de Caribische bisschop mgr R.L. Guilly SJ. Vooral van de kant van de Pontificale universiteit van Chili bestond er veel belangstelling voor dit congres. Namens de Antilliaanse bisschoppen-conferentie waren aanwezig mgr Lester Guilly en Steve Solomon. Volgens mgr Guilly was het congres degelijk voorbereid. De deelnemers konden kiezen uit deelname aan zes commissies welke elk weer drie werkgroepen kenden. Daarin werd aandacht besteed aan een grote verscheidenheid van onderwerpen, uiteenlopend van het werk van de mens, de politieke situatie, het probleem van het geweld tot het schuldenvraagstuk. Bijzondere aandacht ging daarbij uit naar de Afro- en indiaanse groepen. Maar ook werd er van gedachten gewisseld over de inhoud van de Bevrijdingstheologie, de relaties tussen de sociale doctrine van de kerk en de sociale wetenschappen.

Aan het slot van deze studiedagen werd een krachtig gestelde verklaring aanvaard waarin wordt opgeroepen de sociale leer van de kerk te erkennen met het oog op de ernstige toestand waarmee Latijns Amerika wordt geconfronteerd. Deze leer vormt een essentieel onderdeel van de christelijke boodschap. Daarom moet hij opgedragen worden en in de praktijk worden gebracht als onderdeel van de Nieuwe evangelisatie. De bisschop-verslaggever is vol lof voor de organisatie en ook krijgt de Chileense liturgische commissie een pluim op de hoed gestoken voor de goed verzorgde liturgievieringen tijdens de studiedagen.

Kard. Hammer hoofd Vaticaanse congregatie

Religieuzen moeten plaats in kerk weten

VATICAANSTAD - Religieuzen zijn dienaar in de kerk. De religieuzen die van de relatieve autonomie van de ordes en congregaties denken te profiteren door zich buiten de kerk te plaatsen of in verzet te gaan tegen de kerkelijke hierarchie hebben geen goed beeld van de plaats die hun in de kerk toekomt.

De voorzitter van de Vaticaanse congregatie voor de religieuzen, de Belgische kardinaal Jerome Hamer, heeft de bisschoppensynode over Europa aangegrepen om nog eens duidelijk te maken hoe hij de positie van de religieuzen binnen de kerk ziet. In zijn schriftelijke interventie, waarin het woord Europa niet voorkomt, noemt de als conservatief bekend staande prelaat de twee belangrijkste principes in de relatie tussen de kerkelijke hierarchie en de religieuzen.

Het eerste principe is dat de bisschop in zijn bisdom verantwoordelijk is voor alle gelovigen, dus ook voor de religieuzen. De bisschop heeft niet alleen het toezicht op de pastorale activiteiten van de religieuzen, maar ook op hun godsdienstig leven als zodanig. Daarom zal hij ervoor waken dat de hoogleraren aan de opleidingen van de religieuzen voldoende aandacht besteden aan de betekenis van de ordes en congregaties voor de kerk. Ook zal de bisschop een van zijn beste priesters tot gedelegeerde voor de religieuzen benoemen.

Het tweede beginsel is dat de kerk de religieuzen het recht heeft gegeven hun eigen bestuur en tuchtregels vast te stellen. Zo kunnen zij hun eigen rol in de kerk in stand houden zonder dat zij het risico lopen dat hun aard, doelstellingen en geest door "ongeschikte initiatieven" in diskrediet worden gebracht.

Katholieke t.v.-zender op St. Lucia

CASTRIES - Sinds kort kent St Lucia een eigen katholieke tv-omroep. Daaraan ging een periode van ruim een jaar oefenen vooraf.

Bij zijn uitzendingen maakt men onder meer gebruik van het Amerikaanse katholieke kabelnetwerk terwijl ook regelmatig eigen producties worden uitgezonden. Aanvankelijk kon alleen de directe omgeving van Castries de uitzendingen ontvangen. Nu kunnen de uitzendingen ook op andere gedeelten van St Lucia worden ontvangen. Een en ander werd mogelijk door de medewerking van de aartsbisschoppelijke commissie voor Massacommunicatie. Zo meldde het Trinidadse kerkblad Catholic News.

Generaal van Jezuïten op Jamaica

KINGSTON - Pater dr Hans Kolvenbach heeft als generale overste van de Jezuieten een visitatiebezoek gebracht aan Kingston. De aartsbisschop van dit land is zijn orde-genoot: mgr Samuel Carter.

In Jamaica zijn al sinds jaren her Jezuieten werkzaam. Samuel Carter was een van hen en werd geroepen tot de leiding van deze kerkelijke provincie. Pater Kolvenbach - van Nederlandse oorsprong - hield onder meer een toespraak tijdens zijn bezoek aan de door de Jezuieten opgerichte middelbare scholen. Samen met alle op Jamaica werkzame Jezuieten gebruikte hij ook de lunch. Zo berichtte Catholic News van het aartsbisdom Port of Spain.

Jeugdkamp op St. Maarten

PHILIPSBURG - Op initiatief van de St Martin de Tour- parochie op Sint Maarten werd onlangs wederom een internationaal jeugdkamp georganiseerd.

Doel daarvan is volgens pastor Simon Wilson het bevorderen van goede onderlinge verhoudingen tussen jongeren van de Caribische eilanden. Ditmaal waren er jongelui van de partij uit Jamaica, Saba, St Lucia en ook van Sint Maarten. Het kampement duurde zeven dagen. Er waren inleidingen over onder meer Huwelijk en gezin, het gebed, AIDS en vormingswerk. Het was voor de tweede keer dat een dergelijk kamp werd gehouden. Er werd aandacht aan besteed in Catholic News van Trinidad en Tobago.

Lustrum zonder Antilliaanse bisschoppen

PORT OF SPAIN - De Stem van de eilanden (VOIS) is zijn vijfde levensjaar begonnen. Eigenaar van deze radiozender is de Antilliaanse bisschoppen-conferentie.

Het is het enige regionale station dat zich katholiek noemt. Het station gaat in op politieke, economische, sociale en talrijke andere kwesties in en geeft daarbij een katholiek-christelijk gezichtspunt. De uitzendingen zijn gericht op het oostelijke deel van de Cariben, met een luisterpotentie van 2.5 miljoen mensen. De doorsnee luisterdichtheid ligt tussen de tachtig- en driehonderdduizend mensen.

Christelijk schrijven bij tweede lustrum Belize

Bezorgdheid over ineenstorten van structuren

BELMOPAN - Vier kerkelijke leiders van Belize hebben bij gelegenheid van de tiende verjaardag van de onafhankelijkheid van het land een herderlijk schrijven uitgegeven waarin zij een somber beeld schetsen van de situatie van het vroegere Britse Honduras.

Voor het eerst schreven zij een dergelijk gezamenlijke brief in 1982, toen men nog in de wittebroodsweken van de onafhankelijkheid verkeerde. Nu moet men vaststellen dat er sprake is van een ineenstorten van de structuren.

Het gezinsleven loopt gevaar, er is sprake van geweld, de handel in drugs tiert welig, AIDS verspreidt zich en overal ziet men onrecht gebeuren, aldus de brief met de handtekening van de leiders van het Leger des Heils, de Anglicaanse, Methodistische en Rooms katholieke kerken.

Seminar in ITC

IN HET ITC zal op donderdag 5 maart een seminar worden gehouden met als onderwerp 'Interne Communicatie'. Dit seminar is bedoeld voor vertegenwoordigers van het Curaçaose bedrijfsleven, van de landelijke- en eilandelijke overheid en van non-profit organisaties. Het seminar zal worden begeleid door drs. Ron Plattel, directeur en mede-aandeelhouder van Boertien & Partners/Tekst en Organisatie, het zusterbedrijf van IMD Training, dat gespecialiseerd is in schriftelijke communicatie.

Medewerkers van Tekst en Organisatie verzorgen niet alleen een breed scala van trainingen schriftelijke communicatie, maar schrijven tevens voor tal van opdrachtgevers teksten : van complete cursusboeken tot jaarverslagen, brochures en informatieboekjes voor het personeel.

Ron Plattel zelf is voor cliënten voornamelijk werkzaam als organisatie- en communicatie-adviseur. Deze werkzaamheden variëren van het doorlichten van organisaties op de efficiency en effectiviteit van de interne communicatie tot het begeleiden van directie- en management teams bij de beleidsformulering.

Voor drs. Plattel in dienst trad bij Boertien & Partners was hij onder meer als wetenschappelijk hoofdmedewerker Bedrijfscommunicatie verbonden aan de Katholieke Universiteit van Nijmegen.

Persoonlijk initiatief vaak reeds aan de basis afgeknot

Ron Plattel: "Interne communicatie uiterst belangrijke produktiefactor"

= door Hans J. Vaders =

"STEL DAT JE bij een bedrijf twee inkopers hebt, die onafhankelijk van elkaar zakelijk contact opnemen met een potentiële cliënt. Bijvoorbeeld de één 's morgens en de ander 's middags, om over hetzelfde produkt van gedachten te wisselen. Zo'n toekomstige klant kan dan in principe de ene inkoper tegen de andere uitspelen en dat komt je onderneming uiteraard nooit ten goede. Nu, in dit geval is er duidelijk sprake van interne miscommunicatie tussen inkoper 'A' en inkoper 'B'. De één weet dan binnen dezelfde afdeling van het bedrijf blijkbaar niet waar de ander mee bezig is".

"Het kan ook anders", vervolgt drs. Ron Plattel (44), directeur van Boertien & Partners/Tekst en Organisatie, die op donderdag 5 maart in het International Trade Center voor het Curaçaose bedrijfsleven, de Antilliaanse- en eilandelijke overheid en vertegenwoordigers van non-profitinstellingen, een seminar zal leiden over interne communicatie. "Neem binnen een organisatie de zogenaamde 'bottom up' communicatie, de stroom aan relevante gegevens die vanuit het laagste niveau binnen het bedrijf naar boven sijpelt".

"Vaak bestaat een organisatie uit veel te veel lagen. Die informatie vanaf de werkvloer bereikt dan weliswaar nog het middle management, maar daar stolt het. Die wellicht bruikbare informatie komt dus niet verder. De voor de hand liggende reden ligt veelal in het willen monopoliseren van kennis en informatie door het middenkader. Vaak is er ook de faalangst om met een slechte tijding bij de topman aan te komen en dan de verantwoording voor die onwelkome rapportage op de schouders gelegd te krijgen. Op die wijze wordt natuurlijk ook ieder persoonlijk initiatief reeds aan de basis afgeknot of definitief gedood".

OVERKILL

"Dan rest tenslotte nog de 'top down' communicatie. Je hebt dan meestal te maken met een tweetal varianten : of de directe communicatiestroom naar beneden is veel te omvangrijk, of die stroom ontbreekt ten ene male. Bij sommige bedrijven zie je momenteel het recente fenomeen van 'communication overkill': Dagelijkse, interne schriftelijke informatie naar beneden toe, in de vorm van memo's, uittreksels, rapporten, tabellen en cijferreeksen".

"Die stroom neemt maar al te vaak bizarre vormen aan. Je krijgt dan in de praktijk, dat na enige tijd de meer relevante informatie, die óók in dat pakket drukwerk zit, niet meer wordt gelezen. Tevens komt in dit kader het kostenaspect om de hoek kijken. Gewoonlijk in de vorm van een speciaal hiervoor aangestelde dame, die de hele dag niets anders doet dan stukken kopiëren en die papieren daarna secuur opbergt in ordners en archiefkasten".

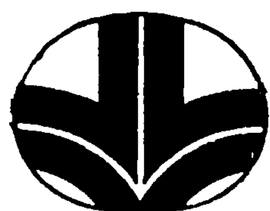
"In het algemeen kan worden gesteld", beklemtoont Ron Plattel, "dat interne communicatie gewoonlijk het ondergeschoven stiefkind is van een bedrijf of overheidsinstelling. Het grootste deel van de investeringen op communicatiegebied gaat namelijk naar de externe communicatie, naar de mooie folders, naar de pagina-grote advertenties in kranten en weekbladen en naar de veelkleurige brochures en jaarverslagen, waarmee het bedrijf zich naar buiten toe profileert".

"Men beseft dan vaak niet dat de kern van de materie juist niet die prachtige brochure of dat uitgebreide jaarverslag is. Want raakt een potentiële klant geïnteresseerd in de organisatie, dan krijgt hij in eerste instantie te maken met een medewerker, een telefoniste, een receptioniste".

"Daar ligt de kern! Want is die medewerker niet gemotiveerd, weet die telefoniste of secretaresse niet wat er in het bedrijf speelt, weet zij zelfs niet van het bestaan van een brochure of van een aangekondigde campagne, dan ben je als bedrijf wel heel verkeerd bezig. Dit verschijnsel doet zich niet alleen in Nederland of op Curaçao voor. Het is iets universeels. De kern van de zaak is dus duidelijk. De medewerker moet door middel van interne bedrijfsinformatie volledig ingelicht zijn".

STELLING

"Mijn stelling is dan ook dat interne communicatie gezien moet worden als een uiterst belangrijke produktiefactor, die in twee facetten kan worden opgedeeld. Zo moet nagegaan worden welke relevante, zakelijke informatie iemand eigenlijk in concreto nodig heeft om zijn werk naar behoren te vervullen. Ten tweede moet het topmanagement zich realiseren wat het dient te doen om de werknemer optimaal te stimuleren en te motiveren".

DRS. RON PLATTEL
...Angst voor slechte tijding...

"Communicatie wordt door de leek vaak nog zo bezien als een ietwat vage, *softe*, theoretische brei. De facto ongrijpbaar en onbeheersbaar. Maar dat is geenszins het geval. Goede interne communicatie maakt het bedrijf juist beter te beheersen, beter te leiden. Daarnaast mislukken bedrijfstrainingen over dit onderwerp in vele gevallen door de nogal ambivalente houding van het management".

"En die houding, die bij voorkeur positieve impulsen richting werkvloer en middenkader zou moeten uitstralen, is ronduit doorslaggevend voor het succes van zo'n training. Je moet er als bedrijf namelijk wel voor de volle honderd procent achter staan, anders heeft het überhaupt weinig zin om ermee te beginnen".

Volgens drs. Ron Plattel, die voordat hij in dienst trad bij Boertien & Partners/Tekst & Organisatie wetenschappelijk hoofdmedewerker Bedrijfscommunicatie was aan de Katholieke Universiteit van Nijmegen, is een goede interne communicatie van wezenlijk belang bij het verbeteren van het rendement van een organisatie of bedrijf.

"Mensen organiseren zich in een samenwerkingsverband met anderen, wanneer zij menen daardoor een bepaald doel beter te kunnen realiseren", stelt Plattel. "Wil zo'n onderneming doelmatig functioneren, dan vergt dat een goede onderlinge communicatie. Wanneer een paar mensen een bedrijf starten en zij adequaat en grondig hebben overlegd wat zij willen bereiken, dan zal de onderlinge communicatie doorgaans in den beginne geen probleem vormen".

SNELLE GROEI

"Maakt datzelfde bedrijf echter plotseling een snelle groei door - ik weet dat dit op Curaçao met enkele ondernemingen aan de orde is - en hebben de medewerkers geen of weinig tijd meer elkaar uitgebreid te informeren over hun werkzaamheden, dan kan er wel een serieus probleem ontstaan. Dit kan ook het geval zijn bij grote tot zeer grote organisaties. Résumerend kan in dit verband gesteld worden, dat bij een te snelle groei de interne communicatie ernstig verstoord kan raken, hetgeen voor het functioneren van het bedrijf verstrekkende gevolgen kan hebben".

"Je kunt er in principe vanuit gaan, dat de interne communicatie van een organisatie bijgeslepen moet worden, wanneer medewerkers niet of onvolledig geïnformeerd worden over de beoogde doelstelling, veranderingen in het beleid en de wijze waarop zij geacht worden hun taak te vervullen. Medewerkers raken dan snel gedemotiveerd".

"Zij voelen zich niet meer betrokken bij het bedrijf of formuleren hun eigen prioriteiten. Gevolg is dan meestal, dat de doelstelling van de organisatie in het gunstigste geval niet optimaal wordt gehaald en in het meest ongunstige geval zeer matig of zelfs in het geheel niet wordt gerealiseerd".

"Vandaar dat steeds meer ondernemingen en instellingen investeringen plegen om te komen tot een effectieve vorm van interne communicatie. En niet alleen wanneer de zaken in het ongerede dreigen te geraken, maar ook als puur preventieve maatregel om het bedrijfsrendement te verhogen".

Ron Plattel is voor Boertien & Partners in hoofdzaak werkzaam als organisatie- en communicatie-adviseur. Deze werkzaamheden variëren van het doorlichten van organisaties op de efficiency en effectiviteit van de interne communicatie tot het begeleiden van directie- en management teams bij de formulering van het beleid.

BLOEDSOMLOOP

Plattel : "Bij het uitvoeren van een 'audit', een onderzoek naar de interne communicatie van een bedrijf, hanteer ik gewoonlijk een aantal stringente, vaste uitgangspunten. Zo behoort interne communicatie de bloedsomloop te zijn van iedere organisatie. Knelpunten in die kringloop belemmeren het functioneren van de organisatie en genereren negatieve effecten op het rendement. Het communicatiebeleid van een bedrijf dient derhalve in het verlengde te liggen van het ondernemingsbeleid, van het gestelde bedrijfsdoel. Het effectueert de facto het ondernemingsbeleid!"

"In dit verband", zegt de Nederlandse organisatiedeskundige, "moet ik opmerken dat een complete 'audit' slechts dan zinvol werkt, wanneer duidelijk is welk specifiek ondernemings- en communicatiebeleid moet worden gerealiseerd. Nogmaals, de wijze waarop intern wordt gecommuniceerd bepaalt per slot van rekening de manier waarop extern wordt gecommuniceerd. Anders geformuleerd : het uitdenken van een externe communicatiestrategie heeft slechts dan enige waarde wanneer gelijktijdig een interne communicatiestrategie wordt ontwikkeld".

"Daarbij is het zonder meer van essentieel belang, dat leidinggevenden, het topkader en de afdelingschefs, in hun communicatieve gedrag een voorbeeldfunctie vertolken voor hun medewerkers. Dit houdt onder andere in dat managers zonder enige terughoudendheid hun medewerkers informatie moeten verschaffen over het doel, de opzet en het resultaat van een communicatie-onderzoek. 'Last but not least' dient een 'audit' snel te geschieden, want de druk op bepaalde medewerkers en het beslag op hun werktijd moeten tot een minimum worden beperkt".

"Een communicatieve 'audit' is voor een bedrijf in het algemeen van vitaal belang op die cruciale momenten, waarop zich binnen de organisatie ingrijpende, structurele veranderingen voordoen. Zo kan een onderneming er bijvoorbeeld toe overgaan om een meer marktgerichte benadering toe te passen, er kan zich een sterke expansie voordoen, een fusie is in de nabije toekomst aan de orde of een ander bedrijf staat op het punt overgenomen te worden".

"Tevens is een intern communicatie-onderzoek aan te raden wanneer een onderneming, gezien de 'workload' veel nieuwe medewerkers moet aantrekken of juist worstelt met een op termijn noodzakelijke inkrimping van het personeelsbestand".

BETER INZICHT

"Zo'n onderzoek verschaft als het ware een beter inzicht in de interne communicatiestructuur en het communicatieklimaat van een bedrijf of overheidsinstelling. Dit inzicht leidt tot een aantal praktische en concrete verbeteringen, zoals een verhoogde produktiviteit en een beter gebruik van de bestaande en toekomstige communicatie- en informatietechnologie".

"Daarnaast geeft zo'n diepgaand onderzoek een antwoord op de vraag hoe de beschikbare tijd beter te benutten valt. Het ontdekken en blootleggen van verborgen informatiebronnen biedt een ander facet, evenals het stroomlijnen van de totale informatievoorziening. Een en ander resulteert tenslotte in een verbeterde werksfeer en het scheppen van een samenwerkingskader, waarin optimale resultaten mogelijk zijn".

Volgens Ron Plattel zal het seminar van 5 maart in het International Trade Center, dat georganiseerd wordt in samenwerking met IMD Training, antwoord geven op een aantal belangrijke vragen. Zo zal onder begeleiding van Ron Plattel een analyse worden gemaakt van de interne communicatie in de eigen organisatie van de deelnemers. Ook worden de meest voorkomende knelpunten uitvoerig onder de loep genomen, terwijl Plattel vanuit de dagelijkse praktijk adviezen zal verstrekken aan de seminarbezoekers.

"En op welke specifieke Curaçaose doelgroep ik mij richt? Uiteraard op de top van het lokale bedrijfsleven, wellicht aangevuld met stafmedewerkers en het 'middle management', die een belangrijke sleutelpositie binnen een bedrijf innemen. Ronduit gesproken, een goede, gestructureerde interne communicatie is uiterst belangrijk en van urgente betekenis voor een moderne onderneming, die aan de weg wil timmeren".

"Een goede interne communicatie maakt een medewerker van een bedrijf ook meer gemotiveerd en meer service-minded. Die communicatie-stroom, die gerichte informatievoorziening verhoogt de 'output' en stelt de veeleisende cliënt tevreden. Daarom dient interne communicatie ook een wezenlijk onderdeel te zijn van het integrale bedrijfsbeleid. Dat is zonder enige overdrijving een regelrechte 'must'!"

Windturbine met flexibele wieken

HET ENERGIE-onderzoek Centrum Nederland (ECN) in Petten, voorziet zijn 300 kilowatt-windturbine van flexibele wieken. Deze rotor moet zorgen voor een vermindering van de krachten die op de as en de rest van de constructie inwerken. In samenwerking met Stork Product Engineering (SPE) in Amsterdam, wil ECN komen tot een eenvoudige, lichte en betrouwbare windturbine met een natuurlijke krachtendemping, die ook vergroting van de rotordiameter en daarmee het vermogen mogelijk maakt.

Eerst wordt een passieve regeltip beproefd. Deze rotorbladtip werkt op de middelpuntvliedende kracht van de rotor en draait over een hoek van maximaal dertig graden uit het bladoppervlak wanneer het toerental van de rotor toeneemt bij meer wind, bij voorbeeld een vlaag. Hierdoor neemt de kracht op de tippen af en blijft het gedrag van de machine binnen veilige grenzen. Daarna testen de onderzoekers de flexibele rotor. De rotorbladen zijn niet star aan de naaf gekoppeld, maar kunnen tussen rubberen bumpers een beetje pendelen. Ook de pendelnaaf zit niet stijf aan de turbine-as, wat geringe bewegingen in alle gewenste richtingen mogelijk maakt en zo eveneens meewerkt aan de opvang van belastingpieken. In de derde fase van dit 'Flexhat-project' wordt een commercieel verkrijgbare turbine van 250 of 300 kilowatt uitgerust met een flexibele rotor en grotere wieken, die het vermogen van de molen moeten opvoeren tot 500 kilowatt.

Polyglot

(vervolg van pag. 7)

uit, psycholoog en informatiewetenschapper. Hij verzamelde zes jaar geleden 20 programmeurs en taalkundigen om zich heen, weekte een voorschot van het ministerie los en ging aan de slag. Van meetaf was duidelijk dat het programma niet een gewone elektronische vertaler moest zijn, maar een concept: een 'linguistic engine'. Door dat conceptidee en de modulaire opbouw heb je bijvoorbeeld niet bij het zesvoudige pakket zes programma's Nederlands, zes maal Engels enz. nodig, maar slechts een module per taal. Dat scheelt een stuk in de ruimte en bovendien hebben de programmeurs behendig gebruik gemaakt van compressie-technieken. 'Polyglot' werkt met WordPerfect, Wordstar, Display Write en andere bekende tekstverwerkers. Een gewone XT in mono is al voldoende. 'Linguistic systems' is ook bezig met nieuwe taal-programmatuur waarbij de computer met spraak wordt gekoppeld en je zeer efficiënt binnen enkele dagen een (heel) bescheiden kennis kunt krijgen van een vreemde taal. Een zakenman die naar Japan moet, kan zo in een paar weken zich een beetje uitdrukken en dat is wel zo zakelijk.

Gevecht om kunst

Nederlandse verzamelaars hebben dinsdag bij het veilinghuis Christie's in Amsterdam **"gevochten"** om twee aquarellen, een schets en een litho waarop Paulus de boskabouter staat afgebeeld.

De vier werken, gemaakt door Jean Dulieu, pseudoniem voor Jan van Oort, werden geveild voor een bedrag van in totaal 3.795 gulden. Dat is bijna vier maal zo veel als de geschatte opbrengst van 800-1.200 gulden. Het veilinghuis Christie's heeft dit dinsdag bekendgemaakt.

De twee aquarellen, waarop Paulus met kandelaar in een besneeuwd bos loopt, brachten een bedrag op van respectievelijk 1.495 en 1.725 gulden. De schets en de litho kwamen voor een bedrag van 575 gulden in handen van de verzamelaar.

IOC-voorzitter verguld met Nederlands vel

ONDER DE LOUPE

"ALS WE LATER DIT jaar in Lausanne gaan bekijken wat de mooiste Olympische uitgifte van 1992 is, dan zal dit velletje Nederlandse Olympische zegels ongetwijfeld hoge ogen gooien". Juan Antonio Samaranch, de voorzitter van het Internationaal Olympisch Comite en zelf een verwoed verzamelaar van Olympische postzegels, liet er geen twijfel over bestaan dat hij erg ingenomen is met de Nederlandse Olympische uitgifte van dit jaar: een velletje van vier zegels van 80 cent, waarop volleybal, kogelstoten, roeien, schaatsen en hockey de afgebeelde sporten zijn. Samaranch had op 4 februari een uurtje van zijn drukke programma gereserveerd om in Courchevel in het IOC-hoofdkwartier, de zegels in ontvangst te nemen. De zegels zijn ontworpen door de Duitse ontwerper Erik Spiekermann uit Berlijn die ook bij de presentatie aanwezig was.

= door Victor Hafkamp =

Samaranch was ook blij met de aankondiging van de algemeen directeur PTT Post, A. Scheepbouwer, dat Nederland volgend jaar een uitgifte zal wijden aan de Europese Jeugd Olympische Spelen die in Nederland worden gehouden. "Jonge mensen moeten sterker geïnteresseerd raken in de filatelie", vindt ook de IOC-voorzitter die veel waardering had voor het diaprogramma, waarin zowel Olympische gedachte als het verzamelen van Olympische zegels werd gepropageerd. De dia-presentatie werd na de officiële presentatie van de Olympische zegels vertoond. Een goed stukje propaganda voor de filatelie dat bij de aanwezigen aansloeg.

FRAAI

De algemeen directeur PTT Post wees erop dat de ontwerper Spiekermann niet alleen een fraai kunststukje voor typografen op papier heeft gezet, maar ook voor sportliefhebbers en verzamelaars. "De beheersing straalt van de sportmensen af", aldus Scheepbouwer. Op de zegels zijn afgebeeld volleyballer Ron Zwerver, zilveren medaillewinnaar discuswerpen Tokio Eric de Bruin (overigens afgebeeld op zijn minder favoriete onderdeel kogelstoten), het roeiteam Krijtenburg-Peters-Van der Zwan en Schwartz, schaatster Yvonne van Gennip en hockeyer Marc Delissen. Van hen waren de roeiers (behalve Schwartz) Eric de Bruin in Frankrijk op de presentatie aanwezig.

Zoals Scheepbouwer al benadrukte is PTT Post nauw met de Olympische Spelen en haar organisatie verbonden. PTT Post sponsort het Nederlands Olympisch Comite en via de "Express Mail" is de post al met het Internationaal Olympisch Comite verbonden. Sinds oktober van het vorig jaar organiseert PTT Post een wenskaartenactie om geld voor het NOC bijeen te brengen. Op de Nederlandse postkantoren worden 28 kaarten verkocht, waarop alle Olympische disciplines staan afgebeeld. Die kaarten kunnen nu ook met Olympische zegels worden beplakt.

Anton Geesink, oud-Olympische kampioen judo en lid van het Internationaal Olympisch Comite wees tijdens de presentatie in Hotel Byblos des Neiges, het hoofdkwartier van het IOC tijdens de Spelen van Albertville, op het jeugdblad "Stampie" dat de PTT speciaal voor de jeugd in omloop brengt en waarvan het laatste nummer voor een groot deel aan de Olympische Spelen is gewijd.

Ontwerper Spiekermann, een goede bekende in Nederland, heeft voor de Duitse post nog nooit een zegel ontworpen. "Ik ben er waarschijnlijk wat te jong voor" zei hij smalend en hij wees op de hoge leeftijd van menige Duitse ontwerper. Misschien dat de grote lof van de hoogste IOC-baas hem ook in eigen land tot een gevraagd ontwerper zal maken.

MONDRIAAN

"A Mondrian no le gusta el verde" (Mondriaan houdt niet van groen). Die tekst is te lezen onderaan een postzegel van 70 cent, een van de twee die de Nederlandse post op 25 februari uitgeeft voor de wereldtentoonstelling in Sevilla, Spanje. De zegel (van 70 cent) is ontworpen door de Catalaan Peter Torrent (Barcelona). Torrent heeft zich bij zijn ontwerp laten inspireren door de Nederlandse schilder Piet Cornelis Mondriaan (1872-1944), door Hollandse tulpenvelden en de kleuren van de Spaans en Nederlandse vlaggen. Daar is inderdaad geen streepje groen bij.

Het is de eerste maal in de geschiedenis van de Nederlandse postzegel dat er een tekst in de Spaanse taal op een ontwerp te lezen is. Ook is Torrent de eerste Spanjaard die een Nederlandse zegel maakte. Overigens heeft de Nederlandse post steeds zoveel mogelijk naar ontwerpers uit eigen land gezocht om de Nederlandse zegels te maken. Maar dit jaar — in verband met Europa 1992 — wilden de posterijen diverse buitenlandse kunstenaars benaderen om Nederlandse postzegels te maken. Zo ontwierp de Berlijner Spiekermann de zegels die Nederland ter gelegenheid van de Olympische Winterspelen in Albertville (Frankrijk) uitgeeft.

VLAGGETJE

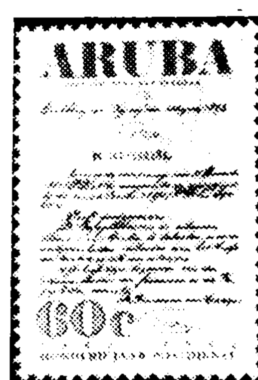
Behalve de door Torrent ontworpen zegel van 70 cent, geeft Nederland nog een exemplaar uit, van 80 cent. Maar die is van de hand van de Nederlandse ontwerper Chris Vermaas. Hij toont Nederland in de vorm van een tafelvlaggetje, zoals dat wordt gebruikt bij internationale conferentie. De zegels ter gelegenheid van Sevilla worden op de dag van uitgifte aangeboden aan de Nederlandse staatssecretaris van buitenlandse handel, mevrouw mr Yvonne van Rooy. Europees denkenden onder de verzamelaars zullen het jammer vinden dat de zegel van Torrent niet de frankeerwaarde van 80 cent heeft. 80 Cent is het tarief voor alle brieven tot 20 gram met bestemmingen in landen van de CEPT, de Europese conferentie voor post en telecommunicatie.

De wereldtentoonstelling in Sevilla krijgt in verscheidene landen aandacht op postzegels. En Spanje mag wat publiciteit op zegels dit jaar helemaal niet klagen. De stroom zegels voor de Spelen in Barcelona is ongekend groot. De culturele hoofdstad van Europa, Madrid, krijgt ruimschoots aandacht van de posterijen en er komt een lawine zegels voor het Jaar van Columbus.

Een eeuw geleden tekende de gouverneur van de kolonie Curaçao C.A.H. Barge het decreet dat de eilanden Aruba en Bonaire een eigen hulppostkantoor kregen. Het kantoor op Aruba werd aanvankelijk gehuisvest in de ambtswoning van de luitenant-gouverneur van het eiland die van 1830 stamde. In 1908 verhuisde de Arubaanse post naar Fort Zoutman en drie jaar later naar het gebouw van het bestuurskantoor. In mei 1964 kreeg Aruba een modern postkantoor in het centrum van Oranjestad. In dat gebouw is ook de filatelistische dienst van Aruba dat in 1986 los kwam te staan van de andere vijf Nederlands-Antilliaanse eilanden en sindsdien ook zijn eigen postzegels heeft.

ARUBA

De Arubaanse post kwam 31 januari met drie postzegels, waar op het eeuwfeest van de Arubaanse post onder de aandacht wordt gebracht. De zegel

van 60 cent toont het officiële decreet met handtekening van de gouverneur, waarbij Aruba zijn eigen postdienst kreeg. Op de zegel van 75 cent staat het eerste onderkomen van de Arubaanse post dat in 1949 werd verwoest. En de derde waarde (80 c.) geeft een indruk van het nieuwe postkantoor. De zegels werden ontworpen door Stan Kuiperi, een van de kunstenaars die Aruba regelmatig voor het maken van zijn zegels inschakelt.

Op de Nederlandse Antillen werd 29 januari het jaar geopend met een serie van zes zegels die het werk van het Wereldnatuurfonds propageren. Op het ontwerp zien we de odocoileus virginianus, een schaarse hertesoort, in verschillende levensfasen. De zegels van 5, 10, 30 en 40 cent werden door het Wereldnatuurfonds zelf ontworpen, de waarden van 200 en 355 c. (luchtpost) kwamen voor rekening van John Baselmans. De vier zegels hebben het logo van het Wereldnatuurfonds, een pandabeertje en de letters WWF.

MUZIEK

De Belgische ontwerper Desiré Rougiest heeft onlangs de Robert Stolz-trofee voor de mooiste muziekzegel van 1980 gewonnen. De trofee wordt elk jaar uitgereikt door de "Philatelic Music Circle" in Londen. Hij kreeg hem voor de zegel met het portret van Beethoven en dat van graaf Egmont. De zegel had de ouverture "Egmont" van Beethoven als thema. Ongetwijfeld zal de trofee voor 1991 naar een van de vele zegels gaan die de 200ste sterfdag van Wolfgang A. Mozart tot onderwerp hadden.

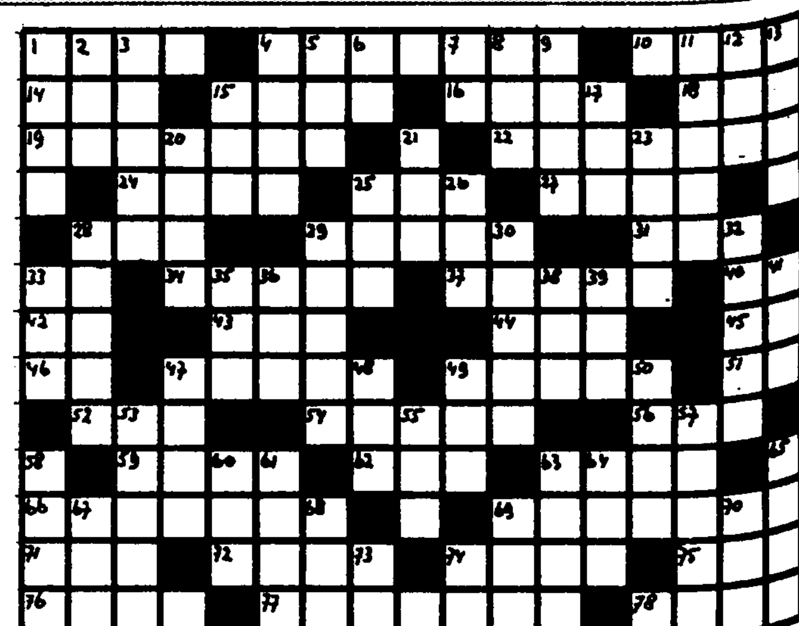
Ook dit jaar staan enkele bekende componisten op postzegels in de aandacht. Duitsland herdacht 6 februari de Frans-Zwitserse componist Arthur Honegger die 100 jaar geleden in Le Havre werd geboren. Op een zegel van 100 pfennig is het portret van Honegger afgebeeld, evenals een deel van de partituur van zijn ballet-melodrama "Semiramis".

Zoals elk jaar kwam Spanje ook dit jaar weer met een zegel met een portret van een beroemde vrouw. Dit maal werd op een exemplaar van 25 pesetas de actrice Margarita Xirgu afgebeeld. Israël komt 18 februari met o.a. twee zegels die bekende vrouwen tonen: Hannah Rovina en Rikva Gruber. Tegelijkertijd komen drie zegels van 85 agorot (als strip) uit met "De zee van Galilea" als onderwerp. Een blik op het uitgifteprogramma van de Israelische post voor dit jaar leert dat behalve een zegel in het kader van het Columbusjaar ook nog een exemplaar van 3.20 sjekel zal worden gewijd aan de 500ste verjaardag van

de verdrijving van de joden uit Spanje. De liefhebbers van het thema "film op postzegels" worden 17 december bediend met een uitgifte die 75 jaar Israelische film zal uitbeelden. En opmerkelijk genoeg zal dezelfde dag ook nog een exemplaar van 1.10 sj. uitkomen ter viering van de Europese eenwording.

KRUISWOORD PUZZEL

HORIZONTAAL: 1. Toejuiching; 4. Roofvogel; 10. Gewoonterecht; 14. Vaarwel; 15. Bijbelse figuur; 16. Soort licht; 18. Bid; 19. Afstammeling van een blanke en een Indiaan; 22. Kleurstof; 24. Uitdrukking; 25. Gezet; 27. IJzeren pen; 28. Bijwoord; 29. Mannelijk dier; 31. Griezelig; 33. Water in Noord-Brabant; 34. Insekt; 37. Onbepaald voornaamwoord; 40. Bijwoord; 42. Deel van de bijbel; 43. Bestemming; 44. Schreeuw; 45. Voorzetsel; 46. Water in Friesland; 47. Badkamermeubel; 49. Partij; 51. Boom; 52. Havenstad; 54. Soort stof; 56. Europeaan; 59. Romeinse keizer; 62. Kluit planten; 63. Spoorstaaf; 66. Oorspronkelijke bewoner van Amerika; 69. Vastberaden; 71. Scheepstouw; 72. Zijrivier van de Donau; 74. Zie; 75. Bijbelse figuur; 76. Stug; 77. Uitstalkast; 78. Nauw.

VERTIKAAL: 1. Radiobuis; 2. Plaats in Gelderland; 3. Verdedigingswerken; 4. Levenslucht; 5. Lokspijs; 6. Samarium; 7. Voorzetsel; 8. Water in Utrecht; 9. Lichte bedwelming; 11. Puntig uitsteeksel; 12. Papegaai; 13. Konisch; 15. Houding; 17. Vals; 20. Mijt; 21. Kern; 23. Reet; 25. Mannelijk dier; 26. Steen; 28. Moeder; 29. Keukengerei; 30. Neerslag; 32. Rijpaard; 33. Plaats in Overijssel; 35. Bijbelse figuur; 36. Lor; 38. Aanwijzend voornaamwoord; 39. Boom; 41. Soort; 47. Baken; 48. Hoogste punt; 49. Heftig; 50. Tobbe; 53. Land in Azië; 55. Gek; 57. Rij personen; 58. Voegwoord; 60. Gebouw in Amsterdam; 61. Vruchtbare plaats; 63. Toespraak; 64. Noorse godheid; 65. Punt; 67. Voordeel; 68. Vochtig; 69. Jong dier; 70. Groente; 73. Rondhout; 74. Familielid.

TOERISME

Het gaat goed, maar het kan beter

= door Stijn Janssen =

'HET AANTAL toeristen loopt terug, cruise-schepen doen onze haven niet meer aan, de hotels klagen en de discussies in de Eilandsraad lopen hoog op...het gaat slecht met het toerisme op Curaçao!'. Overal op het eiland kan men uitlatingen van deze strekking beluisteren. Echter een diepere analyse van de cijfers ondersteunt deze uitspraken niet. De tabel 'visitors arrivals to Curaçao 1991', zoals die opgesteld is door het Curaçao Tourism Development Bureau (C.T.D.B.), leert ons dat het totaal aantal bezoekers in 1991 inderdaad met 0.98% is afgenomen. Hier zit echter een addertje onder het gras. Het aantal bezoekers wordt vooral negatief bienvloed door een drastische af-name van bezoekers uit de Caribbean (- 26.49% in 1991 t.o.v. 1990). Dit is vooral koop-toerisme dat zich concentreert op de Vrije Zone. Dit is niet het traditionele vakantie-toerisme dat verblijft in de 'grote hotels'.

TOENAME

Wanneer we geen rekening houden met het toerisme vanuit het Caribisch gebied dan vertoont het aantal bezoekers naar Curaçao in 1991 zelfs een toename van 11.36%. De hotels aangesloten bij de Curaçao Hotel and Tourism Association (C.H.A.T.A.) geven aan dat hun gemiddelde bezettingsgraad in 1991 op 79.30% lag, wat zeer aan-zienlijk is. Doorgaans betekent een dergelijke bezettingsgraad dat een hotel een positief resultaat maakt op de dagelijkse exploitatie. Ook het aantal cruiseschepen dat Curaçao aandeed, nam toe in 1991 en ondanks de herprogrammering van de *Carla Costa* via Aruba, blijken de vooruitzichten voor 1992 ook in deze sector niet echt slecht. Nee, als we naar de naakte cijfers kijken dan zouden we kunnen concluderen dat het absoluut niet slecht gaat met het toerisme op Curaçao, integendeel zelfs. Toch is euforie ook niet op zijn plaats, want vanuit marketing-technisch oogpunt is de vraag ge- wettigd of de huidige positieve situatie structureel is.

De allerbelangrijkste factor die het toerisme naar Curaçao positief beïnvloedt is de nog steeds sterk toenemende stroom van Nederlandse toeristen naar de Antillen en Aruba. Dat is op zich een zegen, maar houdt ook een groot gevaar in. Wanneer de toevoer vanuit Nederland bijvoorbeeld door een hogere dollarkoers zou worden afgesneden, dan kan dat wel eens de doodsteek voor het toerisme op Curaçao betekenen.

Op de Nederlandse en ook op de Zuidamerikaanse markt werd in 1991 vooruitgang geboekt. Op andere Europese markten krijgt Curaçao vooralsnog echter geen voet aan de grond. In de States, op lange termijn een cruciale markt, wordt zeer hard gewerkt aan de promotie van Curaçao wat inmiddels tot enige verbetering leidde in de tweede helft van 1991. Maar onze positie, zowel bij de consument als bij touroperators en reisagenten, is vooralsnog zeer zwak. Het gebrek aan bekendheid gekoppeld aan het ontbreken van een duidelijk, onderscheidend concept als toeristische bestem-ming, breekt Curaçao op bijvoorbeeld in de USA en Duitsland. Bovendien is het gemis aan rechtstreekse luchtverbindingen met 'name-carriers' vanuit deze markten een absolute bottle-neck.

Mede gezien de beperkte financiële middelen en mankracht, heeft Curaçao behoefte aan een gestructureerde en doelgerichte marketing, waarbij allen actief in het toerisme op het eiland hun krachten, wellicht onder aanvoering van de C.T.D.B., moeten bundelen door samen te werken en hun activiteiten goed op elkaar af te stemmen. De toeristische industrie is wereldwijd en bijzonder competitief. Honderden bestemmingen en duizenden hotels dingen tegelijkertijd om de gunst van die ene toerist. Dat betekent dat niet alleen Barbados of St. Lucia als bestemming directe concurrenten zijn van Curaçao, maar dat ook onze hotels gewogen worden tegen bijvoorbeeld het Hyatt op Aruba. Wil het toerisme op Curaçao geen ééndagsvlieg zijn die afhankelijk is van economische omstandigheden buiten het eiland zelf en op lange termijn een vaste plaats veroveren op de wereldmarkt, dan is het uiterst belangrijk om een onderscheidend, kwalitatief hoogstaand produkt aan te bieden. Daar wringt de schoen.

Uit recent onderzoek voor de C.T.D.B. en de C.H.A.T.A. blijkt duidelijk dat er nog heel veel werk aan de winkel is op het gebied van produkt-ontwikkeling op Curaçao. Ondermeer het hotel-produkt op Curaçao wordt in het buitenland gezien als verouderd en weinig onderscheidend met een beperkt aanbod. Daarom is het bemoedigend dat de hotels op het eiland druk bezig zijn met het uitbreiden en verbeteren van hun produkt. Het gaat dus 'relatief' goed met het toerisme op Curaçao. We zijn er echter nog lang niet. Een positieve benadering, samenwerking en coördinatie zijn sleutelfactoren in de evenwichtige en duurzame ontwikkeling van het toerisme.

De politiek, de C.T.D.B., de C.H.A.T.A., de Kamer van Koophandel, de A.L.M. en de individuele hotels en andere toeristische attracties moeten allen de zelfde kar trekken zowel wat betreft de produkt-ontwikkeling op het eiland als de marketing van dat produkt op de verschillende markten. Laten we de mouwen opstropen en aan het werk gaan, voorzover overhemden met lange mouwen op Curaçao gedragen worden.

(Drs. Stijn Janssen, die vanaf vandaag de rubriek 'Toerisme' verzorgt in de Napa, is management & marketing consultant).

WINNAAR VORIGE WEEK

UIT HET GROTE aantal inzendingen van de Amigoe Puzzel van verleden week is uiteindelijk als gelukkige winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

Christa Roose
Redaweg # 72
Curaçao

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie afhalen op het kantoor van de Amigoe, Scherpenheuvel z/n, tot drie uur n.m.
Oplossingen moeten ingediend zijn op Curaçao vóór donderdagmorgen tien uur en op Aruba vóór woensdag middag vijf uur.
Gelieve duidelijk op de enveloppe te vermelden:
AMIGOE PUZZEL

Curaçao: POB 577, Aruba: Caya G.F. Betico Croes 110 en Bonaire: Kaya Gobernador Debrot 152 t.n.v. Hubert Linkels.

OPLOSSING VORIGE WEEK

HORIZONTAAL: 1. jachtluipaard; 8. voort; 9. eend; 10. bed; 11. teelt; 14. smul; 16. inbreuk; 19. wij; 20. effen; 21. eerst; 23. opera; 24. al; 27. eerloos; 28. lijmen.

VERTIKAAL: 1. java; 2. chose; 3. titel; 4. uier; 5. panama; 6. a.s.; 7. dooddoener; 10. blaffer; 12. eer; 13. touw; 15. siberië; 17. barber; 18. kijkers; 20. egaal; 22. togo; 25. lij; 26. he.